

UiT Norges arktiske universitet

Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning

Hvordan ser minoritetsrettighetenes fremtid ut i et mer høyreekstremt Øst-Europa?

En dokumentanalyse om den økende høyreekstremismen i Øst-Europa, med fokus på EUs rolle for å opprettholde minoritetsrettighetene

Hedda Schou Kronkvist

Masteroppgave i Statsvitenskap. STV-3900. Juni 2021

Forord

Jeg ønsker å takke min veileder Synnøve for å hjelpe meg under skriveprosessen. Å skrive masteroppgave under Covid-19 pandemien har bydd på sine utfordringer. Pandemien, sykdom og dødsfall i familien har tatt en stor påkjenning, det har vært et annerledes og mer vanskelig år enn jeg hadde forestilt meg.

Jeg vil videre takke mine medstudenter for å ha hørt på mine ideer og diskutert oppgaven min med meg, og Martin Withaven Hansen for å ha lest igjennom oppgaven min for å så gitt meg gode tilbakemeldinger. Helt tilslutt vil jeg takke mine foreldre, bestemor og kjæreste for å være mine største støttespillere og som har heiet på meg hele veien.

Tromsø, 25. mai 2021

Sammendrag

Høyreekstreme bevegelser, politiske partier og aktivister er antatt for å være den største terrortrusselen i dagens Europa. Minoriteter blir ansett å være en av de mest sårbare gruppene ovenfor den økende høyreekstremismen. Det har vært en stor økning av høyreekstremisme og høyreradikalisme i Europa de siste årene, derfor omhandler denne oppgaven fremtiden til minoritetsrettighetene i et mer høyreekstremt klima. Jeg har valgt å rette søkelyset mot den Europeiske Unions rolle for å beskytte minoritetsrettighetene og hvordan muligheten for å utføre deres oppgave vil bli påvirket av den økende høyreekstremismen.

For å få et nærmere innsyn av EUs muligheter kommer jeg til å gå over de forskjellige verktøyene og hjelpemidlene Unionen kan benytte seg av for å beskytte minoritetsrettighetene i medlemstatene og stater tilknyttet til EU. Studiet er en dokumentanalyse som setter søkelyset på tre spesifikke stater, Ungarn, Ukraina og Polen. Oppgaven går igjennom diskriminering, voldelige handlinger og ikke voldelige handlinger utført mot minoritetene i de tre statene av høyreekstreme politiske partier og bevegelser. I analysekapitlet kommer til å gjennomgå eventuelle konsekvenser de utbredte høyreekstreme holdningene kan ha for den Europeiske Unionen. Jeg har valgt å legge til en alternativ analyse om retningen de utvalgte statene hadde gått etter en kollaps av Unionen eller et ideologisk skifte i Europa parlamentet.

Ved å fokusere på tre stater, hvor to av dem er fullverdig medlemstater og en strever etter å bli ett, får man et klarere oversikt over EUs innflytelse over de europeiske statene. Videre vil det gi et klarer syn på hvordan Unionen er oppfattet av illiberale regimer, målet med dette er å se hvordan dette kan videre påvirke mistilliten mot den overnasjonale organisasjonen.

Mislykkede forsøk på å holde medlemstater ansvarlige for brudd på EUs generelle verdier ved at Unionen har benyttet seg av Artikkel 7 har blitt demonstrert i tilfellene mot Polen og Ungarn.

Denne oppgaven skal utforske den Europeiske Unionens verktøy og metoder for å holde medlemstatene ansvarlige for å opprettholde og ivareta minoritetsrettighetene. Oppgaven kommer til å ta høyde for eventuelle teorier som blir beskrevet i de utvalgte forskningsartiklene, som omhandler blant annet EUs kollaps, ideologisk skifte i EU parlamentet og om de illiberale statene er truende til å forlate Unionen for å unngå sanksjonering.

Innholdsfortegnelse

1	Introduksjon	1
1.1	Tema	1
1.2	Valg av problemstilling	1
1.2.1	Forskningsspørsmål.....	2
1.2.2	Problemstilling	2
1.3	Ideer og tanker rundt emnet.....	3
1.4	Forskningsbakgrunn	4
1.5	Studiemetode	5
1.5.1	Valg av metode.....	5
1.5.2	Valg av stater.....	5
1.5.3	Kildekritikk	6
1.6	Oppgavens struktur.....	7
2	Bakgrunns kapittel.....	9
2.1	Høyreekstreme holdninger og politiske partier i Øst-Europa.....	10
2.2	Overblikk over situasjonene i statene	11
2.2.1	Ungarn.....	11
2.2.2	Polen.....	13
2.2.3	Ukraina	14
2.2.4	Sammenlagt overblikk.....	16
3	Teoretiske begreper og forskningsartikler.....	19
3.1	Teoretiske begreper	19
3.1.1	Høyre-radikalismen definisjon	19
3.1.2	Populisme definisjon	20
3.1.3	Høyreekstremisme definisjon.....	21
3.1.4	Konservativisme definisjon.....	22

3.1.5	Oppsummeringstabell av de teoretiske begrepene	23
3.1.6	Ideologiene knyttet opp mot de utvalgte statene	24
3.2	Tidligere forskning	25
3.2.1	Lenka Buštíková: The Radical Right in Eastern Europe.....	25
3.2.2	Najimdeen Bakare & Tatheer Zahra Sherazi: Is the European Union Evolving or Failing? 30	
3.2.3	Leonardo Scuria: Brexit beyond borders: Beginning of the EU collapse and return to nationalism.....	36
4	Antakelse	39
5	Empiri.....	41
5.1	Ukraina	41
5.1.1	Freedomhouse	41
5.1.2	Høyre-radikale og høyre-ekstreme bevegelser i Ukraina	41
5.1.3	Konfliktens påvirkning.....	42
5.1.4	Høyre-radikale politiske partier i Ukraina.....	43
5.1.5	Myndighetenes arbeid med å holde gruppene ansvarlige	43
5.1.6	Ukrainas forhold til EU	45
5.1.7	Kort om Ukraina krisen.....	46
5.2	Polen	47
5.2.1	Freedomhouse	47
5.2.2	Sittende myndighet i Polen	47
5.2.3	Forholdet mellom Polen og EU.....	48
5.2.4	Høyre-ekstreme og høyre-radikale bevegelser i Polen	48
5.2.5	Bakgrunn for oppreisning av høyre-ekstremisme i Polen	49
5.2.6	Høyre-ekstreme og høyre-radikale politiske partier i Polen	50
5.2.7	Konflikten i Ukrainas påvirkning.....	52

5.2.8	Diskriminering mot minoritetene i Polen.....	53
5.3	Ungarn	54
5.3.1	Freedomhouse	54
5.3.2	Høyre-radikale og høyre-ekstreme bevegelser i Ungarn	55
5.3.3	Høyre-ekstreme og høyre-radikale politiske partier i Ungarn	56
5.3.4	Diskriminering mot minoriteter i Ungarn	57
5.3.5	Forholdet mellom Ungarn og den Europeiske Union	58
5.4	Oppsummeringstabell av statene	60
6	Analyse.....	62
6.1	Demokrati og menneskerettigheter.....	62
6.2	EUs forpliktelse til å beskytte minoritetsrettighetene.....	63
6.3	EUs strategier og verktøy	65
6.3.1	Artikkel 7 «The Nuclear Option».....	65
6.3.2	EU domstolen.....	67
6.3.3	Rettsstatsvilkåret	68
6.3.4	Benekte medlemskap.....	70
6.3.5	Utkastelse av den Europeiske Unionen.....	71
6.3.6	Oppsummering av strategiene.....	72
6.4	Ideologisk skifte i EU parlamentet	73
6.5	Er de illiberale regimene truende til å forlate Unionen?	76
6.6	Er den Europeiske Unions tid omme?	77
6.6.1	Tidligere populisme bølger	78
6.7	Alternativ analyse; konsekvensene av EUs fall eller ideologisk skifte	79
6.7.1	Hva har vi sett fra historien? Kan det gjenta seg?.....	80
6.7.2	Hva hadde skjedd med de utvalgte statene?.....	81
7	Avslutning	84

7.1	Oppsummering	84
7.2	Antakelse	87
7.3	Forskningsspørsmålene	88
7.4	Problemstilling.....	89
	Referanseliste	93

1 Introduksjon

1.1 Tema

Temaet for denne oppgaven omhandler menneskerettigheter, mer spesifikt menneskerettigheter i forhold til oppreisningen av høyreekstrimisme og en bølge med populisme i Europa. Jeg kommer til å fokusere oppgaven på stater i Øst-Europa, de statene jeg har valgt å sette søkelys på er Polen, Ukraina og Ungarn. Med en vekst i høyreekstreme holdninger har vi sett økt fremmedfrykt og nasjonalistiske synspunkter.

Statene jeg kommer til å se nærmere på er alle medlemsland av den Europeiske Union eller har avtaler med Unionen, den Europeiske Unionen har sterke retningslinjer for beskyttelse og ivaretagelse av menneskerettighetene. Institusjonen har som mål å fremme fred og stabilitet, de interne prinsippene til EU er å bevare grunnleggende respekt for menneskerettighetene, rettstaten og demokrati. Ved å være et medlemsland av institusjonen forplikter du deg til å følge menneskerettighetene og samarbeide med EU om å realisere deres mål om å fremme forståelse og respekt for universelle sosiale og juridiske normer (*eeas.eu, u.å*). Likevel har vi sett høyreekstreme holdninger på nasjonalt plan i flere av EUs medlemsstater som vekker bekymringer. Det er rapportert en økning de siste årene av voldts handlinger og hatforbrytelser mot minoriteter som befinner seg i enkelte medlemstater (*Human Rights Watch, 2020*). Hoved oppgaven til dette studiet er ta å en nærmere skikk på situasjonene i de utvalgte Østeuropeiske statene, og se hva EU som overnasjonal organisasjon tilknyttet disse statene kan gjøre for å minske skadene utført av dem mot høyreekstremistiske bevegelser og politiske partier.

1.2 Valg av problemstilling

Hovedspørsmålet jeg vil finne ut av med denne oppgaven er «hvor stor beskyttelse er EU for minoritetene i de Østeuropeiske medlemslandene?» Ved å ta i bruk tre forskjellige stater i Øst-Europa som har voksende radikale høyreekstreme holdninger, både hos myndighetene og hos befolkningen. Den Europeiske Unionen kan til en viss grad kontrollere medlemsstatenes politikk og holdninger, ved å benytte seg av Artikkel 7. Både Polen og Ungarn har fått advarselen om å få sanksjoner rettet mot dem, hvis statene ikke gjør om på reformendingene. Likevel har vi ikke i løpet av det siste årene sett mye handlinger fra statens vegne som kan tilsi at de tar advarselen på alvor (*Moss, 2018*). Statene ser heller ut til å stå ovenfor et dilemma om de skal forbli i EU. Jeg ønsker videre å se mer på hva som kunne eventuelt skje med den Europeiske Unionen hvis flere stater adopterer radikale høyreekstreme holdninger,

vil det si slutten på EU? Eller vil det si at EU kommer til å gå under en slags transformasjon? Jeg vil få et overblikk over hvor langt politisk de radikale høyreekstreme politiske partiene og bevegelsene har kommet i Ungarn, Polen og Ukraina. Jeg vil se nærmere på om de høyreekstreme holdningene har nådd et nasjonalt plan i statene eller om holdningene finnes bare i sosiale bevegelser.

1.2.1 Forskningsspørsmål

Målet med de utvalgte forskningsspørsmålene er å få et større overblikk over situasjonene i statene jeg har valgt å legge søkelys på og hvordan dette påvirker deres forhold til EU. De tre forskningsspørsmålene jeg har valgt å benytte meg av vil fortelle meg om regime retningen statene undergår for tiden, og om transformasjonen kan bli stoppet av EU.

Forskningsspørsmålene blir følgende:

«Kan den Europeiske Unionen stoppe de gamle øst-blokk landene fra å bli autoritære? Med utgangspunkt i Ungarn, Ukraina og Polen»

«Hvor sterkt står høyreekstremismen og høyreradikalismen i Øst-Europa?»

«Hvor stor trussel er dagens høyreradikalisme og høyreekstremisme ovenfor minoriteter?»

1.2.2 Problemstilling

Hoved fenomenet jeg ønsker å undersøke i denne oppgaven omhandler minoritetenes rettigheter, høyreekstreme bevegelser har uttrykt avsky mot de etniske og religiøse minoritetene, statene har gått inn for angrep mot mennesker tilhørende LHBT og deres rettigheter har allerede begynt å bli innskrenket (Karatnycky, 2018). Har EU muligheten til å gripe inn for å beskytte de? Hvor langt må det gå før det i så fall skjer? Hovedspørsmålet jeg ønsker å besvare i denne oppgaven er om den Europeiske Unionen har muligheten til å beskytte medlemsstatenes minoriteter, jeg kommer til å besvare dette spørsmålet i lys av den voksende høyreekstremismen i de utvalgte nasjonene. Problemstillingen min for denne oppgaven blir som følgende:

«Har EU muligheten til å beskytte minoriteter mot diskriminering og vold fra radikal høyreekstremisme i stater knyttet til EU?»

1.3 Ideer og tanker rundt emnet

Denne oppgaven skal ta for seg det økende samfunns problemet som ohandler høyre-radikalisme og høyreekstremisme, og se på den Europeiske Unions sin evne til å handle under press og dens påvirkningskraft som en overnasjonal organisasjon. De siste årene har det vært en veksel i Europa av militante høyreekstreme grupper, nettverk og voldshendelser. En stor bølge har skylt over Europa og brakt med seg anti-innvandring, islamofobi, homofobi, antisemittisme og et raseri mot etniske minoriteter. Fra den internasjonale verdens synspunkt har voldelige angrep som har blitt utført av høyreekstremisme har fått lite medieomslag og blir sett på som isolerte hendelser, dette skiller høyreekstremistiske voldshendelser fra angrep utført av islamistiske terrorister. I Tyskland ble en høyreekstrem terrorgruppe oppdaget i 2011, etter å ha drept minst ti personer og utført to bombeangrep på et forløp over fjorten år. Det samme året ble 77 mennesker drept i et bombeangrep i Oslo og en massakre på Utøya, angrepene ble utført av en høyreekstrem mann. I USA drepte nynazisten Michael Page seks mennesker i et Sikhtempel i august 2012, bare en dag etter forfatteren Charles Kurzman kunngjorde i New York Times at høyreekstremismen var den mest alvorlige sikkerhetstrusselen i USA. Den største terrortrusselen vi har i Europa og Nord-Amerika kommer fra høyreekstreme bevegelser og militrgrupper, likevel har ikke den offentlige debatten de siste årene tilskrevet høyreekstremismen den trusselen den utgjør for samfunnet. I motsetningen til islamistisk terrorisme som har regelmessig gjennom årene fått en tilskrivelse som overdriver trusselen den virkelig utgjør (Koehler, 2016:85-86).

Høyreekstremismen har herjet i Øst-Europa siden deres uavhengighet på 1990-tallet, i form av sosiale bevegelser og politiske partier. Under stormingen av kongressen 6 januar 2021 i USA, hyllet flere øst-europeiske høyreekstreme ledere «patriotene», Serhiy Korotkikh som leder den ukrainske høyreekstreme gruppen Azov, svarte stormingen med følgende:

"This is good, although this time it might not lead to anything. But I think that this gives us a chance. The Whites are still here, and we know what to do." - Serhiy Korotkikh, 2021

Hyllingen av de som deltok på det forsøkte kuppet av øst-europeiske kjente figurer, kan virke skremmende for befolkningen i statene og ikke minst for minoritetene. Sitatet fra Serhiy Korotkikh kan høres ut som et direkte forvarsel på hva som kommer til å skje i Ukraina, eller en advarsel rettet mot enkelte grupper (Coalson, 2021).

De høyreekstreme voldelige angrepene og kuppforsøket i USA tegner et bilde av alvorret de økte ekstremistiske holdningene bringer, hvor utbredt disse holdningene har blitt i den offentlige debatten. Flere stater har innlemmet flere elementer fra disse holdningene inni politikken, de høyreorienterte ekstremistiske elementene blir pakket og presentert som «for folk flest» sine interesser. De høyreekstreme angrepene blir dysset ned av populistiske medier og ledere, sikkerhetsrisikoen fremstår som mindre enn det den er. Jeg vil med denne oppgaven sette søkelyset mot Øst-Europa, og se hvor alvorlig tilstanden i de tre nasjonene jeg har valgt ut faktisk er og hva dette vil si for EUs og statens minoriteters fremtid (Coalson, 2021).

1.4 Forskningsbakgrunn

Jeg har gjort et litteratursøk på flere internasjonale databaser som Jstor og Oxford Handbook. Resultatet av det jeg har sett har vært at det har blitt gjort studier på emnet om den Europeiske Unions fremtid, men majoriteten av artiklene jeg fant angående dette emnet var sett i lys fra Brexit eller Storbritannias separasjon fra EU. Det har vært/er spekulasjoner om Storbritannias løsrivelse kommer til å inspirere andre stater eller starte en bølge av det som kan bli sluttgangen på Europa Prosjektet. Jeg har sett at flere (Bakare & Sherazi, 2019, Scuria, 2017) har knyttet dette opp mot høyreradikalismen, populismen og høyreekstremisme. De har da sett nærmere på hvordan populistiske politiske partier ser ut til å verdsette overnasjonale organisasjoner mindre enn og ser en større gevinst ved å løsrives. Likevel er det høyt debattert om en økning av populistiske regimer vil føre til at stater velger å løsrive seg fra EU, men heller om det kan føre til en endring i EUs politikk. Jeg ønsker å se videre på hvordan denne transformasjonen EU kan undergå vil påvirke dens politikk rettet mot å holde medlemstater ansvarlige for eventuelle brudd på deres verdier og menneskerettighetene. Jeg har i tillegg kommet over flere forskningsartikler som tar for seg begrepet om høyreradikalisme, høyreekstremisme, populisme og konservativisme.

Jeg har videre sett på Oxfords handbook of the radical right, hvor jeg har valgt å dra inn en artikkel som ser spesifikt på høyreekstremismen i Øst-Europa (Buštiková, 2018). Artikkelen skiller mellom høyreekstremisme i Øst-Europa og i Vest-Europa, og drar inn forskjeller som karakteriserer bevegelsene i de forskjellige statene.

Forskningsartiklene som jeg mener er svært relevant for min oppgave har brakt opp temaet om høyreekstremisme og populisme i lys av minoritetsrettigheter, men ingen av dem har knyttet dem spesifikt opp mot den Europeiske Unions mulige evne til å bli en beskyttende

organisasjon ovenfor de marginaliserte gruppene. Likevel bringer forskningsartiklene opp hvordan populismen skaper en viss fiendtlighet ovenfor EU, med denne oppgaven vil jeg derfor se videre på hvordan dette påvirker EUs handlingsevne og jeg mener dette gjør det valgte temaet aktuelt, relevant og viktig.

1.5 Studiemetode

1.5.1 Valg av metode

Denne oppgaven er basert på kvalitativ forskningsmetode i form av en dokumentanalyse. Jeg har valgt å benytte meg av denne forskningsmetoden på grunn av at jeg har muligheten til å dra inn de utvalgte forskningsartiklene mer i analysen og får dermed gått mer inn i dybden på temaet. De forskjellige kategoriene av dokumentene som jeg har tatt med i studiet er forskningsartikler, nyhets artikler, rapporter, akademiske bøker og policypapirer. Mine primære kilder er forskningsartiklene jeg har valgt, de objektive organisasjonene Freedomhouse og Human Rights Watch. Sekundærkildene mine er varierte nyhetsartikler og organisasjoner som Minority Rights og EU tilknyttete nettsider (*Brinkmann & Tanggaard, 2018 :153-156*).

1.5.2 Valg av stater

Valget av statene falt på utløsningen av Artikkel 7 i EU lovgivningen mot Polen og Ungarn, begrunnelsen for utløsningen av Artikkel 7 mot statene malte et bilde av en vekst av illiberale regimer. Polen ble en global nyhets sak etter de LHBT fri sonene deres, og deres anti-EU holdning gjorde at jeg tok en beslutning med å velge Polen som en av statene for oppgaven. Situasjonen i Ungarn syntes jeg var interessant ettersom at staten har introdusert svært illiberale holdninger og hadde blitt stilt foran EU domstolen, regjeringen var fullstendig uenig i domstolens avgjørelse, men valgte likevel å følge avgjørelsen (*Michelot, 2019, European Council on Refugees and Exiles, 2020, Ash, 2020*).

Jeg fant det i tillegg interessant at de to statene er tidligere sovjetiske nasjoner, som brakte meg videre til Ukraina. Jeg ble introdusert til den høyreekstreme situasjonen i Ukraina helt tilfeldig av en artikkel som er skrevet av Likhachev i 2018 og ble publisert på Freedomhouse, artikkelen åpnet nysgjerrigheten min ovenfor den høyreekstreme situasjonen i staten, siden Ukraina ikke er en medlemstat av EU, men strever etter medlemskapet. Videre fant jeg en lang liste med voldelige og ikke voldelige angrep mot minoriteter av høyreekstreme grupper og enkelte individer, listen gjorde meg mildt sagt sjokkert over antallet og beskrivelsene. Etter

å ha fått en god oversikt over høyreekstremistens stand punkt i Ukraina som gjorde at jeg valgte å inkludere staten i studiet (*Likachev, 2018*).

Jeg fant statenes holdning ovenfor Union ekstremt interessant, og jeg har valgt tre stater jeg nærmest kan plassere på en skala når det gjelder deres holdning til EU. Ytterst på skalaen er Polen som ser på organisasjonen som en inntektskilde, men nekter å bøye seg etter sterk kritikk fra Unionen og har uttalt seg angående i Unionens forsøk på å intervensere i deres politiske reformer. Ungarn er etter min mening har en anti-EU holdning, men er mer tilbakeholden, regjeringens tiltak om å stenge ned transittsonene etter EU domstolens avgjørelse viser det en villighet til å samarbeide i motsetning til Poles regjerende myndighet. På skalaen vil jeg plassere Ukraina enda lenger unna Polen ettersom at deres regjering strever etter et medlemskap som befolkningen ønsker. Jeg har valgt stater ut i fra eks Sovjetiske stater som har en vekst i høyreekstremisme og et mindre vennlig forhold til EU (*European Council on Refugees and Exiles, 2020, President of Ukraine, 2020, Moss, 2018, European Commission, 2021*).

1.5.3 Kildekritikk

Primærkildene og sekundærkildene jeg har valgt er det en variasjon i objektivitet, nøyaktighet, troverdighet og egenhet. Nyhetsartiklene som er valgt er mindre objektive og troverdige enn policypapirene, i tillegg kan de fremstå mer partisk mot en vinkling av diskusjonen. Nyhetsartiklene som er innhentet fra institusjoner som BBC anses å være mer objektive i deres presentasjon og inkludering av funn enn nyhetssider som er sterkt knyttet til de utvalgte statene, som nettsiden «President of Ukraine». Jeg er svært skeptisk til troverdigheten og objektiviteten til nyhetsartikler som stammer fra statene, ettersom at de statlige myndighetene har økt kontrollen over mediene i nasjonen de siste årene (*Freedomhouse, 2021*).

Forskningsartiklene er en sentral kilde i dette studiet, og jeg baserer mye av informasjonen fra artiklene i forhold til høyreekstremismen i Øst-Europa og EUs institusjoner.

Forskningsartiklene er hentet fra Jstor og Oxfords handbooks Online.

Jeg har valgt å benytte meg av begreps definisjoner fra senteret for forskning på ekstremisme (C-REX) på Universitet i Oslo. Fra C-REX har jeg innhentet begrepsdefinisjoner på høyreekstremisme, høyreradikalisme og populisme. De fleste av begrepsdefinisjonene er skrevet av Anders Jupskås. Anders Jupskås er statsviter og nestleder for C-REX og har

skrevet av det jeg kunne finne en akademisk bok. Hans posisjon ved Universitet i Oslo gjør det vanskelig å tvile på hans troverdighet (*Jupskås, 2010*).

De tre forskningsartiklene jeg har valgt og Jupskås sin begreps definering har en konsensus angående at høyreekstremismen og nasjonalismen vokser i Europa. Både forskningsartiklene fra Bakare & Sherazi, Bustikova, og Jupskås sin begreps definisjon bringer opp trusselen den økende høyreekstremismen har ovenfor minoritetene innad i statene. Bakare & Sherazi og Bustikova henviser til forskjellige faktorer for mobiliseringen rettet mot minoritetene, Bakare & Sherazi mener populismen åpner opp for fremmedfrykt og diskriminering, mens Bustikova mener i Øst-Europa hovedfaktoren var demokratibyggning. Bustikova forklarer ingen underliggende forklaringer for hvorfor demokratibyggning og skapelsen av minoritetsrettigheter medførte mobilisering (*Bakare & Sherazi, 2019:15, Bustikova, 2018:3-4*).

1.6 Oppgavens struktur

Dette studiet er strukturert på en slik måte hvor oppgaven begynner etter introduksjonen med et bakgrunns kapittel for å gi leseren et overblikk over situasjonene i statene og over EUs strategier ovenfor eventuelle brudd av medlemsland. Deretter kommer ett teori kapittel som gjør rede for de aktuelle teoretiske begrepene som definerer de forskjellige formene for høyreorienterte ideologier som blir høyreekstremisme, populisme, konservativisme og høyreradikalisme. I teori kapitlet er det i tillegg overblikk over de utvalgte forskningsartiklene. Jeg kommer videre til å presentere min hoved antakelse for oppgaven.

Like etter kommer det en presentering av empirien, den innsamlede dataen er basert på situasjonene i de tre statene i forhold til høyreekstremisme og diskriminering av minoriteter. Så kommer analyse delen av oppgaven, hvor EUs strategier og eventuelle handlingsevne blir drøftet, i tillegg til en drøfting angående EUs kollaps som et resultat av populisme bølgen og en alternativ analyse. Oppgaven avsluttes med en konklusjon.

2 Bakgrunns kapittel

I september 2020 publiserte den europeiske kommisjonen en plan mot rasisme som befinner seg innenfor EUs restriksjoner. Planen mot rasisme skal ta for seg strukturell rasisme i institusjonen, planen forplikter kommisjonen til å utnevne en anti-rasisme koordinator og innlemme en tilnærming med mål for å motvirke diskriminering i EUs politiske utforming. Rapporten fra den europeiske kommisjonen forklarer hvordan Covid-19 pandemien har brakt med seg et økende antall rasistiske handlinger og økt fremmedfrykt rettet mot nasjonale og etniske minoriteter. Disse handlingene skal inkludere verbale fornærmelser, trakassering, fysiske angrep og hatefulle ytringer over internett. The EU's Fundamental Rights Agency (FRA) har reportert økt rasisme mot minoriteter med asiatisk tilhørighet eller bakgrunn, men rasismen rettet mot muslimer, rom-folket, jøder, asylsøkere og mennesker med funksjonshemninger har også vært i stor grad økende det siste året. Minoritetene som opplever rasistiske holdninger og handlinger rettet mot dem, har vært sårbare grupper som har opplevd rasisme nå i flere år, det har startet diskusjonen om pandemien blir i utnyttet som et påskudd for å angripe minoriteter (*Human rights watch, 2019*).

I september 2020 ble det rapportert om store antisemittiske utfordringer som har forblitt et stort problem i flere EU-land. Rom-folket sliter fortsatt med diskriminering innenfor bolig muligheter, sysselsetting, utdanning og helsetjenester. Open Society Foundations bemerket at Ungarn, Bulgaria, Italia, Romania, Spania og Slovakia ikke har besvart pandemien med å minske risikoen for dødsfall fra Covid-19 i romsamfunnene. En undersøkelse publisert i september 2020 basert på fem forskjellige EU-land og Storbritannia viste at Rom-folket i disse statene i ikke hadde råd til grunnleggende nødvendigheter som «sunn mat og strøm» og opptil en femtedel av barn i romsamfunnene legger seg sultene. En ny handlingsplan har kommet ut i januar 2021 av CoE Committee of Ministers, handlingsplanen skal inkludere rom-folket for å bekjempe anti-sigøyner retorikk og diskriminering (*Human Rights Watch, 2020*).

En rapport fra 2019 viser at diskriminering, fysiske angrep og seksuell vold mot minoriteter på bakgrunn av seksualitet og kjønn er stort utbredt blant EU landene. Rapporten beskriver i tillegg til dette vanskeligheter for ofrene til å rapportere hendelsene og angrepene til politiet, men tallene viser til at en av fem som identifiserer seg selv som transskjønnnet eller intersex opplever forskjellige typer vold og angrep rettet mot dem. Disse tallene skal da være det dobbelte av registrerte angrep mot homofile og biseksuelle (*Human Rights Watch, 2021*).

I forsøk på å holde EU medlemsstater ansvarlige for menneskerettighetsbrudd blir sanksjoner kjørt mot dem ved å ta i bruk artikkel 7. Artikkel, i EU lovgivning som skal ta sikte for at alle medlemslandene respekterer EUs felles verdier, disse verdiene inkluderer å fremme menneskerettighetene, demokrati og rettsstaten. Artikkel 7 kan bare aktiveres hvis det er en stor risiko for alvorlige brudd, sanksjonsmekanismene i artikkel 7, og blir tatt i bruk hvis det er vedvarende alvorlige brudd av en medlemsstatene. I praksis fungerer artikkel 7 som en advarsel sent til medlemsstatene før den iverksettes (*EUR-lex, 2016*). Likevel finner Europa kommisjonen det vanskelig å få igangsatt artikkel 7, ettersom at medlemsstatene er motvillige til å straffe skyldige parter for brudd. Forsøkene på å holde Polen og Ungarn ansvarlige for deres brudd på retningslinjene og EUs verdier, endte skuffende. Polen har ikke hatt en høring om dens brudd siden 2018 og Ungarn siden 2019, men nå har EU parlamentet bedt EU rådet om å gjenoppta saken rettet mot Polen. I juni 2019 beordret EU domstolen Polen til å fjerne sittende myndighet vekk fra statens høyesteretts disiplinærkammer, Polen har tilføyet seg etter domstolen beordringer (*Human Rights Watch, 2019*).

17 desember vedtok den Europeiske domstolen at Ungarn var i direkte brudd med EUs verdier og retningslinjer etter deres behandling av flyktninger og asylsøkere. Den europeiske domstolen mente at Ungarns internering av asylsøkerne i to såkalte «transittsoner» som skal være lokalisert ved den sørlige grensen til Serbia var et direkte brudd på regelverket. Ungarn skal også ha forbydd asylsøkerne fra å bli værende i landet under ankeprosessen, som har blitt antatt å være et brudd på EUs retningslinjer. Videre ble det konkludert med at Ungarn gjorde det «praktisk umulig» å sende inn en asylsøknad, de ble også tiltalt for å ha begrenset tilgangen til internasjonale beskyttelsesprosedyrer for asylsøkerne som er i strid med EUs regelverk. I respons til domstolens beslutning valgte Ungarn å stenge ned transittsonene, selv mente Ungarn at transittsonene ikke var internerings sentrer siden asylsøkerne kunne fritt bevege seg til Serbia (*Zalan, 2020*).

2.1 Høyreekstre holdninger og politiske partier i Øst-Europa

Høyreekstre holdninger har vært et globalt fenomen i flere år nå innenfor lokal, nasjonal og internasjonal politikk. Høyreekstre holdninger og grupper finnes overalt i Europa og spres fort fra stat til stat, teoretisk sett har alle stater en mulighet for oppblomstring av høyreekstemisme. Høyreekstemisme og høyreekstre grupper har vært fremtredende i Øst-Europa siden begynnelsen av 2000-tallet og har vokst betraktelig de siste årene. Høyreekstemistens domene har alltid vært fokusert på nasjonal politikk, nasjonale

interesserer og nasjonalisme er et svært viktig nøkkelpunkt innenfor ideologien, grupper som tilhører denne ideologien har en sterk trosholdning til et naturlig hierarki, ved å holde denne troen kan de rettferdiggjøre at forskjellige grupper ikke er likestilte. Høyreekstreme grupper tror dermed at noen grupper er bedre enn andre som kan få alvorlige konsekvenser som diskriminering, trakassering og fysiske angrep mot minoritetsgrupper (*Castelli, Leidig, Ravndal, 2020*).

Det er to forskjellige typer radikal høyreekstremisme som går etter minoriteter i Øst-Europa, den ene er karakterisert som å finne sted hovedsakelig i homogene etniske samfunn. Dette gjør at de høyreekstreme gruppene går etter minoriteter på bakgrunn av etnisitet og seksualitet. Minoritets gruppene i disse samfunnene har oftest liten mulighet til sosial mobilisering og blir på flere områder «støtt ut» fra resten av samfunnet på grunn av allerede eksisterende og utbredte fordommer, eksempler på slike grupper kan være rom-folket, jøder og homofile. Denne typen radikal høyreekstremisme er hovedsakelig mest vanlig å finne i politiske partier i Albania, Tsjekkia, Ungarn, Litauen, Polen og Slovenia. I mer etniske pluralistiske samfunn har man sett en større tendens til at de høyrevridde politiske partiene skaper polarisering i samfunnet ved å gå etter større etniske grupper, radikale høyrevridde partier i denne kategorien er mest brukt i Bulgaria, Kroatia, Estland, Lativa, Makedonia, Romania, Serbia, Slovakia og Ukraina (*Buštiková, 2018:2*).

Jeg har valgt å fokusere i denne oppgaven på Polen, Ungarn og Ukraina som gjør at jeg får undersøkt de to forskjellige kategorien hvordan de radikale høyrevridde partiene går etter minoriteter. Selv om det er antatt at det er to forskjellige kategorier etter hvordan de politiske partiene og bevegelsene handler, likevel kan et sterkt radikalt høyreekstremt parti finnes i begge kategoriene, hvis de har stor støtte blant befolkningen. Et eksempel på et slikt parti er Slovenská Národná Strana (SNS) som har opphav fra 1990-tallet i Slovakia og finnes fremdeles i politikken i Slovakia (*Buštiková, 2018:2*).

2.2 Overblikk over situasjonene i statene

2.2.1 Ungarn

Valget om å ta med Ungarn i oppgaven falt etter nyheten om statens brudd på EUs verdier og regelverk, Ungarn nådde min fulle oppmerksomhet da jeg kom over statens nye lov som forbyr juridisk endring av kjønn. Dette vil si at det ikke er mulig å endre kjønn som er registrert i fødselsattesten, loven definerer kjønn basert på kromosomer og primære

karakteriser ofte forbundet med et kjønn (*NTB-AFP, 2020*). Minoritetsgruppen som identifiseres som transkjønnet og intersex risikerer nå etter den nye loven trakassering, diskriminering og vold i daglige situasjoner hvor de har behov for å bruke identifiseringspapirer. Ungarn har også gått sterkt ut mot homofile ved å foreslå en lov i november 2020 som skal forby homofile parr fra å adoptere barn. Den sittende myndigheten i Ungarn går ordentlig inn for å skade den allerede marginaliserte gruppen i samfunnet. I september 2020 ble en eventyrbok publisert som inneholdt karakterer som tilhørte marginaliserte grupper, som LHBT samfunnet. Dette skapte store reaksjoner og en bølge med homofobiske angrep mot LHBT samfunnet, radikale høyrevridde politikere ødela eksemplarer av boken offentlig, Ungarns statsminister Victor Orbán gikk ut med en melding til det homofile miljøet hvor han bad dem om å «la barna være i fred» (*Human rights watch, 2020*).

Ovenfor har jeg skrevet et lite sammendrag om behandlingen av homofile og transkjønnede i Ungarn som en marginalisert gruppe, de tilfellene jeg har nevnt har vært utført av den ungarske sittende myndighet. Den sittende myndighet i Ungarn er partiet Fidesz (the Federation of Young Democrats) som er ledet av Victor Orbán, Fidesz er kategorisert som et konservativt og antikommunistisk parti. Partiet hadde en oppslutning på 52,73% i forrige valg og holder 262 seter i parlamentet, som gjør at det er overlegent det mest populære partiet i Ungarn (*nsd.u.å*). Orbán har blitt kritisert gjentatte ganger av EU for være en autoritær leder, og i løpet av Covid-19 pandemien har regjeringen fortsatt sine angrep på rettstaten og de demokratiske institusjonene. Orbán skal ha erklært unntakstilstand i mars 2020 og dermed tatt ubegrenset makt til å styre uten parlamentarisk eller rettslig godkjenning (*Human Rights Watch, 2021*).

Den ungarske regjeringen skal fortsatt sitt angrep mot presse friheten i landet, de fleste mediene er under sterk kontroll av myndighetene. I mars 2020 endret regjeringen loven om kriminalitet med formål om å gjøre spredning av «uekte nyheter» ulovlig eller delta i spredning av frykt under pandemien. Innen juli 2020 var det 134 kriminal saker som ble etterforsket i Ungarn på bakgrunn av «frykt spredning» (*Human Rights Watch, 2021*).

Rom-folket i Ungarn har fortsatt de siste året med å oppleve diskriminering i form av helsehjelp, sysselsetting og utdanning, majoriteten av befolkningen tilhørende rom lever under fattigdomsgrensen. I januar 2020 ble €275,000 utbetalt i erstatning til 60 studenter som hadde blitt segregert på barneskolen. Statsminister Orbán sa at denne erstatningen var en direkte fornærmelse for befolkningens rettferdighetsfølelse når «medlemmer fra en etnisk

dominerende gruppe kan motta en betydelig sum penger uten å gjøre noe slags arbeid», en slik uttalelse kan gjøre enormt mye skade for rom-folket og kan presse de inn i en situasjon hvor de ikke søker juridisk hjelp hvis de har blitt diskriminert (*Human Rights Watch, 2021*).

Menneskerettighetsforkjempere i Ungarn har blitt stemplet som «Soros agenter» og blir beskrevet som en risiko mot nasjonal sikkerhet. Selv med dette stempelet er fortsatt flere aktivister og organisasjoner i Ungarn som jobber for minoriteter og asylsøkere, i 2017 ble det vedtatt en lov som gjorde det kriminelt å hjelpe eller assistere asylsøkere og flyktninger, men ingen har blitt straffet for brudd på denne loven (*Human Rights Watch, 2021*).

2.2.2 Polen

Jeg har tatt en beslutning om å ta med Polen i oppgaven på det grunnlag av dens sittende myndighets mer autoritære beslutninger som sammenslåing av høyesteretts disiplinærkammer og regjering, og statens behandling av minoritetsgrupper.

Polens myndigheter har det siste året hatt store angrep mot LHBT miljøet i samfunnet, i august 2020 ble flere LHBT aktivister arrestert etter å ha plassert et Pride-flagg på flere offentlige monumenter i Warsaw, arrestasjonen skjedde basert på en blasfemi lov og handlingene til aktivistene ble sett på som en fornærmelse mot religion og monumentene. Europarådets kommissær for menneskerettigheter bad polske myndigheter om å slippe anklagene og frigjøre aktivistene, anklagene er fortsatt holdt (*Human Rights Watch, 2021*).

Under President Andrzej Dudas valgs kampanje i begynnelsen av 2020 uttrykte han flere homofobiske påstander og refererte til LHBTs rettigheter som en ideologi farligere enn kommunisme. Duda signerte senere en familie charter som skal beskytte barn fra LHBT ideologi. Landet oppnådde oppmerksomhet på en global skala etter myndighetene i en tredjedel av storbyene lagde «LHBT fri soner», konsekvensene av disse «sonene» har endt med økt fiendtlighet og mennesker som tilhører LHBT har følt seg presset ut av hjembyene sine (*Human Rights Watch, 2021*).

Den sittende myndighet i Polen er det nasjonale konservative partiet for lov og rettferdighet (PIS) med Andrzej Duda som leder av partiet og den sittende presidenten siden 2015. Partiet til Duda er støttet og svært populært blant de radikale høyreekstremer i Polen, selv etter de nye statlige reformene som har gjort landet mindre demokratisk, forblir støtten fra demografien svært høy (*Szczerbiak, 2020*).

I januar 2020 vedtok parlamentet en lov som tillater å avsette dommere som håndhever rettsavgjørelser som er i strid med regjeringens politikk, dermed i praksis er det ikke lenger et skille mellom utøvende og dømmende myndighet. Myndighetene har i løpet av året fortsatt å stryke sin kontroll over pressefriheten i landet, journalister og medier som har uttrykt skepsis og motstand til myndighetene og regjeringspartiet står i fare for fengsling. Den internasjonale journalistorganisasjonen Reportere uten grenser avslørte opp mot juni 2020 at 97% av mediene i Polen omtalte president Duda i et positivt lys, mens motkandidatene hans ble i 87% av tilfellene omtalt i et negativt lys (*Human Rights Watch, 2021*).

Den Europeiske menneskerettighets domstolen kritiserte Polen for å nekte adgang for asylsøkere fra grensen mellom Polen og Hviterussland. I mars 2020 stengte Polen grensene til Hviterussland i sammenheng med Covid-19, dette gjorde det nærmest umulig for asylsøkere å få adgang til det polske territoriet. Polen har vært igjennom en del kontroversielle overskrifter på et globalt plan i 2020, etter deres valg om å ikke delta på Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i hjemmet, Justisministeren i Polen mente at denne konvensjonen kunne være «skadelig» ettersom den omhandler at pedagoger snakker med barn om kjønn. Som mange andre stater økte rapporteringen av vold i hjemmet imot kvinner under pandemien, Polen har fått kraftig kritikk etter å ikke ha tatt tiltak for forebyggingen eller sikre tilgjengelighet av tjenester for ofrene (*Human Rights Watch, 2021*).

2.2.3 Ukraina

Ukrainas situasjon er ganske annerledes enn de statene jeg allerede har nevnt, det har vært en væpnet konflikt i Øst-Ukraina siden 2014, konflikten har tatt 13 000 menneskeliv så langt. Befolkningen i Ukraina er polarisert mellom å støtte EU i Vest og man ser en sterkere støtte til Russland i Øst. (*FN, 2020*). Jeg kommer ikke til å fokusere alt for mye på denne konflikten i seg selv, men heller hvordan konflikten kan resultere i skapelsene av syndebukker, og hvordan dette kan gå utover minoriteter i staten. Jeg kommer til å forholde meg til hvilken side av konflikten som har vist seg å være mest attraktiv for radikale høyreekstremister.

Ukraina er ikke et fullverdig medlemsland av den europeiske unionen, men er en prioritert partner, som vil si at EU støtter Ukraina i dens utvikling og sikrer befolkningen en stabil, velstående og demokratisk fremtid. Den Europeiske Union støtter Ukrainas avhengighet og statens territoriale integritet og suverenitet. Avtalen Ukraina har med EU heter Assosiasjonsavtalen (AA) som inkluderer Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA). Avtalen mellom Ukraina og den Europeiske Union ble signert i 2014. Målet med

avtalen er skape sterkere politiske bånd mellom EU og Ukraina og respekt for samme verdier. EU har mobilisert mer enn €15 milliarder lån og tilskudd for å sikre reformer i Ukraina, reformene varierer fra bekjempelse av korrupsjon, reform av rettsvesenet og valg reformer (eeas, 2020)

I løpet av 2020 har flere angrep tatt sted rettet mot etniske minoriteter og LHBT miljøet, slike forbrytelser som er rotfestet i hat har blitt oversett av myndighetene og få saker har blitt etterforsket av politiet. Radikale høyreekstreme grupper som er forkjempere for tradisjonelle verdier, skal i august 2020 ha angrepet en feiring i sammenheng med LHBT i byen Odessa, de høyreekstreme skal ha gått løs på massen med tåregass og kastet objekter, 16 personer ble arrestert etter denne hendelsen, men ingen ble siktet for hatforbrytelser (*Human Rights Watch, 2021*).

Angrep mot etniske minoriteter har fortsatt og vokst i løpet av 2020, hvor de høyreekstreme gruppene etterlyser vold mot de etniske minoritetene, spesielt rom-folket over sosiale medier (*Human Rights Watch, 2021*). Siden 2018 har flere ikke voldelig taktikker blitt brukt av høyreekstreme grupper for å innskrenke friheten og rettighetene til minoriteter, disse inkluderer forstyrrelser av foredrag og presentasjoner som omhandler menneskerettigheter, Holocaust og LHBT. Det har også vært rapportert direkte voldelig handlinger som brannstiftelser på bosetningen til mennesker som tilhører Roma, i Kiev april 2018, angrep mot deltakere av en likestillings marsj 8 mars 2018. Selv uten å benytte seg av direkte fysisk vold klarer de høyreekstreme gruppene å frata minoritetenes ytringsfrihet og retten til forsamling (*Likhachev, 2018*).

14 oktober 2018 hadde de høyreekstreme bevegelsene en stor marsj i byen Kiev, oppimot 10,000 deltok på arrangementet. De fleste av deltakerne var unge menn, deltakerne hadde skilt hvor det var skrevet «vi skal returnere Ukraina til Ukrainere», flere har dratt sammenheng mellom bevegelsens skilter til Nazist propaganda. Radikale høyreekstremister fra andre land som Italia, Norge, Sverige og Tyskland skal ha blitt sett på marsjen. Vandalisme mot jødiske butikker, helligsteder og synagogen forblir et stort problem i Kiev (*Karatnycky, 2018*).

I januar 2020 foreslo regjeringen en lov mot å spre «usann informasjon», loven kunne ha medført et stort nederlag for pressefriheten til mediene, men loven ble nedslått av parlamentet. En journalist måtte flykte landet senere det året etter en artikkel som knyttet

høyreekstreme bevegelser til Ukrainas media kilder ble publisert. Forfatteren av artikkelen ble hacket og hennes personlige informasjon lekket, saken ble ikke etterforsket som en innblanding i pressefrihet eller journalistiske aktiviteter, men bare som en invasjon av ens privat liv (*Human Rights Watch, 2021*).

Det ledende partiet i Ukraina er the servant of the people partiet ledet av President Volodymyr Zelensky. Zelensky var tidligere komiker og oppkalt partiet etter tv serien han er mest kjent fra, presidenten blir ansett å være en «Instagram stjerne» med 4,2 millioner følger og har en million formue. Partiet ligger i midten på den politiske skalaen og blir omtalt som «the centrist party», partiet holder 247 and 450 seter. Det er blitt knyttet lenker fra presidenten opp mot en av Ukrainas mest kontroversielle oligarker Ihor Kolomoisky, Kolomoisky befinner seg nå i eksil grunnet etterforskningene som angår hans forretninger i Ukraina. Linken som knytter han opp mot president Zelensky skal hovedsakelig være fra Zelenskys skuespiller karriere (*Fisher, 2019*) (*BBC,2019*).

2.2.4 Sammenlagt overblikk

	Ukraina	Ungarn	Polen
Minoritetene har opplevd innskrenking av sivile og rettslige rettigheter, påført av staten og statlige organer.		X	X
Minoritetene har opplevd diskriminering i staten (sysselsetting, utdanning etc.)	X	X	X
En økning av ikke-voldelige	X	X	X

handlinger mot minoritetene de siste årene (hærverk, hatefulle ytringer etc.)			
En økning av voldelige handlinger rettet mot minoritetene de siste årene innad i staten	X	X	
Mobilisering av høyreekstreme mot statens minoriteter	X	X	X
Forsøk fra EU på å adressere problemet, angående minoritetenes rettigheter		X	

Denne tabellen viser til likheter og forskjeller mellom de tre utvalgte statene for denne oppgaven.

3 Teoretiske begreper og forskningsartikler

3.1 Teoretiske begreper

I dette underkapittelet kommer jeg til å gå igjennom de relevante teoretiske begrepene jeg kommer til å benytte meg av i denne oppgaven. De teoretiske begrepene jeg har valgt og skal definere og forklarer hovedsakelig de forskjellige høyreorienterte ideologiene som vi har sett i dagens samfunn. De valgte teoretiske begrepene er høyreradikalismen, høyreekstremismen, populismen og konservativismen.

3.1.1 Høyreradikalismen definisjon

Jeg har valgt å benytte meg av en definisjon på høyreradikalisme som er innhentet fra Universitetet i Oslos C-rex – Center for Research on Extremism. Forskningsartikkelen som tilhører C-rex kompendiet er skrevet av Anders Ravik Jupskås og ble publisert 7.09.2020. Nøkkeldefinisjonen som Jupskås velger å benytte seg av er at høyrevriddradikalisme er en ideologi som er sterkt preget av illiberal motstand mot likestilling. Begrepet er ofte assosiert med en spesifikk atferds karakteristisk trekk som kan være politisk motivert vold. Ideologien er oftest plassert oppimot politiske partier, sosiale bevegelser, nettsider, individuelle aktivister og i intellektuelle fagområder. Aktørene som faller under denne ideologien legger ofte vekt på forskjellige aspekter av høyreradikalismen, dette inkluderer etno-nasjonalisme, populisme og religiøs fundamentalisme. Som høyreekstremisme er høyradikalisme kontroversielt, grunnlaget for dette har med enkelte politiske partier og sosiale bevegelser som bruker ideologien for å beskrive deres posisjoner på stigmatiserte emner. Ideologien er også sterkt tilknyttet spesifikke holdninger og handlinger som går imot sentrale verdier holdt blant majoriteten i et liberalt demokrati. Disse handlingene og holdningene kan være ulovlige i enkelte land (*Jupskås, 2020*).

Konseptet om høyrevriddradikalisme oppsto etter forskning på fascisme i etterkrigstiden, fascismen hadde bevist at flere høyrevridde bevegelser ønsket en fundamental endring i samfunnet. I etterkrigstiden ble begrepet brukt som et paraplybegrep for bevegelser og politiske partier som befant seg ytterst til høyre på det politiske spektrumet, dette var gjeldende til alle med og uten tilknytning til mellomkrigstidens uttrykk av fascismen og nazismen. I dag legger man vekt på at det er et skille mellom høyreekstremisme og høyreradikalisme, hvor høyreradikalismen er en støtter av demokratiet, men er illiberal, mens høyreekstremismen er ikke en støttespiller for demokratiet. Selv om høyreradikalismen ikke er imot demokratiet, støtter de likevel ikke aspektet av det liberale demokratiet, med andre ord

så støtter de ikke minoriteters rettigheter for å nevne ett. Bevegelsene og partiene som tilhører høyre-radikalismen har i tillegg en større aksept for bruken av vold for å nå politiske mål (Jupskås, 2020).

Høyre-radikalisme er dermed forstått som en motstand av det liberale demokratiet og likestilling, begrepet er sterkt tilknyttet radikal nasjonalisme, autoritærisme, populisme og fremmedfrykt (Jupskås, 2020).

3.1.2 Populisme definisjon

Definisjon som beskriver populisme, som jeg har valgt å benytte meg av er skrevet av Anders Ravik Jupskås og ble publisert i C-REX, som er senteret for forskning på ekstremisme på det samfunnsvitenskapelige fakultetet hos universitetet i Oslo.

Populisme blir definert som et begrep som beskriver enkelte aspekter av det som finnes i moderne høyreekstreme politiske partier. Populisme kan referere til en ideologi som anser samfunnet som inndelt i to homogene og antagonistiske grupper, Jupskås ordlegger dette som «det rene folket» og «den korruperte eliten», dermed framstår populisme som en forkjemper for folkets vilje. I populismen er ikke motstanden mellom folket og eliten basert på forskjellen i den sosioøkonomiske statusen som i sosialismen, men den baserer seg på at de to gruppene har ulik moralsk status. «Folket» blir beskrevet som rent og autentisk, og skal være en kontrast til «eliten» som ikke skal være det. De som tilhører nativist populismen beskriver et antagonistisk forhold mellom folket og eliten, eliten blir beskrevet som ansvarlige for de «innfødte» menneskenes skade, ved å favorisere «ikke-innfødte». De som tilhører den sosialistiske populismen skiller mellom de vanlige menneskene og de grådige kapitalistene (Jupskås, 2020).

Populisme som et begrep dukket opp for første gang i amerikanske aviser rundt i 1890-tallet, men den ble ikke ansett som en ideologi eller forsket på før på slutten av 1960-tallet. Siden 1960-tallet har forskning på populisme vært i økning, spesielt i tråd med oppgangen av høyreekstreme politiske partier i Europa. Jupskås hevder populismen har vært et «trendy» begrep innenfor academia og offentligheten, siden det amerikanske valget i 2016, hvor Donald Trump stakk av med seieren og etter Storbritannia bestemte å forlate den Europeiske Unionen. Mer nylig har flere forskere sett nærmere på de stilistiske aspektene ved populismen, spesielt den «dårlige oppførselen» til populistiske ledere. Innenfor denne performative tilnærmingen til populismen er populisme først og fremst en bestemt form av et

forhold mellom politiske ledere og den sosiale støtten, som er etablert gjennom appeller. (*Jupskås, 2020*).

De akademiske diskusjonene rundt populisme omhandler hovedsakelig om populismen er demokratisk eller ikke. Jupskås mener populismen er iboende demokratisk og forsvarende ideen om folket som suveren. Populismen har likevel et konsept som er fokusert rundt majoriteten av befolkningen og dermed går populismen imot liberale aspekter av det moderne demokratiet, som minoriteters rettigheter. Den populistiske diskursen kan i tillegg bli brukt til å legitimere autoritære politikere og regimer (*Jupskås, 2020*).

3.1.3 Høyreekstremisme definisjon

Definisjonen om høyreekstremisme jeg har valgt å benytte meg av kommer fra Universitetet i Oslos senter for forskning på ekstremisme (C-REX). Definisjonen er skrevet av Anders Jupskås og Iris Segers.

Høyreekstremisme blir definert som en ideologi som er karakterisert som anti-demokratisk og en motpol mot likestilling. Ideologien er ofte assosiert med visse typer handlinger som politisk motivert vold. Høyreekstremisme som konsept finnes i sosiale bevegelser, politiske partier, nett samfunn og hos aktivister. To kjente former for høyreekstremisme er nynazismen og neofascismen, flere eksperter på feltet argumenterer også for at flere bevegelser som inkluderer jihad er en form for høyreekstremisme. Begrepet høyreekstremisme ble dannet etter andre verdenskrig, hvor det ble brukt for å beskrive politiske holdninger og bevegelser som fant seg helt ytterst til høyre på den politiske skalaen. I tidsperioden 1970-1980 ble begrepet høyreradikalisme erstattet av høyreekstremisme som gjør at de to begrepene har samme opphav. Grunnlaget for dette var å beskrive holdninger som var dominert av «hvit overlegenhet», begrepet er knyttet til rasistiske holdninger og en tro om at den hvite rase er overlegen over andre raser, og dermed burde opptre som den dominerende rase. Begrepene høyreradikalisme og høyreekstremisme blir ofte brukt om hverandre for å beskrive samme fenomenet, men begrepene beskriver to forskjellige retninger innenfor høyrevridde holdninger. Aktivister og bevegelser som bærer sterke trekk til høyreekstremismen forsvarende sosiale hierarkier mellom forskjellige grupper, de skiller ofte mellom de forskjellige etniske gruppene, hvor en av gruppene blir antatt for å være «the in-group», mens de andre blir mer ekskludert. Det har vært en del uenighet angående om høyreekstremisme er voldelig og antidemokratisk av definisjon (*Jupskås & Segers, 2020*).

Den mest utbredte forståelsen av høyreekstremisme, som har blitt den ideelle definisjonen beskriver høyreekstremisme som en kombinasjon av antidemokratiske holdninger og et forsvar av sosiale hierarkier som er høyreorienterte. De antidemokratiske holdningene definerer vanligvis som motstand av frie og rettferdige valg, grunnleggende demokratiske verdier og universelle menneskerettigheter. Den andre forståelsen av høyreekstremisme er en atferds definisjon, denne forståelsen ser på høyreekstremisme som politiske motivert vold og rettferdiggjøringen av voldelig oppførsel. Denne atferden må ta sted innenfor en demokratisk stat, hvor staten har voldsmonopol (*Jupskås & Segers, 2020*).

Høyreekstremisme er ofte forbundet med rasisme, antisemittisme, fremmedfrykt, ekskluderende nasjonalisme, konspirasjonsteorier og autoritærisme. Disse fenomenene produserer et sett med «fiender», disse fiendene blir karakterisert som en stor trussel mot nasjonen, kulturen og rasens overlevelse. De menneskene som blir oftest ansett som fiender og som et resultat opplever politiske motivert vold er ofte flyktninger, innvandrere, etniske og religiøse minoriteter, antifascister og venstreorienterte politikere. De har også vært observert en stor form av forakt rettet mot feminister, hjemløse og funksjonshemmede. Angående konspirasjonsteoriene som er utbredt innenfor høyreekstremismen er de vanligste den sionistiske okkupasjonsregjeringen (ZOG) og Eurabia. Disse konspirasjonsteoriene omhandler jøder, muslimer og de kulturelle marxistene som de største fiendene (*Jupskås & Segers, 2020*).

Forekomsten av høyreekstremisme blir dermed fullstendig avhengig av om den er definert som politisk ideologi eller i form av politisk motivert voldelig oppførsel (*Jupskås & Segers, 2020*).

3.1.4 Konservativisme definisjon

Konservativisme er en politisk ideologi som plasserer høy verdi hos tradisjonelle institusjoner og har en stor preferanse for historisk arv enn sosiale endringer og søken etter samfunnets ideale. En ofte brukt metode på å skille konservativisme fra liberalisme og radikalisme er at konservative avviser det optimistiske synet på at mennesker kan forberedes moralsk gjennom politisk og sosial endring. Kristendommen kan på denne måten blir sterkt vinklet inn i konservativismen, ved at kristendommen argumenterer for at mennesker kommer alltid til å være skyldige i arvesynden. Mennesker som er beskrevet til å være konservative hevder den menneskelige natur ikke kan bli definert som «god» og at de har en tendens til å bli drevet av deres lidenskaper og ønsker. Dermed er mennesket naturlig mer utsatt for egoisme, anarki,

irrasjonalitet og vold. Dette er den mest brukte forklaringen for konservativismens ønske om å bevare tradisjonelle politiske og kulturelle institusjoner for å dempe menneskets destruktive instinkter. Konservativismen står for at mennesker trenger en tilstrekkelig tilbakeholdenhet på deres begjær og lidenskaper, konservativismen vil ha en liten myndighet, som er underkastet ovenfor befolkningen. Ideologien har et sterkt fokus på selvdisiplin og ser på de tradisjonelle institusjonene som et beherskende verktøy for tøyne borgerne, og uten den makten kan det ikke være noen etisk oppførsel og ingen ansvarlig bruk av frihet (Viereck, 2020).

Konservativismen blir oftest sett på høyresiden av den politiske skalaen, men det er ikke eksklusivt. Konservativismen kan bli sett i bruk på venstresiden i forhold til politikk og økonomi. Et eksempel på et slikt tilfelle er mot slutten av 1980-tallet hvor Kommunistene i Sovjetunionen ble ofte referert til som konservative. Konservativismen på venstresiden av den politiske skalaen er likevel sjeldent, hovedsakelig er det to konservative egenskaper som ikke er kompatible med kommunismen. Den første egenskapen hos konservativismens mistillit til menneskets natur, sosial endring og uprøvde innovasjoner. Den andre egenskapen hos konservativismen er sterkt knyttet til den første egenskapen, den omhandler en aversjon mot abstrakt argumentasjon og teoretisering. Konservativismen forholder seg hovedsakelig mest til konkrete tradisjoner, dermed er det mange konservative regimer som benekter at konservativismen er en ideologi, men heller en type sinnstilstand. Uavhengig av regimenes forståelse av konservativismen, forblir det et teoretisk rammeverk som blir ofte sammenliknet med både liberalismen og radikalismen (Viereck, 2020).

3.1.5 Oppsummeringstabell av de teoretiske begrepene

Kjennetegn/ karakteristiske trekk	Høyreekstremis me	Populism e	Høyre-radikalis me	Konservativis me
Har blitt knyttet til et illiberale regimer	X	X	X	X
Aktivister utfører politisk motivert vold	X	X	X	

En motstand til minoritetsrettighetene	X	X	X	
Ideologien har blitt knyttet til autoritære og udemokratiske regimer	X	X		X
Plasserer mennesker i grupper	X	X	X	
Har blitt knyttet til religiøs fundamentalisme	X	X	X	X

3.1.6 Ideologiene knyttet opp mot de utvalgte statene

Ideologi utbredt i statene	Populisme	Høyreekstremisme	Høyre-radikalisme	Konservativisme
Polen	X	X	X	X
Ukraina	X	X	X	X
Ungarn	X	X	X	X

3.2 Tidligere forskning

3.2.1 Lenka Buřtíková: The Radical Right in Eastern Europe

Artikkelen er skrevet av Lenka Buřtíková og ble publisert i april 2018 av The Oxford Handbook, og er en del av Oxford Handbook of the Radical Right.

Buřtíková begynner artikkelen med å gjøre rede for hvordan radikale høyreekstrem tankegang er relativt et nytt fenomen i Øst-Europa, men har jevnt gjennom de siste årene fått ett større fotfeste. Flere sosiale bevegelser innenfor høyre-radikalismen i dag omfavner den fascistiske arven fra mellomkrigstiden, men bevegelsene har utviklet seg til å kunne overleve og konkurrere på den politiske arenaen. Ved å benytte seg av ikke voldelige metoder som en løsning på interne politiske konflikter. Østeuropeiske stater befinner seg på et område med mye etnisk heterogenitet, økonomisk prestasjon og kultur arv, denne heterogeniteten blir også vist i de Østeuropeiske statens høyre-radikale partier. I Østeuropeiske land som Slovakia, Romania, Ukraina, Bulgaria, Estonia og Lativa, hevder Buřtíková at etnisiteten og språket lager sprekker som strukturerer radikal høyrevridd politikk, mens i mer etnisk homogene stater som Ungarn, Tsjekkia og Polen er den etniske sprekken mindre uttalt og fokuset til de høyre-radikale partiene ligger mer på mobilisering mot rom-folket eller på sosiale og religiøse utfordringer (*Buřtíková, 2018:1*).

Buřtíková gjør rede for hvordan på tross av demokratisk fremgang har flere Østeuropeiske stater en stadig sterkere tro om at liberale demokratier ikke er kompatible med visjonen av samfunnet som blir styrt av den titulære majoriteten. Lenka Buřtíková bringer frem diskusjonen som begynte på 1990-tallet da man så de Østeuropeiske statene bevege seg i en mer demokratisk retning etter Sovjet Unionen fall, flere forskere på feltet hadde en forventning om at de nye regimene som viste seg kom til å utforme seg til regimer med store underklasser og et politisk usofistikert valgsystem. Det var nemlig trodd at dette ville resultere som blokkerende mot demokratisk og økonomisk videre utvikling. Det brakt opp mulige utfordringer med nasjon-bygging og den Leninistiske arv statene bar med seg, Buřtíková bringer frem muligheten om at dette kunne skape et ekskluderende samfunn som ikke ville vært kompatible den marked økonomiske modellen og de demokratiske institusjonene (*Buřtíková, 2018:2*).

De fleste Østeuropeiske nasjonene klarte å komme over disse hindringene, men identitets politikk ble en stor del av deres politiske parti systemer. Demokratiseringen av statene har gitt

minoritetsgrupper muligheten til å sikre beskyttelse og rettigheter, Buštíková hevder i noen tilfeller at mangfold førte til direkte voksende post-autoritær politikk. Forfatteren informerer videre om at det er to kategorier av høyre-radikal mobilisering mot minoritetsgrupper i Øst-Europa. Buštíková bringer opp eksempler på radikale høyreekstreme partier i Øst-Europa hvor den mest suksessfulle var Slovak National Party, som oppsto i 1990 og er fortsatt relevant, dette gjør at partiet står ut fra mengden ettersom de fleste høyreekstreme partiene i Øst-Europa har et kort levetidsspann og deres suksess pleier å være episodisk før det «smuldrer opp» etter mellom to og tre valgcykluser. Forfatteren understreker at høyre-radikale partier er gjennomsnittlig sett svært svake og når aldri over 7% av den populære stemmegivningen (Buštíková, 2018:2).

Buštíková bringer videre fram eksempler fra Ungarn og Polen hvor høyreekstreme partier over tid og deres opprinnelse. I Ungarn bringer hun opp det høyreekstreme partiet Jobbik, partiet ble vokst ut fra en student organisasjon og får støtte unger mennesker, velgere med høyere utdanning og velgere fra regioner i Ungarn som under går en økonomisk depresjon. Jobbik er kjent for ekstrem retorikk og av den grunn har nådd 16% av den populære stemme under to valg. Likevel understreker Buštíková at høyreekstreme partier i Øst-Europa har en kort levetid og det er en mulighet Jobbik vil forsvinne i løpet av de neste årene. Hun bringer videre et eksempel fra Polen hvor de anti-kommunistiske og anti-etablerings partiet League of Polish Families (LPR) som vant 8% av den populære stemme i valgene i 2001 og 2005. Partiet kjempet for konservative verdier og var støttet til en viss grad av den polske katolske kirken. Partiet endte med å gå oppløsningen etter en korrupsjons skandale hvor regionale sparebanker skal ha vært involvert. Videre viser hun en figur hvor noen av eksemplene hun har kommet med blir beskrevet for å vise trenden til de høyre ekstreme partiene i Øst-Europa, modellen viser populariteten til de forskjellige partiene fra politisk valg sykluser. (Buštíková, 2018:3).

Figure 28.1 Cumulative Vote Shares for the Radical Right Parties by Electoral Cycles

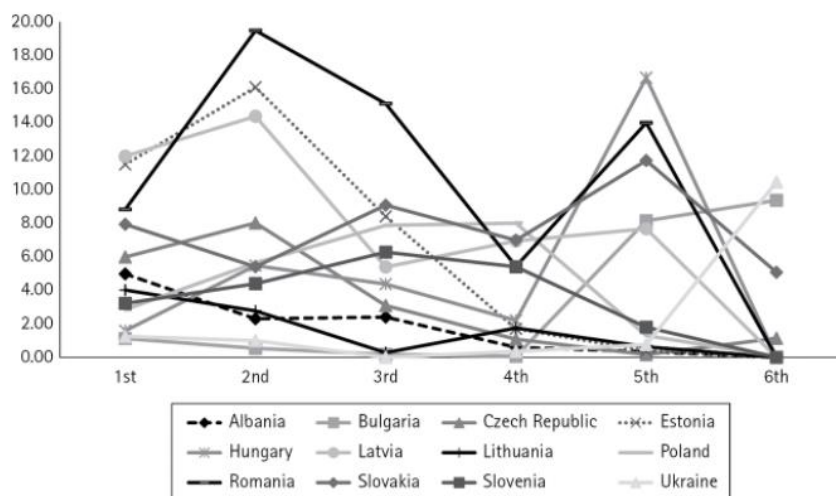

Fig. 1. Illustrering av høyreekstreme politiske partier i Øst-Europa sin levetid, målt i valg sykluser. (Bušćiková, 2018, s3).

Bušćiková hevder det er forskjeller mellom høyreekstremisme i Øst-Europa og den i Vest-Europa, likevel mener hun det er likheter i fram av mobilisering mot minoriteter. Fram mot 2015 var mobiliseringen mot minoritetene veldig eksklusivt rettet mot minoriteter som er statsborgere og har valgrettigheter. Årene som fulgte 2015 ble Europeiske land sterkt preget av hva som ble en flyktingkrise, hvor millioner av mennesker flyktet fra Syria over til Europa. Flyktingkrisen brakte med seg en mobilisering mot en spesifikk minoritet og fordømmer mot muslimer og flyktingene økte. Bušćiková mener det er tre nøkkelforskjeller som skiller høyre-radikalismen i Øst-Europa fra bevegelsene og partiene som finnes i Vest-Europa. Den første nøkkelforskjellen er en venstrevridd posisjon angående økonomiske utfordringer, den andre er lenken mellom identitet og politiske reformer, som vil føre til assosiasjon av minoritetspolitikk med demokratisering. Den siste nøkkelforskjellen er radikaliseringsen av «mainstream» partier (Bušćiková, 2018:3-4).

Den første nøkkelforskjellen som skiller høyre-radikalisererte partier i Øst-Europa fra den man forbinder med ideologien i Vest-Europa omhandler venstrevridde holdninger til statens økonomi. Østeuropeiske høyre-radikale partier er mer venstrevridde når det gjelder økonomien sammenliknet med andre partiers syn på det politiske systemet. Deres politikk omhandler beskyttelse mot markedet, de vil satse mer på sosiale reformer og større statlig kontroll over økonomien. Det er verdt å nevne at en stor del av disse partienes base kommer fra områder og

familier med lav inntekt. Den første grunnen for at de høyre-radikale partiene har en venstrevridd holdning til økonomien som Buštková nevner er den diffuse naturen av økonomisk risiko som skjuler en kobling mellom stemmegivning, inntektsnivå og yrkesprofiler. Den andre grunnen forfatteren nevner er at økonomiske klager er knyttet til identitetsspørsmålet, hun bringer opp eksempelet om tap av nasjonal suverenitet og den oppfattede urettferdigheten i det økonomiske systemet, noe de mener undergraver de legitime rikdommene som er eid av vinnerne av den økonomiske transformasjonen. Den siste grunnen som blir nevnt i artikkelen er at det har blitt et skifte i den etniske gruppe hierarkiet, grunnen til skifte skal komme fra demokratiseringsprosessen og tilretteleggingen av økonomiske hensyn rettet mot minoritetsgrupper. Disse tre grunnen viser til den lenken mellom den venstrevridde holdningen til økonomi og radikal høyrevridd stemmegivning (*Buštková, 2018:4*).

Den andre nøkkelforskjellen mellom høyre-radikale partier i Øst-Europa og i Vest-Europa omhandlet demokratisering og minoritets rettigheter. Som nevnt tidligere brakte demokratiseringen av Øst-Europa med seg styrke for minoritetene til å søke særegne rettigheter, i noen tilfeller forteller forfatteren at det var umiddelbart tilbakeslag av høyre-radikalisme som førte til post-autoritær politikk, i andre tilfeller førte dette til mot mobilisering av den høyre-radikalismen mot det liberale demokratiet. Øst-Europas utvikling stammer fra de forskjellige transformasjonene statene måtte undergå, som den økonomiske transformasjonen, demokratisk transformasjon og omdefinering av statlige og etniske grenser (*Buštková, 2018:5*).

Hovedmålet for høyre-radikale bevegelser og partiet er å gå etter forskjellige minoritetsgrupper, men de utgjør også en stor trussel mot organisasjoner som har vist sin støtte til minoriteters rettigheter. Buštková mener demokratisering og nasjon bygging ikke fungerer helt gunstig sammen. I demokratiseringsprosessen kan enkelte elementer bli fort oversett, etniske relasjoner kan forsvinne etter overgangsfasen som et resultat av økning i minoritetskrav på grunn av press utenfra om å utvide minoritetenes rettigheter. Forfatteren legger videre til at statene med høyest trykk av høyre-radikal mobilisering ikke er nasjoner uløste etniske grenser, men heller i politikken med institusjonelle avgrensede skiller mellom dem titulære majoriteten og minoritetene. Hun oppgir videre at høyre-radikale partier er ofte svært svake i stater hvor nasjonale grenser ikke har blitt tydelig etablert, stater som Albania, Georgia, Hellas, Ukraina, Portugal og Spania har ikke klart og produsert et høyre-radikalt parti eller har opplevd en sterk høyre-radikal mobilisering (*Buštková, 2018:5-6*).

Den siste nøkkelforskjellen Buštíková mener skiller høyre-radikalisme i Øst-Europa fra Vest-Europa er radikalisering av de mainstream-partiene. De politiske partiene som blir lett offer for radikalisering er partier med en venstrevridd holdning til statens økonomi, noen av dem har oppstått i anti-kommunistiske bevegelser i forkant av Sovjetunionens fall, det mest fremtredende eksemplene som hun benytter seg av er Fidesz i Ungarn og Pis i Polen. Høyre-radikale partier har vært suksessfull i å tiltrekke seg velger siden 1990-tallet, i enkelte nasjoner som Latvia, Romania, Serbia og Slovakia klarte de høyre-radikale partiene å tiltrekke seg mellom 5% og 40% av de populære stemmene. I andre stater Polen, Serbia og Slovakia har høyre-radikale partier vært tilstedeværende i regjeringskoalisjoner siden grunnleggingsvalget og har vært betydelig med på å forme minoritetenes rettigheter. Forfatteren setter også et skille mellom «de høyre-radikalisererte» og «de radikale høyre» og videre fremlegger hvordan skille mellom disse to er utydelige når det gjelder mainstream-politiske partier, dette gjelder partiene Fidesz i Ungarn og Pis i Polen. *(Buštíková, 2018:10-11)*.

Svakheten til høyre-radikale partier er den brede tilstedeværelsen av radikalisererte mainstream-politiske partier som dytter vekk deres eget valgpotensial, på overflaten kan man argumentere for at høyre-radikale partier forekommer relativt sjeldent i Øst-Europa, og partiene har vist mer suksess i de Vest-Europeiske statene. Likevel ser man at fremmedfrykt er mer utbredt i de Øst-Europeiske statene i forhold til resten av Europa, dette i seg selv kan bidra til økt aksept av høyre-radikaliseret retorikk. På grunnlag av dette mener Buštíková at økt tillatelse av slike typer retorikker viser en svakhet innenfor det liberale demokrati som videre kan utarte til et skifte som gjør den historiske arven om et autoritært fascistisk regime mer relevant nå enn i 1989 *(Buštíková, 28:11)*.

Jeg har valgt å benytte meg av denne forskningsartikkelen fordi jeg anser den som ekstremt relevant for denne oppgaven. Buštíková artikkel går gjennom hvordan høyre-radikale politiske partier i Øst-Europa oppstår, deres gjennomsnittlige levetid som gir oss en mulighet til å få en bred forståelse ovenfor trusselen disse partiene har ovenfor minoriteter og demokratiet i disse statene. Jeg valgt å benytte meg av tre spesifikke Øst-Europeiske stater for denne oppgaven, statene jeg valgt å ta i bruk blir nevnt i denne forskningsartikkelen og Buštíková skinner et lys over de forskjellige farene høyre-radikalistiske partier har ovenfor hvert enkelt land.

3.2.2 Najimdeen Bakare & Tatheer Zahra Sherazi: Is the European Union Evolving or Failing?

Artikkelen av Bakare og Sherazi ble publisert i 2019 av Pluto Journals. Den er Vol 16, no 2 (s5-25) av serien Policy Perspectives.

Artikkelen begynner med å avklare at den er en etterfølger av forfatterens artikkel «EU in Transition or a Failed Projekt», artikkelen ble skrevet som en etterfølge de av forskjellige krisene som begynte å henge over den europeiske unionen. Forfatterne eksaminerte hvordan intensiteten til krisene i EU kunne videre lede til EUs fall. Bakare og Sherazi bringer ingen videre spesifikke eksempler på de forskjellige krisene, men hevder de appellerte til de synspunktene om at tiden til Europa prosjektet er omme (*Bakare & Sherazi, 2019:5 &6*).

Deres artikkel som jeg har valgt å sette søkelys på i min studie er en oppfølger fra artikkelen som er nevnt ovenfor, deres nye artikkel utforsker den siste bølgen med populisme i Europa og hvordan den kan lede til oppløsningen av EU. Bakare og Sherazi hevder at den nye bølgen populismen spesifikt oppfordrer til å oppløses EU. Artikkelen tar oss gjennom tre deler for å få en høyere forståelse av europeisk populisme og dens mulige konsekvens ovenfor EU, den første delen av artikkelen gjenåpner argumentasjonen om at EU har mislykket som overnasjonal organisasjon. Den andre delen av artikkelen viser til Europeisk populisme og hvordan den kan påvirke den europeiske politiske arenaen. Den henviser oss videre til hvordan populismen ødelegger gamle struktur og skaper sammenbrudd i det sosiale rammeverket på tvers av Europa. Artikkelen går også innom hvordan populismen skaper et paradigmeskift som kan lede til en økning av diskriminering mot europeiske minoriteter. Den siste delen av artikkelen eksaminerer og analyserer handlingene til populistiske partier og diskuterer realiteten om en fallende EU (*Bakare & Sherazi, 2019:6*).

Bakare og Sherazi anerkjenner at EU er enestående og ikke kan sammenlignes med andre institusjoner som f.eks. Gulf Cooperation Council (GCC) for å nevne en, men selv om dette er tilfellet legger de vekt på å diskutere EUs demokratiske legitimitet og hvorvidt deres respons til interne kriser kan resultere i mindre skepsis til EU. Bakare og Sherazi benytter seg av eksempelet med Eurozone finans krisen, som ledet opp til anklager mot at EU begynner å bevege seg i en mindre demokratisk retning. Grunnlaget for denne anklagen kommer etter tendenser til å overta autoriteten til de suverene medlemslandene igjennom institusjonen. Det blir diskutert om disse anklagene setter søkelyset på en stats suverenitet og institusjonens

makt ovenfor staten, disse diskusjonene resonerer med den populistiske tankegangen om EUs legitimitet og deres udemokratiske institusjoner (*Bakare & Sherazi, 2019:6-8*).

Populismen blir antatt for å ikke bare være til tjeneste for de privilegerte elitene i de rikeste landene, dermed kan ideologien spre seg raskt på tvers av landegrensener. I dagens kulturelle samfunn er ingen stat «trygge» fra politisk radikalisme, enten om det kommer fra høyre eller venstre siden, hevder Bakare og Sherazi. Det kan diskuteres om populismen tar en form av sosialisering, og skaper identitet og samhold. Integreringen av tidligere kommunistiske land til EU var essensiell i deres vei fra et autoritært styre til mer demokratiske regimer og hjulpet dem opp den sosiale stigen. De argumenterer videre for at Europas økonomiske stabilitet er et resultat av at elitene og offentligheten adopterte liberale verdier, som skal ha vært et sentralt punkt for demokratiseringen av Øst-Europa (*Bakare & Sherazi, 2019:10-11*).

I kapitlet om «populisme i det europeiske landskapet» hevder Bakare og Sherazi at det å anta at populismen ikke har hatt merkbare endringer i Europa er langt fra realiteten, argumentene for denne påstanden er at en av de populistiske retorikkene er å påvirke det politiske språket, dette skjer da på tvers av kontinentet, som påvirker politiske debatter. Populismen beskrives som å ha vekket det upolitiske utenfor de politiske partiene, dette kan forstås som politiske grupper. Oppvåkningen av disse gruppene skal ha gitt en stemme de tidligere stemmeløse. Populistiske politikere hvor det eneste de gjør er å lage populistiske følelser som forstyrrer samholdet mellom den stabile politiske etableringen og den politiske sosialiseringen og offentligheten som den skal beskytte. Det blir videre nevnt at for at populismen skal være meningsfull for befolkningen, må det være noe antenkelig hos dem. Bakare og Sherazi refererer til et sitat fra Stephan Lewandowsky om at populisme og hat bryter ikke frem, men de fyrer det opp. Ut ifra dette drar Bakare og Sherazi det logiske utfallet om at populismens suksess må hentes fra folket eller en felles innsats, og ikke fra noen enestående karismatiske politiske figurer. Dermed nevner forfatteren noen stater hvor Polen, Østeriket og Hellas er med, hvor opptreden til de populistiske partene understreker den kombinerte legitimeringen av populismen (*Bakare & Sherazi, 2019:11*).

Europeisk populisme blir hevdet i å ha demonstrert følgeskader, spesielt i forhold til hvordan den utvikler seg i det offentlige rom. De bringer opp de politiske valgene i 2017 og 2018 i Europa. Hvor etablerte og tradisjonelle politiske partier ble «tvunget» til å integrere eller låne populistisk retorikk for å bevise sin nasjonalisme ovenfor befolkningen. Her drar Bakare og Sherazi inn Gráinne de Búrca som argumenterer for at høylytte høyreekstreme har stor

sannsynlighet for å få stor innflytelse over de mer tradisjonelle politiske partiene (*Bakare & Sherazi, 2019:12*).

Forholdet mellom euroskeptisisme og populisme er noe som ikke kan overses, høyrevridd populisme bærer med seg en sterk følelse av nasjonalismen dermed en agenda mot Europaprojektet og oppfordrer EU medlems-landene til å bryte ut av unionen, så statene kan gjenopprette deres suverenitet. Storbritannias løsrivelse fra EU blir fort forklart som en britisk epidemi av euroskeptisisme, men forfatterne hevder denne spredningen er langt ifra knyttet til bare Storbritannia. Flere EU medlem-stater har partier som skal ha underholdt ideen med å løsrives fra unionen, forfatterne bringer opp eksempler fra Frankrike hvor Jean-Marie Le Pen som leder partiet Front National (FN) skal sikre «Frexit», flere andre nasjoner som Sverige, Nederland og Østeriket blir nevnt. Bakare og Sherazi hevder denne bølgen med populismens intensjoner om å sabotere unionen forsterker tanken om at det europeiske prosjektets tid er omme. De nevner Eurozone krisen, som etterlot arbeidsledighet på tvers av kontinentet som skapte stor mistillit mellom befolkningen og EU institusjonene (*Bakare & Sherazi, 2019:12-13*).

På side 14 begynner Bakare og Sherazi å bevege seg innpå temaet om diskriminering og politisk sosialisering. Populisme har vist seg å klare sveie den politiske sosialiseringen. Som kan resultere i sosialiseringsbrudd, dette kan føre til motstridene verdier basert på de radikale ideologiene, hvor målet er oppnå radikal erstatning som den dominante ideologi. Hvis flere populistiske partier på tvers av Europa er enten den regjerende myndighet eller i samarbeids koalisjoner, dette mener Bakare og Sherazi kan manifestere seg i et sammenbrudd av den politiske sosialiseringen eller en avvisning av de tradisjonelle, etablerte politiske partiene (*Bakare & Sherazi, 2019:14*)

Baksiden av populismen og et sammenbrudd av den politiske sosialiseringen kan ikke bli forståes på andre måten enn sammenhengen med økende antall menneskerettighetsbrudd, hatefulle ytringer og vold rettet mot minoriteter, forfatterne understreker at dette gjelder alle typer minoriteter, men i Europa er det Muslimene som står mest i fare. Populismen fører med seg anti-immigrasjons politikk, fremmedfrykt og andre former for diskriminering. Bakare og Sherazi henviser videre til Human Rights Watch (HRW) sin rapport fra 2018 som argumenterer for at populistiske «demagogues» bruker frykt som brensel for å fyre opp fremmedfrykt og Islamofobi (*Bakare & Sherazi, 2019:14-15*).

De siste årene har flyktninger og innvandrere blitt sett på som en syndebukk, rasisme mot etniske og religiøse minoriteter har vært økende i hele Europa. Bakare og Sherazi setter lys på at vold mot minoritetene har blitt mer sosialt «akseptabelt» i bakteppet av institusjonelle legitimeringen av populistisk retorikk og en konsekvens av sosialiseringens sammenbrudd. Denne påstanden har vist seg og være korrekt i stater hvor radikale ideologier vises åpne voldelige tendenser mot minoriteter. Bakare og Sherazi understreker at med den nativistiske retorikken som baserer seg på europeere versus innvandrere, blir Europa drevet lenger unna de tradisjonelle karakterene bestående av mottakelighet og innbydende. De henviser videre til strengere immigrasjons lovgivninger på tvers av kontinentet, med dette kjemper fortsatt populismen for mer kontroll over migrasjonen (*Bakare & Sherazi, 2019:15*).

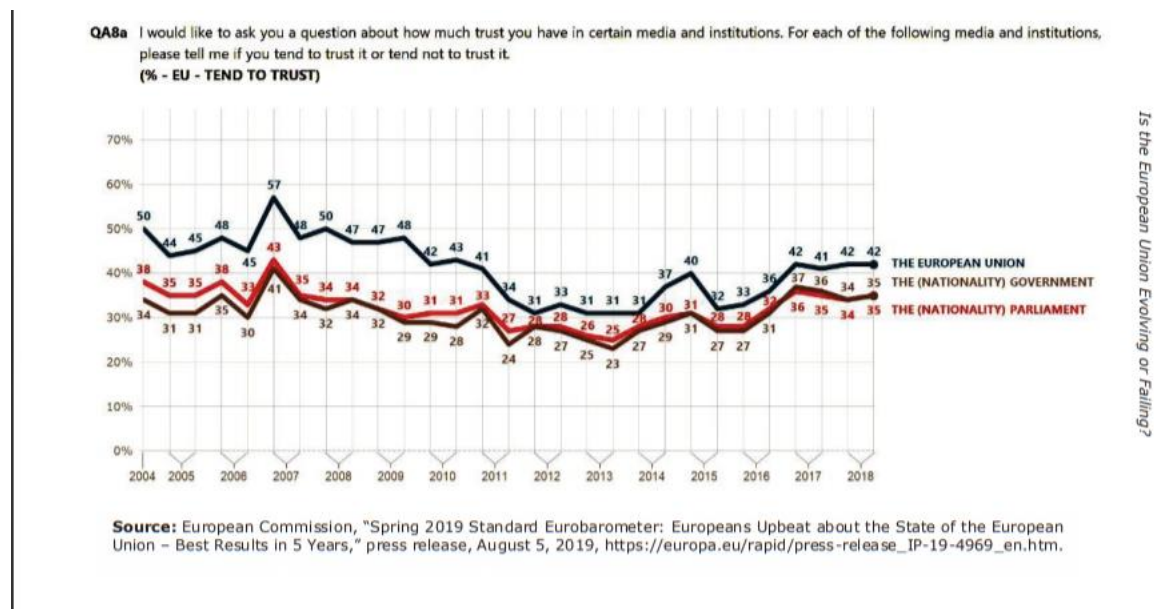

Fig. 2. Illustrasjon av EUs borgeres tillit til EU, nasjonale myndigheter og det nasjonale parlamentet (*Bakare og Sherazi, 2019, s17*).

Bakare og Sherazi henviser til en modell som tar for seg befolkningens tillit til EU, deres nasjonale myndighet og deres nasjonale parlament. De beskriver videre hvordan tilliten til EU i 17 medlemsland hvor de velger å sette søkelys på våren 2015, hvor landene med høyest tillit til den Europeiske Union var Litauen med 65% tillit, Danmark med 60% og Sverige med 59% tillit. Nasjonene som blir antatt å ha minst tillit til EU i 2018 var Hellas hvor 26% svarte at de hadde tillit til EU, Storbritannia med 31% og Tsjekkia med 32%. Ungarn blir nevnt å være den nasjonen med mest splitt, hvor det var 48% som hadde tillit til EU og 48% som svarte at de ikke hadde tillit til EU (*Bakare & Sherazi, 2019,:18*).

I det neste kapittelet tar Bakare og Sherazi for seg refleksjon om den Europeiske Unionen er i en transformasjon eller prosjektet kommer til å feile. De mener sterkt at resultatet fra europaparlamentsvalget i 2019, viser at Unionen ikke er mot dens undergang, men at prosjektet gjennomgår en evolusjon og en stødig prosess. De er fortsatt ikke sikre på om overgangen kan stå imot utfordringene som populismen bringer med seg. Den Europeiske Union har eksistert i 70 år, hvor den har stått imot store utfordringer, har den likevel ikke blitt svekket, men heller transformerte unionens sårbare trekk til styrker. Her velger forfatterne å benytte seg av eksempelet med Eurozone krisen, hvor EUs håndtering av krisen ble testet, men krisen ifølge forfatterne forsterket argumentet om at EU er i en metamorfose i stedet for å være mislykket (*Bakare & Sherazi, 2019:18-19*).

Brexit brakte med seg antydningen på at slutten til EU var nær, istedenfor å se på Storbritannias exit som en del av transformasjonen. Et av resultatene fra Brexit var avsløringen om hvor kompleks et exit fra Unionen kan være, grunnlaget for hvor kompleks utgangen av EU ble for Storbritannia har mer med planleggingen fra Britisk side enn fra EUs. Brexit blir senere forklart som en strid mellom de pro-EU elitene og Eurofobiske elitene, hvor den britiske befolkningen blir brukt som en brikke i det politiske spillet. Likevel så man ikke den forventete domino effekten man trodde Brexit skulle føre til, EU som en institusjon ble ikke skadet av Brexit, man så heller det politiske kaoset som Storbritannia sto ovenfor (*Bakare & Sherazi, 2019:20-21*).

Bakare og Sherazi hevder at populistiske politiske partier kan sammenlignes med religiøse politiske partier, opphavet til partiene blir beskrevet som sosial bevegelse med mål om å endre samfunnet normer til å passe bedre med bevegelsens syn på et ideelt samfunn. Forfatterne referer til muslimske stater, hvor det er religiøse regimer, her er målet å endre samfunnet hva innsiden først. Likevel hevder de at populistere og høyrevridde ekstremister ser verdien i et demokrati, men opphavet til de populistiske verdiene og målet med å forandre samfunnet er likt med de religiøse politiske partiene. Populistene vil gjøre en slutt på EU, og få tilbake dens stats suverenitet, vil de likevel gjøre alt de kan for å oppnå flere seter i EU parlament (*Bakare & Sherazi, 2019:22*).

Bakare og Sherazi henviser til en tabell som viser de populistiske partienes suksess i EU parlamentet, våren 2014 og våren 2019:

Name of Eight Alliances in the EU Parliament and 'other'	Numbers of Seats		Percentage	
	2014	2019	2014	2019
European United Left/Nordic Green Left (GUE/NGL)	52	41	6.92%	5.46%
Socialists and Democrats (S&D)	191	153	25.43%	20.37%
Greens/European Free Alliance (Greens/EFA)	50	75	6.66%	9.99%
Alliance of Liberals and Democrats (ALDE)	67	106	8.92%	14.11%
European People's party (EPP)	221	179	29.43%	23.83%
European Conservatives and Reformists (ECR)	70	60	9.32%	7.99%
Europe of Freedom and Democracy (EFD) (RIGHTWING)	48	43	6.39%	5.73%
Non-attached Members (NI) + Independent MEPs + Europe of Nations and Freedom (ENF) in 2014 In 2019, the ENF is transformed into Identity and Democracy group (ID) which held 73 seats	52	73	6.92%	9.72%
Non-attached Members (NI)		8		1.07%
Others		13		1.73%
Total	751	751		

Fig. 3. Tabell av oppslutningen til politiske partier i Europa parlamentet (Bakare og Sherazi, 2019, s23).

Modellen viser at i valget i 2019, har de populistiske partiene 188 seter av 751 seter, dette viser at de har fått en 25% høyere oppslutning enn i 2014. For de høyreekstreme partiene har disse valgene vært en stor test for deres legitimitet. Resultatene fra valgene viser at populistiske partier var mer populære i enkelte stater enn andre på et nasjonalt nivå, mens deres representasjon i EU parlamenter ble beskrevet som merkbar. Bakare og Sherazi mener utfallet av valget viser oss at EU er i en overgang hvor tidligere dominerte ideologier og kulturer når blir overtatt av radikale populistiske mantra får ett større fotfeste i EU parlamentet. Institusjonen kan få et mer konservativt og nasjonalistisk utsyn, mens EUs innenlands og utenlands politikk vil bli sterkt påvirket av den nye holdningen. Forfatterne mener slike scenarioer beviser påstanden om en mulig undergang for EU feil, men at den sender ekko om at unionen er i en transformasjon. På flere måter forsterker dette ideen om at populismen vil ha oppløsningen av EU, men likevel støtter transformasjonen til EU. Ved at dem sakte men sikkert tar større kontroll over EU, kommer de ikke til å kalle for oppløsningen av EU, grunnlaget for dette etter forfatternes mening er at de nå har kontroll over medlemslandene. Forfatterne maler videre et bilde om et EU kontrollert av populistiske partier, hvor parlamentet har omfavnet en annen etos og ideologisk retning som kan forstyrre harmonien i den etablerte internasjonale statusen EU har. Om EUs parlament en dag vil bestå

majoriteten av populistiske partier, må EU fortsatt forbli relevant på den globale skalaen (*Bakare og Sherazi:22-24*).

Artikkelen skrevet av Bakare og Sherazi konkluderer med at den høyrevridde populismen har etter 2014 blitt mer populær og vinklet seg mer inn i det nasjonale politiske system til medlemsland, men også inn til EU parlamentet. Spørsmålet om institusjonen nærmer seg irrelevant eller om en oppløsning er i nær sikt, er svaret nei. I scenarioet om populistiske partier tar over majoriteten av setene i EU parlamentet, kommer de ikke til å kreve en oppløsning, de kommer til å endre institusjonen for å passe deres synspunkter bedre (*Bakare & Sherazi, 2019:25*). Vi har vært innom konsekvensene for menneskerettighetene hvis populismen får sterkere kontroll, det finnes flere eksempler på menneskerettighetsbrudd i stater hvor populismen har fått mer oppmerksomhet. Denne artikkelen er relevant for denne oppgaven siden den demonstrerer hvordan populistiske partier har begynt å forme seg og nå begynner å få legitimitet på nasjonale plan. Bakare og Sherazi forteller oss spesifikke eksempler på hvordan høyrevridde ekstremister den dag i dag er en trussel ovenfor minoritets grupper. Jeg vil finne svar på hvor stor trussel høyrevridde politiske partier er for demokratiet, og om den Europeiske Union kan stoppe transformasjonen i medlemslandene fra demokrati til autokrati. Forfatterne av denne artikkelen gir meg en stor innsikt om hvorvidt det er mulig for EU og stoppe en slik transformasjon.

3.2.3 Leonardo Scuria: Brexit beyond borders: Beginning of the EU collapse and return to nationalism

Forskningsartikkelen «Brexit Beyond Borders: Beginning of the EU Collapse and a return to nationalism» er skrevet av Leonardo Scuria og ble publisert i Journal of international affairs, artikkelen er Vol 70, No2. Artikkelen ble publisert i 2017.

Forskningsartikkelen begynner med å gjøre rede for enkelte grunner for at stater velger å innlemmes med hverandre, den første grunnen er at de har mange likheter ved seg og dermed søker etter å samarbeide for å oppnå deres delte verdier. Den andre grunnen mener Scuria er den mest realistiske og den går utpå at nasjonene ikke har noe til felles og dermed velger å integreres for å komplimentere hva som mangler i den ene staten, men finnes rikelig i de andre (*Scuria, 2017:110*).

Hovedsakelig var den Europeiske Unionen begrenset for til de vestlige, nordlige og sentraleuropeiske statene. Etter Sovjetunionens fall ble gradvis flere østeuropeiske stater med EU, i begynnelsen av denne fasen så man eksponentiell økning av immigrasjon fra

østeuropeiske land til de vestlige nasjonene. Scuria mener at etter en viss tid vil det bli mer balansert med tanke på fordeling av kapital, goder og mennesker. Problemet med å integrere de østeuropeiske statene med resten av Europa, er at de østeuropeiske statene er på andre stadier når det gjelder sosial, teknologisk og økonomiske utvikling. Grunnlaget for denne forskjellen av stadiene har røtter i konfliktene mellom den kommunistiske ideologien og den raske overgangen til kapitalismen fra vest. Scuria hevder at hvis geopolitiske mål skulle bli oppnådd gjennom full europeisk integrasjon, så har det medført en generell ubalanse i integrasjonen fra de minst utviklede regionene i øst til de rikere nasjonene i vest (*Scuria, 2017:115*).

USAs interesse med innlemmelsen av de østeuropeiske statene i den Europeiske Unionen, bortsett fra en lettere tilgang til markedene, var interessen i å svekke Russland og deres alliertes forhold til flere av de østeuropeiske statene. Scuria mener denne utvidelsen av det europeiske samarbeide undergravde et potensiale om en mulig union av de slaviske nasjonene, og muligheten om en større integrasjon mellom statene i regionen, spesielt med tanke på den militære sfæren (*Scuria, 2017:115*).

Men han legger vekt på muligheten for at dette kan møte motstand fra de som føler store endringer virker truende, ettersom at den gamle republikanske administrasjonen under president Trump i USA viste en fordelaktig holdning til pragmatismen i motsetningen til de delte verdiene. Forfatterne bringer dermed opp at med mindre det politiske partiet demokratene blir innlemmet i det hvite huset og vinner med flertall i kongress vil den amerikanske utenlandske politikken i Øst-Europa hovedsakelig forholde seg eksklusivt til de eventuelle forretningsutsiktene. Dermed vil de bilaterale avtalene seire over mulige partnerskap mellom de tidligere sovjetstatene og et sterkere bånd mellom den Europeiske Unionen og eks sovjetstatene (*Scuria, 2017:116*).

Scuria bringer opp Storbritannias løsrivelse fra den Europeiske Unionen og hvordan dette har inspirert flere europeiske nasjonalister som kalte for deres referendum om en eventuell løsrivelse. Etter flyktningkrisen i 2015 økte fremmedfrykten i flere europeiske nasjoner som videre resulterte i en spredning av frykt angående terrorisme, istedenfor å samarbeide med EU om en mulig lovgivning av strømningslinjer av etterretning for å håndtere terrorisme, har vi sett en økning av medlemsstaters egne selvforsvarsmekanismer som blir holdt skjult ovenfor EU. Det britiske parlamentet utalte seg til det europeiske rådet før deres referendum og hevdet at EU ikke hadde noen kontroll over Storbritannias militære styrker og at de kan handle

uavhengig EU, videre hevdet parlamentet at dette også gjaldt deres sikkerhet og etterretningsaktører. Denne uttalelsen fra det britiske parlamentet har etter Scurias mening vært med på å fyre opp nasjonalismen og tankegangen om medlemsstatenes suverenitet under EU. Den økende nasjonalismen og fremmedfrykt i medlemsstatene har noenlunde vendt statene mot hverandre, i 2016 foreslo Luxemburg å utvise Ungarn fra den Europeiske Unionen, etter deres motvilje i å ta imot flyktninger. Luxemburg hevder i tillegg at den ungarske regjering ikke opprettholder det minst nødvendige arbeidet for å overholde EUs grunnleggende prinsipper (*Scuria, 2017:118-119*).

Forskningsartikkelen av Scuria konkluderer med at Storbritannias løsrivelse fra EU den nødvendige delen som åpen flomsportene til europeiske separatisme og nasjonalisme, som har ventet lenge på den lovede folkeavstemningen for å finne den støtten som er nødvendig for dem å vinne. Ettersom at den offentlige holdningen til løsrivelsen er avgjørende for det nasjonalistiske ståstedet og får å styrke de nasjonalistiske ambisjonene, dermed har vi sett populistiske ledere i Europa bruke EUs folkeavstemningsløfte som en sentral brikke i deres politiske kampanjer. Scuria hevder at kontinentale grupper som er hovedsakelig bestående av stater med for mye asymmetri har større vanskeligheter med forene deres politiske agendaer. Denne uttalelsen blir styrket ettersom at de europeiske nasjonene møter ofte bare utjevningsforhold i sammenheng med tilgjengeligheten av naturlige og teknologiske ressurser. Dette viser en negativ retning i forhold det økonomiske aspektet til Unionen, som videre kan styrke den nasjonalistiske holdningen. Scuria hevder dermed at medlemsstatene til EU er mye mer sannsynlig til å konkurrere med hverandre enn å utfylle hverandre, både innad i det europeiske markedet og internasjonalt. Videre hevder forfatteren at for EU til å fungere som en overnasjonal organisasjon må medlemsstatene overvinne de forskjellige kulturelle barrierene og de mange avvikene mellom dagsordenen og de statlige interessene, for å gi EU muligheten til å reprodusere en nasjons følelse av endogent. Hvis den Europeiske Union ikke klarer dette, stiller Scuria spørsmålet om det ville være uoppnåelig igjennom påvirkning av ekstreme krefter (*Scuria, 2017:121-122*)? Mot slutten av forskningsartikkelen introduserer Scuria oss til Habermas som støtter hans siste syntese som han viser ved å legge til følgende sitat:

«From the moment a state and a given community are integrated, in that very moment arises the concept of Volksnation, the Nation-State.» - Habermas

4 Antakelse

Den europeiske Unionen kan benytte seg av flere verktøy for å holde medlemstater ansvarlige for eventuelle brudd med EUs lovverk. Verktøyene skal også fungere som en oppsiktsvekkende metode for å få statene til å ivareta de generelle verdiene og prinsippene. Flere av verktøyene EU kan benytte seg av artikkel 7, som er også kjent som «atom alternativet» eller «atombomben», andre verktøy er EU-domstolen som et organ. De siste årene har et nytt alternativt verktøy blitt omdiskutert som har fått navnet rettstatsvilkåret, verktøyet ble godkjent i EU parlamentet, men har enda ikke gått igjennom Europa Rådet. Videre har andre alternative metoder kommet til lys av enkelte medlemstater, som er i Ukrainas tilfelle å benekte medlemskap inntil videre og utkastelse av stater som bryter med sentrale EU verdier og prinsipper. Verktøyene skal i teori være et hjelpemiddel for å bevare respekt ovenfor menneskerettighetene. Høyreekstremismen og lignende politiske ideologien er motstandere av det liberale demokratiet, hvor minoritetsrettighetene anses å være et aspekt av det. Verktøyene skal i teorien holde medlemstatene i sjakk og sikre at de opprettholder verdiene, likevel maler forskningsartiklene et bilde av en økt fiendtlig mot Unionen og dens autoritet ovenfor statene (*Jupskås, 2020, Malmer, 2020, President of Ukraine, 2020*).

Basert på forskningsartiklene og de teoretiske begrepene som jeg har gjennomgått, har jeg kommet frem til en antakelse angående situasjonen. De teoretiske forskningsartiklene beskriver en økende høyreekstremisme i Europa og en økende populistiske og illiberale regimer. Antakelsen min blir dermed at den økende høyreekstremismen vil resulterer i å undergrave legitimiteten til EU og vil hindre EUs mulighet til å beskytte medlemsstatenes minoriteter. Denne antakelsen går ut ifra at den økende høyreekstremismen blir et hinder for EU å iverksette sanksjonering mot brytende medlemstater og at EUs verktøy mister sin utløsende funksjon.

Hoved antakelse: *«Med økende fremvekst av høyreekstremisme i Europa vil det påvirke og hindre muligheten for EU å beskytte minoritetene i medlemsstatene.»*

Motstridende antakelse: *«Økende fremvekst av høyreekstremisme i Europa vil ikke påvirke eller hindre EUs mulighet til å beskytte minoritetene i medlemsstatene.»*

5 Empiri

I dette kapittelet skal jeg gå igjennom situasjonene til de tre statene jeg har valgt å rette søkelyset mot, jeg kommer til å benytte meg av Freedomhouse for å få et objektivt overblikk over den demokratiske statusen til nasjonen. Videre kommer jeg til å bruke dette kapittelet for å få en oversikt over høyreekstremismen og høyreradikalismen i statene, om den er hovedsakelig begrenset til sosiale bevegelser, politiske partier eller begge deler. Jeg vil også se nærmere på skaden som er utført mot minoriteten i disse statene og eventuelt diskriminering og innskrenking av rettigheter påført av de demokratisk valgte staten. Det kommer videre et underkapittel om statens nåværende forhold med den Europeiske Unionen og begrunnelse for et eventuelt surnet eller kaldt forhold. Jeg har valgt å ta med konflikten i Ukraina i et lite underkapittel ettersom at jeg mener den kan spille en viktig rolle i den økende høyreekstremismen i Ukraina. Det kommer i tillegg et underkapittel om konfliktens påvirkning på Polen, ettersom at jeg har funnet data som tyder på at konflikten har engasjert flere høyreekstremer bevegelser i Polen.

5.1 Ukraina

5.1.1 Freedomhouse

I følge Freedomhouse har per dags dato er Ukraina definert som en «*partly free*» stat. Med en score på 60/100 på demokrati skalaen fra 2020, Hvor politiske rettigheter utgjør 26/40 og sivile rettigheter med 34/60. Det er viktig å ta med i beregning at Freedomhouse henter inn data fra Krim-halvøya, som er okkupert. Dette kan være korrelasjon med den lave scoren de har fått tildelt, Freedomhouse beregner scoren etter politiske rettigheter og sivile rettigheter uavhengige om rettighetene blir påvirket av staten, ikke statlige aktører eller utenlandske makter (*Freedomhouse, 2020*).

Freedomhouse rapporterer at angrep rettet mot journalister, det sivilsamfunnsaktivister og medlemmer av minoritetsgrupper er hyppige, og politiets respons og evne til å handle blir registrert som svært utilstrekkelig (*Freedomhouse, 2020*).

5.1.2 Høyreradikale og høyreekstremer bevegelser i Ukraina

I 2018 utalte Freedomhouse seg for den høyreekstremer utviklingen i Ukraina, som kan mulig true demokratiet. Etter revolusjonen i 2014 skal flere høyreekstremer grupper ha hatt en stor økning i popularitet blant befolkningen, samt at man har sett flere av de radikale synspunktene deres har blitt mer akseptert i samfunnet. Etter krigen i 2014 kjente

befolkningen på at deres suverenitet var truet, dette brakte med seg en tilbakevending av eldre radikale synspunkter og symboler som har opphav hos Organisasjonen for ukrainske nasjonalister (OUN), denne høyreekstreme gruppen var mest aktiv rundt den første halvdel av tjuhundre-tallet. Det har også vært samtlige forsøk på å gjenopprette organisasjonens svært radikale ideologi. Symbolikken fra OUN som det røde og svarte flagget er tatt i bruk flere steder i Ukraina, slagordene og symbolikkene er sterkt knyttet til uavhengighets kampen, den bærer også med seg en radikal etnosentrisk ideologi og fremmedfrykt (*Likhachev,2018*).

Høyreekstreme organisasjoner i Ukraina er delt i to kategorier mellom politiske partier som viser til radikale synspunkter og endringer i samfunnsordenen, de kan likevel fremstå som fredelige og ha demokratiske prosesser innvendig i partiet. Den andre kategorien er ekstremistgrupper, det er et stort antall ekstremistgrupper i Ukraina, de avviser demokratiske prinsipper og verdier, og kan ty til vold for å få politisk innvirkning. De politiske partiene som den ukrainske unionen Svoboda fikk i 2018 4,7% opptelling, de holder radikale synspunkter og har representasjon i landets forskjellige regioner, der de har ungdomsgrupper, paramilitære og kulturelle bevegelser (*Likhachev,2018*).

De høyre-radikale gruppene har de siste årene fokusert kraftig på organisasjonsstruktur, propaganda og «gatepolitikk». Det skal merkes at den sist nevnte er forbundet med vold. Voldshandlingene blir oftest påført mot diverse minoritetsgrupper eller politiske motparter som de mener er en trussel mot nasjonen eller som uakseptabel i forhold til den pågående konflikten. Deres aggresjon blir oftest rettet mot organisasjoner som beskytter rettighetene til «LGBTQ+», etniske minoriteter og politiske motstandere som er mer venstreorienterte. Ifølge organisasjoner som «Association of Jewish NGOs and Communities of Ukraine on Antisemitic vandals» er angrep rettet mot jødiske samfunn, institusjoner og monumenter, i form av vold, hærverk økt drastisk de siste fem til ti årene. Det ble beregnet at i løpet av de tre første månedene i 2018 ble det utført 12 tilfeller hvor høyreekstreme grupper prøvde å ødelegge begivenheter som ble arrangert av minoritetsgrupper, i disse tilfellene har de ikke beregnet med tilfellene hvor avbrytelsene har skjedd av enkelt individer (*Likhachev,2018*).

5.1.3 Konflikten påvirkning

Krigen som har pågått i Øst siden 2014, har gitt sosial legitimitet til høyreekstreme grupper, dette har resultert i økt finansiering, rekruttering og organisasjon kapasitet. I følge Vyacheslav Likhachev, som er en Kyiv basert ekspert på høyreekstreme grupper i Ukraina har aktiviteten og synligheten til disse gruppene har økt betydelig siden krigsutbruddet. Gruppene rekrutterer

ungdommer fra den nye generasjonen som har vokst opp i en ny tid med krigspatriotisme. Den varme konflikten med Russland har medført at et stort flertall av unge mennesker har henvendt seg til høyreekstreme paramilitære grupper, ungdommene ser på medlemskapet i disse gruppene som en måte å forsvare hjemlandet deres mot antatte indre fiender (*Gordon, 2020:2*).

5.1.4 Høyre-radikale politiske partier i Ukraina

Av de politiske partiene i politikken i Ukraina er det partiet Svoboda (frihet) som er ansett som den mest utviklede politiske tråden for høyreekstremismen. Partiet oppnådde mest suksess i 2010 hvor de fikk en oppslutning på 10% av alle stemmene ved parlamentsvalget. Dermed ble de tildelt flere ministerstillinger i regjeringen. Etter «the revolution of dignity» og krigsutbruddet med Russland i 2014 resulterte det i ytterligere mainstream legitimitet til nasjonalistiske politiske virkelighetsforståelser. Dette har drevet flere «patriotiske» ukrainere til å støtte ekstreme tiltak for å ivareta statens uavhengighet og sikkerhet (*Gordon, 2020:2*).

Selv etter år med suksess begynte valgstøtten til Svoboda og andre nasjonalistiske partier å avta, i 2014 klarte Svoboda bare å dra inn 4,5% av stemmene og i 2019 bare 2,15%. Likevel har den nasjonalistiske, ortodokse og anti-russiske retorikken som Svoboda kjempet for blitt den dominerende politiske narrative, noen andre varianter av dette narrative blir stadig vanligere i den politiske diskursen. Den tidligere presidenten Petro Poroshenko har bidratt til å popularisere noe som blir beskrevet som et eksklusivt merke av patriotisme, dette merket trekker fortsatt støtte fra både moderate og radikale i samfunnet. Poroshenoks retorikk har medført en rekke juridiske tiltak som påstås å bevare den ukrainske identiteten, flere av disse tiltakene har resultert med å krenke rettighetene til landets minoriteter (*Gordon, 2020:2*).

5.1.5 Myndighetenes arbeid med å holde gruppene ansvarlige

Ukrainas høyreekstreme grupper blir ikke opprettholdt alene på ideologi, deres aktiviteter støttes av politisk virksomhet, og gruppenes tjenester blir regelmessig leid ut som betalte kjeltringer. Den ukrainske myndigheten er en som blir antatt å trekke gruppenes voldelige ferdigheter både formelt og uformelt, myndighetene skal også ha innlemmet høyrevridde paramilitære grupper inn i de ukrainske væpnede styrkene. Likhachev hevder at etableringen av høyreekstreme gruppers vold som en lukrativ industri har medført til større radikaliserings av disse gruppene, ettersom at de må konkurrere seg imellom om ressurser og prestisje. Dermed har innføringen av høyreekstreme grupper som operer hos forskjellige aktører som forfølger en personlig gevinst har gjort høyrevridde grupper farligere for deres ideologiske

motstandere og har forsterket den voldelige karakteren til deres aktivitet (*Gordon, 2020:3, Likhachev, 2018*).

Vold og trusler fra de høyreekstreme gruppene har pågått uten at politiet har tatt noen form for meningsfulle grep for å holde gjerningsmennene ansvarlige de siste årene. Mye av skylden for dette stammer fra mangelen av politiske vilje fra politikere og den ukrainske offentligheten for å ta en stilling til denne saken i sammenheng med den pågående krigen. Mangelen på denne viljen fra politikerne har opphav i varierte kilder, alt fra populær støtte til gruppene som angivelig skal forsvare den ukrainske identiteten, til mektige interessegrupper som kan tjene på den oppblomstrende bransjen av høyreekstrem kriminalitet. I Ukraina er det en svak juridisk ramme for å bekjempe hatmotivert vold, straffeloven gir heller ikke etterforskere og påtalemyndighetene verktøy som de trenger for å holde gjerningsmennene ansvarlige for hatmotivert vold, dette går da i tillegg imot internasjonale standarder (*Gordon, 2020:3*).

Etter presidentvalget i 2019 hvor Volodymyr Zelenskyy tok av med seieren, med en holdning mot korrupsjon og bedre rettsikkerhet. Dette hevet ett håp om at den nye regjeringen ville ta et fastere grep rundt problematikken om hatmotivert vold. Det er likevel for tidlig for å få en full vurdering av effekten til den nye regjeringens politikk. Likhachev viser til den korte effekten vi har sett så langt i den nye regjeringens tid, hvor aktiviteten til de høyreekstreme gruppene har minsket de siste månedene, det har vært færre fysiske voldelige hendelser rapport i 2019 enn i 2018. Denne drastiske endringen i aktiviteten til høyreekstreme grupper kan bli forklart av Zelenskyy's administrasjonens løfte om å opprettholde loven og en større orden hos politimyndighetene (*Gordon, 2020:3, Likhachev, 2018*).

Selv om man har sett endring i løpet av kort tid, er det tvilsomt at dynamikken kommer til å holde i lengre sikt. Spesielt med tanke på personer som har sterke interesser i å opprettholde høyreekstrem aktivitet for å beholde makt posisjoner i den nye regjeringen. De svake juridiske rammeverket for å holde gjerningsmennene ansvarlige forblir uendret. Sjansen for at høyreekstremismen kommer til å forsvinne i Ukraina er ganske liten, man ser heller en mulighet for at Ukrainas høyreekstreme kommer til å bli spredd i sektorer som er mindre synlige for offentligheten, mens de vurderer det skiftene politiske landskapet under Zelenskyy (*Gordon, 2020:3*).

5.1.6 Ukrainas forhold til EU

Forholdet mellom den Europeiske Unionen og Ukraina har vært betydelig sterkere de siste årene etter avtalen mellom EU og Ukraina ble signert i 2014, The Association Agreement. Nå ser man likevel en endring etter Zelenskyy regjeringens antikorrupsjonstiltak gir nå bekymring angående Ukrainas fremtid med den Europeiske Union og i hvilken retning staten kommer til å gå i. Det har vært økte spenninger mellom EU og Ukraina under deres møte med EUs representant for utenrikspolitikk og sikkerhetspolitikk, Joesp Borell, i september 2020. Etter møtet understreket Borell at Ukraina ikke burde ta EUs støtte for gitt, Borell utalte seg senere om møtet og skrev «Siden 2014 har EU vært den sterkeste partneren til Ukraina. Vår støtte vil fortsette, men den er knyttet til det behovet om å styrke rettsstaten og fortsette kampen mot korrupsjon». Borells kommentar og reaksjon var forårsaket av en rekke nylige rettsavgjørelser og parlamentariske som skal ha undergravd den internasjonale tilliten om Ukrainas forpliktelser til den reformistiske veien som begynte etter revolusjonen i 2014. I løpet av de siste seks årene har den internasjonale støtten Ukraina har fått vært hovedsakelig knyttet til gjennomføringen av reformer, inkludert en opprettelse av flere antikorrupsjons institusjoner, som skal være i stand til å operere uavhengig. Etablerings prosessen av disse institusjonene har vært utsatt for endeløse forsinkelser og gjentatte forstyrrelser. Det er likevel antatt at staten går i riktig retning (*Dickinson, 2020*).

Ukrainas konstitusjonelle domstol utfordret i august og september 2020, at den juridiske validiteten til statens nasjonale anti-korrupsjons byrå (NABU) og viste til mulighetene for å reversere store deler av den nasjonale anti-korrupsjonen etter 2014 lovgivning. Kritikere har påpekt hvordan domstolens avgjørelser er et politisk motivert forsøk på å uthule NABUs uavhengighet. Mot slutten av september 2020, utnevnte ukrainske parlamentsmedlemmer en tvilsom utvelgelseskommisjon for statens spesialiserte påtalekontor for korrupsjon (SAPO) som er under Ukrainas internasjonale forpliktelser. Før avstemningen i parlamentet som var 17 september 2020, hadde Zelenskyy mottatt gjentatte påminnelser fra Ukrainas internasjonale partnere om det store behovet om en troverdig kommisjon og som kan oppfylle landets forpliktelser mot korrupsjon. Det var likevel Zelenskyys parti som ledet i avstemningen i parlamentet. EU svarte med å minne Ukraina at denne parlamentariske avgjørelsen kan skade statens siste makrofinansielle bistandsprogram på € 1.2 milliarder. Det ble i tillegg stilt forslag om å sette Ukrainas visumfrie reiser til EU i fare. Assosieringsavtalen er den mest omfattende avtalen i EUs historie, men det er ingen realistiske utsikter mot et fullt

medlemskap for Ukraina, hva EU kan gjøre for Ukraina er dermed svært begrenset (*Dickinson, 2020*).

Dette var ikke tilfellet i de første årene etter assosierings avtalen fra 2014 til 2017. De første planene om å inngå i avtalen i november 2013 ble kastet vekk da den daværende presidenten Viktor Janukovitsj trakk seg ut før den offisielle signeringen etter intens press fra Russland. Dette førte til gateprotester i Kiev som videre resulterte i en revolusjon (*Dickinson, 2020*).

5.1.7 Kort om Ukraina krisen

For å kunne skjønne EUs «makt» eller kontroll over dens medlemsland er hendelsen i Ukraina i 2013 et godt eksempel. Ukrainas president Viktor Janukovitsj ikke var interessert i å skrive under på en samarbeidsavtale med den Europeiske Unionen, man kan referere til samarbeidsavtalen som en «association agreement» (*Olsen, 2017:15*). EU så det som en forutsetning for å inngå avtalen at Ukrainas fengslede opposisjonsleder Julia Timosjenko skulle bli løslatt og sendt til Tyskland. Presidenten uttalte seg senere om å løse handelsproblemet med hjelp fra Russland (*U.F.VG, 2013*). Dette førte videre til opptøyer og problemer i Ukraina hvor de forskjellige gruppene (delt opp ved språk og regioner) sto opp mot hverandre. Denne situasjonen viste hvordan EU håndterte vanskelige geopolitiske situasjoner, på den ene siden måtte de redde relasjonen med Ukraina og på den andre siden var Russland som er en handelspartner for flere EU land. Situasjonen i Ukraina eskalerte seg til at Russland invaderte Krim-halvøya, mens en mer skjør regjering var innsatt.

Handelssanksjoner ble ført mot Russland av den Europeiske Unionen. Ukraina-krisen satte EUs stemme og kontroll i utenrikspolitikken på prøve (*Olsen & Rosen & Trondal, 2017:15-16*).

Dramaet og tragedien til revolusjonen betydde at Ukrainas nye postrevolusjonære regjering endte med å gå videre med assosieringsavtalen, den fikk dermed en symbolsk betydning som overgikk den byråkratiske innhold. Vilkårene i avtalen ga flere fordeler for Ukraina, inkludert sterkt utvidede handelsmuligheter som har gjort det mulig for Ukraina å fremstå som en av EUs beste matleverandører. For de fleste ukrainere har det imidlertid vært å kunne reise gjennom EUs Schengen område uten visum. Visum frie reiser fjernet flere hindringer for ukrainere som papirarbeid, dette resulterte i en stor økning av reiser til EU stater. Etter 2017 har flere flyselskap gått inn på det ukrainske markedet på det grunnlag av at ukrainere tok titalls millioner turer til EU destinasjoner (*Dickinson, 2020*).

De siste tre årene har EU vist at de ikke har noe som ligner visum frie reiser for å oppmuntre Ukraina til å opprettholde fremdriften for reformer. Et tap av visum frie reiser hadde vært politisk eksplosivt for regjeringen, selv mener mange kritikere at EU trenger flere mål for å presse Ukraina videre. For Ukraina har det endelige målet vært et EU-medlemskap, men Brussel har holdt seg tilbake med å diskutere denne muligheten (*Dickinson, 2020*).

5.2 Polen

5.2.1 Freedomhouse

Polen er rangert som ett fritt land med en score på 82/100. Inkludert i denne scoren er sivile og politiske rettigheter, på politiske rettigheter har Polen en sum på 34/40, mens på sivile rettigheter er summen på 48/60. Likevel er Polen kategorisert som halvt-konsolidert demokrati, og har i løpet av 2019 sunket i sivile rettigheter og demokratiske rettigheter. Sivile rettigheter har sunket fra 5.75 til 5.50 av 7, denne nedgangen har vært et resultat av myndighetenes angrep mot LHBT samfunnet (*Wójcik & Wiatrowski, 2020*).

Den lokaldemokratiske styrings rangeringen har falt fra 6.0 til 5.75 av 7, grunnlaget for dette kommer av byrder som har blitt lagt på kommunenes budsjetter sammenlagt med reduserte inntekter, dette har begrenset deres evne til å oppfylle deres konstitusjonelle ansvar og oppgaver. Det juridiske rammeverket i Polen og dens uavhengighets vurdering har falt fra 3.75 til 3.50 av 7 det siste året. I løpet av 2019 har myndighetene brukt disiplinærsystemet for å skremme dommere som er kritiske til regjeringens revisjon av rettsvesenet, som har ført til nedgangen (*Wójcik & Wiatrowski, 2020*).

5.2.2 Sittende myndighet i Polen

Kvaliteten av den demokratiske styringen i Polen har blitt forverret med årene, 2019 markerte det fjerde året på rad hvor det hadde vært tilbakegang i staten. De områdene som har blitt mest berørt av tilbakegangen har vært rettsvesenet, det sivile samfunnet og styresettet på det lokale nivået. I oktober 2019 gikk partiet Prawo i Sprawiedliwość (PiS) av med seieren i parlamentsvalget, PiS regjeringen er en koalisjonsregjering som samarbeider med partiet United Right. Regjeringen vant med flertall i underhuset, med 8 millioner stemmer, likevel vant opposisjonen 51 seter i senatet og kan dermed bremse lovgivningsprosessen gjennom overveielse. Parlamentsvalget i 2019 førte med seg en stor mobilisering som resulterte i en rekordhøy valgdeltakelse (*Wójcik & Wiatrowski, 2020*).

I store deler av 2019 økte populariteten til PiS regjeringen, på tross av store mengder kritikk fra den Europeiske Unionen og fra innenlandske aktører. Kritikken var basert på myndighetenes tiltak for å undergrave rettsuavhengigheten, mediefriheten og de sivile rettighetene (*Wójcik & Wiatrowski, 2020*). 23 januar 2020 vedtok det polske parlamentet en lov om gjør det mulig for regjeringen å si opp dommere som kommer til avgjørelser regjeringen ikke godkjenner. Denne lovgivningen vil i tillegg underkaste dommere som kritiserer regjerings reformer for disiplinærsaksbehandling. Flere internasjonale aktører som EU og organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) har fordømt den nye lovgivningen og mener den bryter med internasjonale standarder og strider mot OSSEs forpliktelser (*Freedom House, 2020*).

5.2.3 Forholdet mellom Polen og EU

Spenningen mellom Polen og den Europeiske Unionen er ikke noe nytt, i november 2017 ville EU innføre sterke sanksjoner mot Polens høyre-orienterte regjering etter rettsreformer. Rettsreformene stred imot sentrale Europeiske verdier. Rettsreformene Polen ønsket å gjennomføre i 2017 ville ført til at de daværende høyesterett dommerne hadde gått av med pensjon tidlig og blitt erstattet av dommere utpekt av regjeringen. Denne rettsreformen ble også godkjent av Polens overhus og underhus, flere av EUs organer kritiserte denne reformen for å bryte med det grunnleggende maktfordelingsprinsippet (*Vignæs, 2017*).

Det var i 2017 første gang EU ble ordentlig satt på prøve, og de aktiverte artikkel 7 i EU-traktaten. Dette skal være første gang i EUs historie at artikkel 7 har blitt aktivert. Artikkel 7 kan brukes mot medlemsland som bryter med sentrale EU verdier som blant annet omtales i artikkel 2. De sentrale EU verdiene kan oppsummeres som frihet, demokrati og rettsikkerhet. Prosedyren i artikkel 7 kan gå så langt at medlemslandet mister stemmeretten i viktige EU organer, dette har ført til at prosedyren har fått kallenavnet «atombomben». For at artikkel 7 skal føre til konkrete straffetiltak må det være enstemmig i EU. Ved at det må være enstemmig i EU gjør det vanskelig for unionen og iverksette sanksjonene for verdi brudd. I 2018 ble det likevel antatt at Ungarn kom til å blokkere vedtaket som gjorde det vanskelig for den Europeiske Unionen å gjennomføre vedtaket. Ungarn har selv vært under sterk kritikk av EU etter at staten har tatt en totalitær endring (*Vignæs, 2017*).

5.2.4 Høyreekstremer og høyre-radikale bevegelser i Polen

11 november 2017 marsjerte rundt 60.000 mennesker gjennom Warsaw, for å markere Polens frigjørings dag. Temaet for denne marsjen var religiøst, med det offisielle slagordet «vi vil ha

gud». Deltakerne for denne marsjen var ikke bare kristene, men også ultratradisjonister og de som vil bli kategorisert som fascist. Bannere med slagordene «døden til hjemlandets fiender», «rent blod» og «det hvite Europa» ble båret rundt byen. Det ble i tillegg observert flere utenlandske høyreekstremister som hadde reist dit for å delta. En av dem var Roberto Fiore, som skal være en selvidentifisert fascist, Fiore leder Italias New-Force parti. Milan Mazurek skal også ha vært til stede under marsjen, Mazurek er et av Slovakias nynazistiske parlamentsmedlem som er mest kjent for sin Holocaust fornektelse. Flere medlemmer av Ungarns Jobbik-parti som er kjent for å være fremmedfiendtlig skal også ha blitt observert (*Charnysh, 2017*).

To av marsjens arrangører skal være «the All-Polish Youth» og «National-Radical Camp» som skal være katolske fundamentalistiske bevegelser. Bevegelsene holder svært radikale holdninger hvor en av dem mener at bare ariske kristne mennesker hører hjemme i Europa. Gruppene hevder å ville bevare tradisjonene til organisasjoner i mellomkrigstiden i Polen, disse organisasjonene skal være kjent for å angripe jøder, tyskere og sosialister. Mer nylig har man sett at de retter seg mer mot ateister, jøder, muslimer og det man kan anse som å være liberale mennesker. Den åpne demonstrasjonen av fremmedfrykt, fascisme og hatefulle ytringer på frigjøringsmarsjen skapte sjokk bølger gjennom Europa, og det er antatt at dette er den største høyreekstreme samlingen siden andre verdenskrig (*Charnysh, 2017*).

Flere høyreekstreme bevegelser i Polen prøver å innprente en ny form for nasjonalisme, hvor radikaliseringen av barn er hovedmålet. Organisasjoner som den All-Polish Youth, har forsøkt å skape en ny generasjon med polske patrioter, gjennom aktiviteter og programmer for videregående og universitetsstudenter. Disse aktiviteten inkluderer sportskonkurranser, foredrag om historiske og sosiopolitiske spørsmål. Slike aktiviteter har gjort det enkelt for bevegelsen å spre deres etnonasjonalistiske holdninger. Den høyreekstreme bevegelsens manifest fastslår at den «erklærer krig mot vilkårlighet, liberalisme, toleranse og relativisme» (*Charnysh, 2017*).

5.2.5 Bakgrunn for oppreisning av høyreekstremisme i Polen

Det er to faktorer som er knyttet gjenoppgangen av høyreekstremisme i Europa, den ene er økonomisk misnøye og den andre faktoren er flyktningstrømmen. Polens økonomi har blitt rangert som en av mest voksende i Europa, veksten har resultert i en mer jevnere fordeling, men lønningene i Polen ligger fortsatt bak den andre nasjonene i Vest-Europa. Borgere med lave inntekter i Polen føler seg nå den siste tiden som andrerangs borgere, ikke bare i EU,

men også i hjemlandet. En meningsmåling fra 2016 viser til at bare 22% av respondentene var enige i påstanden om at alle i Polen hadde like muligheter, uavhengig av materielle forhold, og 86% av respondentene svarte positivt til at gapet mellom rike og fattige i Polen var for stort (*Charnysh, 2017*).

Polen har ikke sluppet inn muslimske flykninger, og er en av de statene med minst antall muslimske borgere, på under 0.1%. På bakgrunn av liten personlig kontakt med muslimske flykninger og islamofobisk frykt om terrorisme har resultert i at polakker har liten empati for ikke kristne flykninger. En nasjonal undersøkelse fra 2017 henviste at 74% av respondentene var uenig i at Polen skulle ta imot flykninger fra Midtøsten og Afrika. 40% av respondentene var uenig i at Polen skulle ta imot flykninger fra Ukraina (*Charnysh, 2017*).

Økonomisk misnøye og flyktningstrømmen er likevel bare en del av forklaringen på veksten av høyreekstremisme i Polen. Fremmedfrykt og fundamentalistiske sentiment er sterke og dype historiske røtter i Polen. Ideen om at bare katolikker er gode polakker går tilbake til Roman Dmowski, som var en høyreorientert politiker som hadde stor innflytelse i mellomkrigstiden. Dmowski var utenriksminister i 1923, og blir beskrevet som en engasjert antisemitt og skal ha beundret italiensk fascisme. Koblingen mellom den katolske kirken og identifisering av hva som var polsk ble sterkere på 1980-tallet, etter den katolske kirken viste solidaritet med den antikommunistiske arbeiderbevegelsen (*Charnysh, 2017*).

Sammenslåingen av religiøs konservativisme og polsk nasjonalisme blir på flere områder utnyttet av høyreekstremer bevegelse. Enkelte politiske saker som for eksempel abort saken forener religiøse mennesker med høyreekstremer. Den hardt religiøse radiostasjonen Radio Maryja, snakker åpent og ofte ut budskap som kombinerer kristen fundamentalisme med islamofobi og antisemittisme (*Charnysh, 2017*).

5.2.6 Høyreekstremer og høyreradikale politiske partier i Polen

5.2.6.1 PiS sin respons til uavhengighetsmarsjen

Uavhengighetsmarsjen 11 november 2017 skapte sterke reaksjoner i resten av Europa, likevel innenfor Polen hevdet det styrende nasjonalistiske partiet Law and Justice (PiS) først at marsjen var patriotisk. Innenriksministeren Mariusz Blaszczak mente at marsjen var «et vakkert syn» og mente at det ikke var noen fascistiske bannere til stede. Nestlederen til partiet Dominik Tarczynski tvitret om å love deltakerne av marsjen juridisk støtte, ettersom at de hadde blitt «ærekrenket». To dager senere gikk en talskvinne for partiet ut og sa at det var

umulig å kontrollere bannerne til 60 000 mennesker i en demokratisk stat. Det var bare den sittende presidenten Andrzej Duda som direkte kritiserte uavhengighets marsjen for dens spredning av fremmedfrykt, antisemittisme og nasjonalisme (*Charnysh, 2017*).

Partiets sterke motvilje til å fordømme marsjen og dens deltakere reflekterer partiets holdninger og kan tolkes som at partiet deler holdningen med deltakerne av marsjen. PiS er i tillegg beskyldt for å ha i løpet av de siste årene valgt inn flere av den radikale høyresidens ideer og brakt det inn i det ideologiske mainstream (*Charnysh, 2017*).

5.2.6.2 Høyreekstreme bevegelser i politikken

De siste årene har det vært en stor fremvekst av høyreekstreme bevegelser, men frem til nå har de hatt en veldig liten valgsuksess. I parlamentsvalget i 2015 vant National Movement fem mandater, det er et høyreekstremt parti som ble dannet i 2012 av den All-Polish Youth organisasjonen og National-Radical Camp. Partiet hadde muligheten til å komme over fem prosent grensen ved å samarbeide med Kukiz-15, som er en ideologisk mangfoldig populistisk gruppe. I dag har partiet mistet fire av sine fem parlamentsmedlemmer til Kukiz-15. Det gjenværende parlamentsmedlemmet Robert Winnicki fortsetter å gi provoserende uttalelser, men har liten innflytelse (*Charnysh, 2017*).

Selv om åpne ekstreme politiske partier i Polen har en lav suksess rate, er det flere som mener den økende radikaliseringen av det sittende partiet PiS er bekymringsfullt. Noen av elitene innenfor partiet deler helt klart ekstreme holdninger med ekstremistbevegelsene, selv om partiet retningslinjer ikke kan sammenliknes med de høyreekstreme partiene. Istedenfor å kaste vekk det demokratiske systemet, vil PiS hjelpe de vanlige menneskene i Polen ved å reformere rettssystemet. Istedenfor å innføre åpen sensur av mediene, vil partiet ta kontroll over offentlige TV-kanaler og radiostasjoner for å gjøre dem mer upartiske, objektive og pålitelige. Likevel er det store likheter mellom flere av PiS sine uttalelser og de fra «All-Polish Youth» og «National-Radical Camp». En slik uttalelse kommer fra 2015 av partimedlemmet Jaroslaw Kaczynski som advarte om at flyktningene bar med seg svært farlige sykdommer som det har vært få tilfeller av i Europa. I august 2017 gikk PiS parlamentsmedlemmet Bogdan Rzonca ut med en påstand på twitter, om hvorfor det var så mange jøder av abortdeltakerne til tross for holocaust (*Charnysh, 2017*).

Fallet til det høyreekstreme politiske partiet i Polen League of Polish Families (LPR) illustrerte på flere områder den smale avstanden mellom PiS og andre høyreekstreme partier. I

2001 fikk LPR 7,9% av alle stemme, og var rett bak PiS som fikk 9,5%. LPR sin velgerbase led stort da PiS begynte å love å kjempe kriminalitet og korrupsjon, og senere forflyttet seg lenger til høyre på den politiske skalaen. I 2006 inviterte PiS det høyreekstre partiet LPR til å danne koalisjonsregjering, og begynte dermed å bryte tabuet med å ha høyreekstremistiske politikere i regjering. Det åpnet videre opp mulighetene for de ekstremistiske politikerne å påvirke offentlige politikk direkte. Under denne koalisjonsregjeringen ledet Roman Giertych, som var en «All-Polish Youth» formann og parlamentsmedlem for LPR, utdanningsparlamentet. Giertych er kjent for sin åpne antisemittisme og homofobi. I 2017 klarte ikke LPR å nå fem prosent grensen som er kravet for å få representasjon i parlamentet, flere tok dette som en svekkelse av høyreekstremismen, mens virkeligheten viste til at PiS hadde absorbert flere av LPRs politikere og velgere (*Charnysh, 2017*).

PiS partiet har fortsatt å øke i popularitet og flere ungdommer i dag enn tidligere er konservative og populistiske i sine avstemmings valg, bevegelser som «All-Polish Youth» og «National-Radical Camp» har gjort en stor innsats for å utdanne og samle en ny generasjon med «patrioter» og tallene fra uavhengighetsmarsjen i 2017 viser til at de har klart og radikalisert en stor andel ungdommer. I 2015 stemte en stor majoritet av Polens ungdommer enten på PiS eller Kukiz-15 (*Charnysh, 2017*).

5.2.7 Konflikten i Ukrainas påvirkning

Polen grenser i sør til Ukraina, hvor det er en væpnet konflikt, konflikten trekker til seg utenlandske krigere fra hele verden. Konsekvensen for Polen har vært hyppige ankomster av de utenlandske krigerne, dette inkluderer krigere fra Hviterussland, Tsjekkia, Slovakia og Serbia. Det har vært observert aktiviteter og samhandlinger mellom de utenlandske krigerne og polske paramilitære og polske ekstremist grupper, disse aktiviteten har inkludert trening på polsk territorium. Polen har fått en transittrolle for de utenlandske krigerne som benytter seg av polske flyplasser og krysninger for å komme til konflikten i Ukraina. Etter flere ulovlige krysninger i 2014 prøvde polske grensevakter å stoppe krigerne ved grensen til Ukraina. Det har vært registrert 30 utenlandske krigere fra Polen som har deltatt i konflikten, krigerne skal ha kjempe på forskjellige sider av konflikten, hovedmotivasjonen for valget av hvilken part krigerne velger å kjempe ved siden av er basert på individuelle holdninger til Russland og Ukraina. Likevel er Polen et av seks medlemsland som ved lov foreskriver at å slutte seg til

en væpnet konflikt uten forhåndstillatelse fra statlige myndigheter, kan straffes med fengsel (*Machnikowski, 2019*).

Ukraina er et populært reisemål for høyreekstreme bevegelser som «National Radical Camp» (ONR) og «Great Poland Camp» eller nyfascistiske organisasjoner som Falanga. Polakker har vist seg å være svært aktive i konflikten på Ukrainsk side, blant annet i rekkene til Azov-regimentet og innenfor rammene av det ukrainske frivillige korpset. Flere polakker har også kjempet ved separatistenes side, hvor den største gruppen tilsluttet seg bataljon Rusich, bataljon Prizrak eller bataljon Kalmius og den borgerlige militsen i Novorossia (*Machnikowski, 2019*).

5.2.8 Diskriminering mot minoritetene i Polen

Polen er et av Europas mest homogene land når det kommer til religion og etnisitet. Polen er det landet med det minste antallet muslimer av de som blir dekket av Brookings-prosjektet om islam og populisme, med under 0.1%. Likevel er det mye politisk debatt angående islam, muslimer og hva det vil si for det polske samfunnet (*Dudzińska & Kotnarowski, 2019*).

I 2020 skal det kommet flere rapporter om intoleranse og rasisme mot minoritetene i Polske skoler. Flere av landets aktivister klandrer den sittende regjeringen for å akselerere problemet på grunn av sin promotering av tradisjonelle verdier. Flere studenter med utenlandsk bakgrunn kommer med kritikk angående at utdanningsinstitusjonene ikke klarer å forhindre rasisme. I byen Maszkowice, sør i Polen har flere ungdommer tilhørende romsamfunnet klaget over sterk forskjellsbehandling, etter Covid-19 utbruddet skal ha alle studentene fått bærbare PCer for å kunne gjennomføre fjernstyrt undervisning, dette tilbudet fikk ikke studentene tilhørende romsamfunnet. Ifølge en rapport fra EU-kommisjonen er Romabefolkningen, den mest diskriminerte etniske befolkningen i Europa (*Krakowska, 2020*).

Under president Dudas gjenvalgs kampanje i 2020 hevdet han at promotering av LHBT rettigheter er en ideologi som er verre enn kommunismen. Andrzej Duda la vekt på hvordan deres foreldre hadde kjempet mot kommunismen i over 40 år, og nå var det en oppreisning av en mye mer ødeleggende ideologi. ILGA-bevegelsen i Europa som tar for seg LHBT rettigheter, hevdet Polen var det landet i Europa som har de verste resultatene når det gjelder tilretteleggelse LHBT rettigheter. PiS vant parlamentsvalget med en konservativ og nasjonalistisk agenda, med sterkt fokus på katolske verdier, dette inkluderer motstand mot

homofilt ekteskap. 10 juni signerte president Duda en «family charter» som valgforslag, dette valgforlaget inkluderer et stort løfte om å hindre homofilt ekteskap og en hindring for at homofile parr skal adoptere barn. Valgforlaget skal også stanse seksuell undervisning som inkluderer spørsmål rundt homofili (*BBC, 2020*).

Nesten en tredjedel av landets byer og regioner har det siste året erklært som en LHBT ideologisk fri sone. Flere demonstrasjoner mot LHBT-fri soner har blitt møtt av store mot demonstrasjoner, flere av LHBT aktivistene har opplevd trakassering. Flere polakker referer til homoseksualitet som en sykdom som kan behandles og mener at ved å gi dem rettigheter blir nasjonen svekket (*Ash, 2020*). BBC henviser til en meningsmåling basert på 1000 polakker for å kartlegge deres meninger angående homofili, 55% av respondentene var imot homofilt ekteskap og partnerskap, mens 57% var for homofilt partnerskap, men ikke ekteskap. 80% av respondentene var imot adopsjon for homofile parr (*Easton, 2019*).

5.3 Ungarn

5.3.1 Freedomhouse

I 2021 er Ungarn stemplet av Freedomhouse som delvis fritt, de har en total score på 69/100, hvor politiske rettigheter står for 40 av poengene, her scorer Ungarn 26. 60 av poengene måler sivile rettigheter hvor Ungarn scorer 43. En av grunnene for landets frihets status kommer av statsminister Victor Orbans konstitusjonelle og juridiske endringer som nå har gjort det mulig for hans parti (Fidesz) å ta kontroll over uavhengige institusjoner. Fidesz regjeringen har nå innført politikk som hindrer og svekker opposisjonsgrupper, journalister, universiteter og ikke statlige organisasjoner som kan mulig kritiserer den sittende regjeringen (*Freedomhouse, 2021*).

I løpet av 2020 har regjeringen brukt pandemien for å rettferdiggjøre lovendringer, som gir statsministeren makt til å styre uten parlamentarisk tilsyn på ubestemt tid. I april 2020 endret parlamentet straffelovgivningen for å utvide lovbruddet med «fryktspredning» til å nå omfatte spredning av falsk eller forvrent informasjon under en unntakstilstand, ved å bryte denne loven risikerer man fem års fengselsstraff. I mai etter press fra EU stengte Ungarn deres transittområder for flyktninger og asylsøkere, men deres nye juridiske rammeverk begrenser likevel tilgangen til asyl i Ungarn. I november 2020 vedtok parlamentet en lov som forhindrer parr av samme kjønn til å adoptere barn, og erklærte videre at foreldrene til et barn må være en mann og en kvinne (*Freedomhouse, 2021*).

5.3.2 Høyre-radikale og høyreekstreme bevegelser i Ungarn

De høyreekstreme bevegelsene i Ungarn har blitt satt mer i søkelyset de siste årene etter ultranasjonalistiske bevegelsen Leigo Hungaria vandaliserte et jødisk samfunnscenter i Budapest. Angrepet på det jødiske senteret skjedde under en nasjonalistisk marsj i senteret av Budapest for å markere opprøret i 1956 mot den sovjetiske okkupasjonen. Ingen ble skadet i selve angrepet, men nynazistene skal ha dekket samfunnscenteret med propaganda klistremerker og brent en regnbue flagg ved hovedinngangen. Hendelsen var ikke det første høyreekstreme angrepet i Ungarn, men samfunnscenteret ble bevisst utpekt etter de hadde fått økonomisk støtte fra George Soros Open Society Foundation og for samfunnscenterets støtte til LHBT bevegelsen, Romabefolkningen og flyktninger. Høyreekstreme bevegelser og dens tilhengere i Ungarn hevder den jødiske utrensingen under andre verdenskrig er en jødisk konspirasjonsteori, og mener at Soros står bak et komplott om å bringe migranter til Europa. I denne konspirasjonsteorien er dette en del av det jødiske målet for å ødelegge og kontrollerer Europa (*Wójcik, 2019*).

Høyreekstremismen i Ungarn blir kategorisert av European Eye on Radicalization som anti-liberale, anti-vestlige, antisemittiske, homofobiske og fremmedfiendtlige. Siden 1990-tallet har høyreekstreme i Ungarn stått for 10-15% av alle velgerne. Det ungarske partiet for rettferdighet og liv (MIEP) er en nasjonalistisk bevegelse som startet i 1993, partiet støttet ideen om et større Ungarn, inkludert områder som er hemmet av ungarere i Slovakia, Romania, Ukraina, Serbia og Kroatia. Denne ideen kan dateres tilbake til 1920-tallet hvor Trianon-traktaten som reduserte det ungarske landet med to tredjedeler, dette resulterte i at en fjerdedel av befolkningen ble etterlatt utenfor statens grenser. Dermed er majoriteten av høyreekstreme grupper i Ungarn veldig opptatt av ungarske minoriteter i andre nasjoner (*Wójcik, 2019*).

Et av de største høyreekstreme politiske partiene i Ungarn er Jobbik. Jobbik er kjent for å være imot masse migrasjon, partiet er likevel ikke fullstendig imot muslimer, som skiller dem fra andre høyreekstreme politiske partier og grupper. Gabor Vona som er en tidligere leder for Jobbik hevdet at islam var den siste motstanden mot globaliseringen og liberalismen. Det politiske partiet Jobbik startet opp i 2003, i 2006 ba partiet om radikale protester mot korrupte postkommunistiske ledere, romfolket og minoriteter. I et forsøk på å integrere romfolket satte statsminister Victor Orban opp en ny regjeringpolitikk som skulle beskytte minoritetene, spesielt rom folket. Regjeringen fordømte vold mot romfolket og satte opp politistyrker i

områder hvor det lett oppsto anti-Roma opptøyer. Partiet Jobbik svarte dette med å organisere en paramilitær gruppe som heter de ungarske vaktene, gruppens oppgave var å angripe rombefolkningen. Gruppen fikk tusenvis av medlemmer, men etter en rettsordre i 2008 ble gruppen oppløst og deltakelse ble ulovlig. Likevel ble en ny gruppe etablert i 2010 som ble kalt New Guards og den parlamentariske innvielsen ble Jobbiks tidligere leder Vona sett i New Guards uniformen. I 2011 ble alle borgerpatruljer ulovlige (*Wójcik, 2019*).

5.3.3 Høyreekstreme og høyreradikale politiske partier i Ungarn

Den sittende regjering i Ungarn, ledet av Victor Orban som tilhører Fidesz partiet har blitt beskrevet som populistisk og høyrekonservativt. Flere argumenterer nå for at partiet har skiftet til en stadig mer autoritær og illiberal, mye av skifte har kommet av flyktningkrisen fra begynnelsen av 2015. Victor Orban er den eneste politiske lederen i Sentral og Øst-Europa som har konstruert et illiberal regime ved å benytte seg av Russlands modell og merker staten stolt som illiberal. Innenlandsk skal Orban ha iverksatt majoriteten av tiltakene Jobbik har foreslått mellom 2010-2014. De siste årene har Fidesz klart å bygge opp et kraftig forretningsimperium i Ungarn og korrupsjon har blitt et stort problem. Den ungarske forfatningsdomstolen har blitt nærmest en marionett for regjeringen og det blandete valgsystemet har blitt skiftet til nærmest majoritær. Tiltakene hans har ført til en enestående konsentrasjon av media i Ungarn, Orban har videre omgjort hoved aktorens ansvar og oppgaver til hans utvidede hand, som blir brukt på å undertrykke det sivile samfunnet (*Krekó, 2017:2-3*).

Videre driver Orban en stor kampanje mot EU og anklager Brussel for å være en marionett av George Soro, og at de er grunnen for alle syke i verden. George Soro er i opposisjon mot Orban, Soro er en kjent jødisk leder, som får flere til å reagere på Orbans spredning av konspirasjonsteorier. Det politiske partiet Jobbik selv i regjering har ingen verktøy eller mulighet for å skade demokratiet, de har ingen økonomisk støtte som kan på noen områder sammenliknes med Fidesz. Fidesz er medlem av det europeiske Folkepartiet, mens Jobbik vil ansees å være på kanten av europeiske politikk, til og med det høyreekstreme europeiske partiet Europe of Nations and Freedom nektet å inkludere dem. Dette vil si at hvis Jobbik ønsker å få mer innflytelse på et nasjonal og internasjonalt nivå, må de overtale verdens samfunnet om at deres år med ekstremistiske holdninger er over. Mangelen på institusjonell politisk paraply som en europeisk partibevegelse kan være et hinder for Jobbik. De årene Jobbik hadde makten ga de ikke fra seg noen tegn angående å skade demokratiet eller dens

institusjoner. Flere spekulerer i om Jobbik hadde en skjult agenda om å iverksette deres rasistiske program, men mest sannsynlig vil de følge en mer moderat og forutsigbart politisk linje for å sikre støtte fra det mainstream (*Krekó, 2017:2-3*).

Jobbik og Fidesz tar til sammen opp 159 seter av 199 seter på det ungarske parlamentet, som gir dem majoriteten. Etter valget i 2018 hvor Fidesz endte opp med å vinne som gjorde det til partiets tredje sammenhengende periode med makt (*Krekó, 2017:2-3*).

5.3.4 Diskriminering mot minoriteter i Ungarn

Ungarns minoriteter, spesielt romfolket og jødene har lenge opplevd diskriminering, hatefulle ytringer og målrettet vold. Problemene har vist seg å ha sammenheng med de økende arbeidsledighetene, en dyp økonomisk krise og en økende nasjonalisme. Disse faktorene har fått statens politikk til å skifte kraftig til høyre. Under Victor Orbans regime har det politiske klimaet blitt mer autoritært som har gått sterkt utover sivilsamfunnet, media og menneskerettighetsaktivisme. Romsamfunnet i Ungarn er den største etniske minoriteten i landet, de er ekstremt sosialt og økonomisk marginalisert, som inkluderer høyere nivåer av fattigdom og arbeidsledighet, de er i tillegg det største målet i Ungarn for etnisk motivert vold. Ungarns Roma har blitt omgjort til syndebukker og demonisert i diskursen, anti-Roma retorikk har blitt brukt av ultranasjonalistiske Jobbik partiet, i flere av partiets kampanjer. Retorikken har videre blitt brukt av andre politiske partier som den sittende Fidesz regjeringen (*Minority Rights, 2019*).

De største angrepene som har skjedd mot den ungarske Roma befolkningen, har skjedd i 2008 og 2009, seks mennesker som tilhører Roma har blitt drept av angrepene og 55 skadet. I byen Tatarszentgyorgy marsjerte nynazister i gatene og ba om en «løsning på Roma problemet». Etter disse angrepene har voldelige og dødelige angrep mot Roma befolkningen vært mer sjelden, statsminister Victor Orban ser på dette som en av regjeringens største prestasjoner (*Verseck, 2019*).

Den ungarske jødiske befolkningen, som er hovedsakelig basert i Budapest, har de siste årene møtt økende nivåer av fiendtlighet. Antisemittismen er et vanlig og synlig element i høyreekstremismen i Ungarn, flere elementer av antisemittismen har blitt gjenopplivet gjennom myter om en jødisk konspirasjon. Flere regjeringsmedier er nå beskyldt for å ha spredd hat mot den jødiske befolkningen, et av disse tilfellene skal være fra 2018, hvor et fortetningsmagasin med navn Figyelő publiserte et bilde av lederen av Federation of

Hungarian Jewish Communities, Andreas Heisler. På bilde skal Heisler vært omringet av penger. Orban regjeringen nektet å fordømme bildet, og skal senere ha blitt beskyldt for å utnytte antisemittiske holdninger og hatefulle ytringer for å hindre de jødiske politiske motstanderne, en av disse motstanderne er da Geroge Soros (*Minority Rights, 2019*).

Ungarn har flere ganger forsøkt å minske deres rolle i Holocaust, noen måter de har gjort det på er å sette opp statuer og minnesmerker for ofrene av den tyske okkupasjonen, som de har gjort i Budapest. Kritikere hevder dette er et forsøk på å relativisere Ungarns rolle av utvisningen av mer enn 440 000 jøder under Holocaust. Ungarn har også satt opp museer om Holocaust som de kontroversielle «House of Terror» i Budapest (*Schlagwein, 2020*).

Utbruddet av den europeiske flyktningkrisen brakte med seg fremmedfrykt og visse holdninger til flyktninger og migranter begynte å arte seg. I 2016 krevde EU at Ungarn aksepterer 1294 asylsøkere som en del av deres omplasseringsplan. Regjeringen initierte en folkeavstemming angående EU's omplasseringsplan, valgdeltakelsen på avstemmingen var veldig lav, men 98% av de som stemte ville avvise EUs kvoter. Regjeringens retorikk mot flyktningene har blitt forsterket av regjeringsdrevne medier som har flere ganger avbildet flyktningene som kriminelle eller terrorister (*Minority Rights, 2019*).

I juni 2017 godkjente Stortinget en lov som vil være rettet mot utenlandsfinansierte sivilsamfunnsorganisasjoner i staten, grunnlaget for denne loven blir hevdet å være at utenlandsk finansiering til frivillige organisasjoner vil undergrave Ungarns suverenitet og fremme ulovlig innvandring. Denne loven truer den fremtidige driften av internasjonale, regionale og nasjonale menneskerettighetsorganisasjoner og vil dermed også svekke minoritets beskyttelsen. Mange tolker loven som et grep fra regjeringen for å kvele eller tie politisk opposisjonen og kritikk fra menneskerettighetsorganisasjoner. I juni 2018 godkjente de en annen lov som ikke bare skulle forhindre flyktninger å søke asyl i Ungarn, men gjorde det til en straffbarhandling å gi støtte til disse gruppene, målet med denne loven har vært å forby solidaritet med flyktningene (*Minority Rights, 2019*).

5.3.5 Forholdet mellom Ungarn og den Europeiske Union

Forholdet mellom Ungarn og den Europeiske Unionen har vært urolig etter Orban tok makten i 2010. De første innvendingene fra EU kommisjonen (EF) til Ungarns innenrikspolitikk var rettet mot Ungarns nye grunnlov som ble vedtatt i 2011, og interne reformer som endret til en grad rettighetene til forfatningsdomstolen, omfanget av president János Áder makt av

handlinger som krever to tredjedeler av flertallet i parlamentet. I 2011 uttrykte EU-kommisjonen sin bekymring for reformene i perspektiv av EUs regler og standarder, de kunngjorde videre de ville ta alle mulige tiltak om det skulle bli nødvendig. De neste årene oppsto nye problemer som Ungarns motstand mot å ta imot flyktninger under migrasjonskrisen i 2015 og spørsmålet rundt det ungarske mediemarkedet har blitt sterkt kritisert (*Tyburski, 2021*).

I juni 2018 ble det anbefalt å innlede prosedyren i henhold til artikkel 7 i traktaten, forslaget kom som et resultat av drøftelsene fra EU-parlamentets komite for sivile rettigheter, rettferdighet og innenrikssaker (LIBE). EU kan benytte seg av artikkel 7 hvis de finner mulige brudd på organisasjonens verdier. Sanksjoner som følger med artikkel 7 kan være suspensjon av stemmerettene på møter i EU rådet. Avgjørelsen for å sette i gang artikkel 7 kom på bakgrunn av den alvorlige risikoen for lovbrudd i Ungarn (*Tyburski, 2021*).

Det siste året har strategien for å bekjempe Covid-19 skapte større splittelser mellom EU og Ungarn. I juli 2020 kunngjorde statsminister Orban at Ungarn ikke ville følge anbefalingene fra EU om åpne sine grenser for visse stater utenfor EU. Det var bare innbyggere fra Serbia som fikk komme inn, en faktor for denne begrunnelsen kan mest sannsynlig være at Serbia har en ungarsk minoritet. Det var likt i slutten av august og begynnelsen av september 2020 hvor EU-kommisjonen ville sette kriterier for Covid-19 trusselvurdering sammen med medlemslandene for å unngå en ny bølge ukoordinerte handling i EU. Ungarn valgte å stenge sine grenser 1 september 2020, og innreisende må ha en spesiell grunn til å besøke landet (*Tyburski, 2021*).

De mest betydningsfulle hendelsene mellom Ungarn og EU i 2020 var forhandlingene om det neste langsiktige EU budsjettet som skal være fra 2021-2027 og det europeiske gjenoppbyggingsfondet. EUs budsjett trenger samtykke fra alle medlemsstatene for å kunne bli godkjent og iverksatt innen året er omme, i lys av de nye lovforslagene kunngjorde Polen og Ungarn at de under slike omstendigheter vil måtte nedlegge veto mot budsjettet og gjenoppbyggingsfondet. Statene hevdet videre at mekanismene er et forsøk på straffe de to statene for å ha forskjellige meninger om forskjellige spørsmål. Disse spørsmålene inkluderer forhold knyttet til innvandringskrisen og dens følger. Representantene for de to statene mente at den nye mekanismen var uforenelig med EUs lovgivning og at de undergraver rettsstaten i stedet for å styrke den. Hele forhandlingen endte med en avtale, det omstridte lovforslaget skulle løses ved å inngå et kompromiss om å avklare prinsippene for hvordan mekanismen

skulle fungere. Regjeringen i Polen og Ungarn ble forsikret om at mekanismens bestemmelser bare vil gjelde i enkelte tilfeller hvor det er grov misbruk av midler og ikke vil gjelde for individuelle nasjonale regelasjoner og lover (Tyburski, 2021).

5.4 Oppsummeringstabell av statene

Type brudd funnet innad i statene	Ukraina	Ungarn	Polen
Staten etterforsker sjeldent voldelige hat motiverte hendelser påført mot minoritetene	X	X	X
Staten diskriminerer mot medlemmer av LHBT		X	X
Staten direkte diskriminerer mot medlemmer av Rom-samfunnet		X	X
Høyreekstremer bevegelser utfører ikke voldelige handlinger mot minoritetene	X	X	X
Voldshendelsene påført av høyreekstremer har økt betydelig de siste årene	X	X	X
Menneskerettighetsorganisasjoners aktivitet innad i staten har minsket betydelig de siste årene	X	X	

6 Analyse

I dette kapitlet skal jeg ta for meg den Europeiske Union sitt ståsted og deres eventuelle muligheter for å forhindre at de øst-europeiske statene går inn i en udemokratisk retning og om de har muligheten til å beskytte å medlemsstatenes minoriteter fra et mer høyreekstremt klima. Jeg kommer til å fokusere mye på den tidligere forskningen som jeg har presentert for å få en bredere oversikt over EUs standpunkt på den internasjonale arenaen. Jeg vil i løpet av dette kapitlet drøfte de ulike strategiene den Europeiske Unionen kan benytte seg av for å forhindre stater fra å bryte med EUs verdier og lovgivning. Videre vil jeg se på muligheten for et ideologisk skifte i EU parlamentet, hva sannsynligheten for dette er. I denne delen av analysen kommer jeg til å bringe inn den tidligere forskningsartiklene som er skrevet av Bakare og Sherazi, Scuria og Buřtiková. For øyeblikket beveger vi oss i den fjerde populisme bølgen, jeg vil drøfte den eventuelle levetiden og styrken til bølgen vi befinner oss i, sett i lys av de tidligere populisme bølgene (*Mudde, 2016*). Helt til slutten av kapitlet kommer jeg til å ta en alternativ analyse hvor jeg ser på eventuelle konsekvenser hvis EU ikke har muligheten til å få kontroll over den utbredte høyreekstremismen i statene, jeg kommer i tillegg til å se på konsekvensene av EUs fall.

6.1 Demokrati og menneskerettigheter

Før jeg begynner analysen om EUs verktøy og metoder for å holde medlemstatene ansvarlige i å opprettholde de demokratiske verdiene og menneskerettighetene, vil jeg først gå igjennom hva et brudd på demokratiske prinsipper og menneskerettighetene vil være. Demokratiet har blitt beskrevet som en sentral byggestein i ivaretagelsen og utviklingen av menneskerettighetene, flere vil argumentere for at de to henger sammen og at svake demokratiske institusjoner er en faktor for fremtidige brudd på menneskerettighetene innad i en stat (*FN, 2020*).

Menneskerettighetene skal løfte frem verdier som likhet, frihet og verdighet, uavhengig av klasse, kjønn og etnisitet. Rettighetene innebærer retten til liv, sikkerhet, rett til privatliv, frihet fra tortur, ytringsfrihet, rett til arbeid og vern mot diskriminering. Om en stat skulle bryte med en eller flere av disse elementene vil det medføre et brudd på menneskerettighetene. Stater som diskriminerer mot sårbare grupper eller ikke beskytter disse gruppene mot skade, bryter dermed med menneskerettighetene. Denne tolkningen vil si at en stat kan bryte med menneskerettighetene uten å direkte utføre skade, en mangel på handlingsevne fra staten blir derfor også kategorisert som et brudd (*Larsen, 2019*).

De demokratiske verdiene og prinsipper skal etter FN inneholde fire dimensjoner er;

- 1) Statsform med folkestyre
- 2) Menneskerettigheter og uavhengig domstol
- 3) Borgernes aktive deltakelse
- 4) Demokrati som et felles verdigrunnlag for befolkningen

Maktfordelingsprinsippet er et sentralt element i de demokratiske verdiene, ved at makten er fordelt mellom lovgivende, utøvende og dømmende statlige organ. Ved at den dømmende organ er avskilt fra den lovgivende og utøvende sikrer man ivaretagelsen av menneskerettighetene og at den sittende myndighet ikke frarøver befolkningens rettigheter. I dimensjonen om borgernes aktive deltakelse er retten til å organisere seg en sentral verdi, det vil si organisasjonsfrihet. Den siste dimensjonen innebærer full politiske representasjon for de ulike gruppene i samfunnet, de forskjellige gruppene som skal være representert inkluderer etniske minoriteter, religiøse minoriteter og medlemmer av LHBT. Dette vil si dermed om et regime ikke har uavhengige statlige organer, som utøvende og dømmende organ, bryter med de demokratiske verdiene og er dermed ikke et fullverdig demokrati. Det samme gjelder om en stat undertrykker befolkningens rett til å organisere seg, eller om de ikke representerer statens minoriteter i politikken (FN,2020).

6.2 EUs forpliktelse til å beskytte minoritetsrettighetene

Ved å være en medlemstat av den Europeiske Unionen forplikter du deg til å opprettholde og respektere menneskerettighetene, og de grunnleggende demokratiske verdiene.

Københavnserklæringen i 1993 inkluderte nødvendigheten for beskyttelsen av minoriteters rettigheter, den umiddelbare virkningen av erklæringen var at de nye eventuelle statene ble pålagt til å demonstrere at de sikrer minoritetsbeskyttelse for å kunne bli en fullverdig medlemstat av EU. Dette førte videre til en intensiv gransking av minoritetenes situasjoner i de forskjellige kandidatstatene, alle statene måtte vedta et program for å forbedre minoritetenes situasjon i staten og fremme integrasjon i samfunnet. Københavnserklæringen medførte i tillegg at EU erkjente sin forpliktelse for å beskytte minoritetene, erkjennelsen av deres stilling har likevel ikke vært tilstrekkelig nok for å identifisere problemer og anspore muligheter for endring. De mulige nye medlemstatene av EU ble i større grad vurdert mer på deres samsvar på EUs kriterier under opptak, enn deres evne til en langvarig forpliktelse til å opprettholde og ivareta EUs verdier (Open Society institute,2002:17).

En rapport i 2001 viser til en nødvendighet av en omfattende tilnærming til minoritetsbeskyttelse som bør bestå av institusjoner, spesialisert lovgivning, og policyer for å sikre beskyttelsen av minoriteter mot diskriminering innad i staten. EU har fått kritikk for at Unionen ikke klarer å matche sine forpliktelser til de demokratiske verdiene og fått det inn i praksis (*Open Society institute, 2002:17-19*).

I 2009 ble en ny traktat iverksatt i EU, Lisboa traktaten. Traktaten gikk ut på EUs krav om at Unionen er basert på verdier som respekt for mennesker, frihet, demokrati, likhet, rettstaten og respekt for menneskerettighetene, som inkluderer minoritetsrettighetene. Traktaten skulle gi EUs menneskerettighetspakt fra år 2000 rettskraft som primær lov. EU-parlamentet begynte like etter å ta flere incentiver på vegne av EU-borgere som tilhører minoritetsgrupper, det startet hovedsakelig med et charter av minoritetsrettigheter, den har ikke enda blitt stemt på innenfor parlamentet (*Versteegh, 2015 :86*).

EUs oppmerksomhet har stort sett alltid vært rettet mot å beskytte institusjonens borgere, spørsmålet blir da om dette vil si at også har stor oppmerksomhet rettet mot beskyttelse av minoritetsgruppene i medlemstatene, og om hvilken stilling EU vil ta til borgere som tilhører minoritetsgrupper som blir utsatt for diskriminering av sine nasjonale myndigheter. Om det er EU som skal ta på seg oppgaven for å beskytte minoriteter i medlemstater eller om EU bare bør være opptatt med interferensoppgaver i grensekryssende situasjoner? Ofre for diskriminering på bakgrunn av å tilhøre en minoritet kan kreve beskyttelse av EU, under EU-pakten. I EUs artikkel 21 angående likestillingsrett er det skrevet at diskriminering på bakgrunn av en nasjonal minoritet er forbudt under medlemskap av Unionen. Dette gjør at diskriminering av minoriteter faller under EUs ansvar å forhindre (*Versteegh, 2015, :94-96*).

6.3 EUs strategier og verktøy

I dette kapitlet kommer jeg til å gjennomgå forskjellige strategier og verktøy EU kan benytte seg av for å beskytte EU-borgere tilhørende en minoritetsgruppe mot diskriminering fra de nasjonale myndighetene og annen skade påført dem fra høyreekstreme bevegelser.

6.3.1 Artikkel 7 «The Nuclear Option»

Artikkel 7 som blir ofte referert til som «atomalternativet» eller «atombomben» er kjent for å være det verktøyet som utløser de mest alvorlige konsekvensene for medlemslandene, konsekvensene artikkel 7 fører med seg er suspensjon av statens stemmerett innenfor EUs organer. Artikkel 7.1 blir gjennomført igjennom mistanker av alvorlige brudd på EUs verdier og lovgivning, forespørselen om å igangsette artikkel 7.1 må bli gitt av det europeiske parlamentet, Europakommisjonen eller en tredjedel av EUs medlemsstater. Etter forespørselen har gjennomført skal det berørte landet ha en høring i det Europeiske rådet, her kan det europeiske rådet komme med anbefalinger til staten som kan forhindre videre iaktakelse. I det neste stadiet av artikkel 7.1 trengs det to tredjedeler av Europa parlamentets stemmer for videre tiltale. I det siste stadiet skal Europa rådet ta en avgjørelse om risikoen for et eventuelt alvorlig brudd på EUs verdier som er nevnt i artikkel 2, i dette stadiet trengt det i tillegg et flertall på 4/5 av medlemslandene, det berørte landet er ikke med i stemmegivningen. For at sanksjonsmekanismen i artikkel 7 skal utføres må en avstemming bli avholdt som krever 72% flertall av medlemsstatene (*Malmer, 2020*).

Vi har sett flere eksempler de siste årene på forsøkte artikkel-7 prosesser, men hittil har vi sett at atomalternativet har hatt liten effekt på de illiberale statene, ettersom vi har sett at statene har muligheten til å samarbeide om å blokkere kravet om flertallet til avstemningen. I løpet av 2017 og 2018 har det blitt forsøkt å kjøre artikkel-7 mot Polen og Ungarn, det finnes ikke mye informasjon knyttet til implementeringen av de selve prosedyrene, dette kan likevel blir forklart av prosedyrenes nylige oppstand. Resultatene av prosedyrene maler et bilde om en manglende evne som artikkel-7 har til å korrigere mulige avvik fra rettsstaten i medlemsstatene. Artikkel 7-prosessen har fått i mellomtiden ros for å styrke dialogen mellom EUs ministerråd og den berørte medlemsstaten (*Malmer, 2020*).

Ved å inkludere artikkel 7 i TEU anerkjenner man en grad av dens grunnleggende nivå for aksept for dens potensielle nødvendighet. På flere områder kan man argumentere for at ved å tillate spredning av en viss type politikk og lovgivning som er i direkte konflikt med EUs verdier resulterer i å undergrave EUs legitimitet og troverdighet. Artikkel 7 tar likevel ikke

høyde for to eventuelle hindringer som kan fullstendig forhindre at sanksjoneringsmekanismen blir utløst. Partipolitikk og regionale allianser, artikkel 7 er designet på en måte som krever enstemmighet i rådet, så for at prosessen skal fungere kan ingen andre medlemsstater beskytte den berørte staten. I midlertidig har Polen støttet Orban og den ungarske regjeringen under avstemningen i 2018, og det polske utenriksdepartementet erklærte at alle suverene stater har retten til å ha interne reformer som myndighetene anser til å være passende. Slike allianser i EU medfører at sannsynligheten for at artikkel 7 skal opptre effektivt og vil lykkes i enkelte stater som verdsetter forholdene til hverandre høyere enn selve Unionen blir dermed liten (*Moss, 2018*).

I Ungarns tilfelle er Orbans regjering medlem av det største partiet i Europa parlamentet, European People's Party (EEP). Som bringer oss til den andre problematikken med artikkel 7, som omhandler partipolitikken i EU, EEP skal ha skjult Fidesz sin oppførsel i lang tid som. Man kan argumenter om partipolitikken har ført til en slags gruppering som beskytter hverandre på bakgrunn av å være medlem i samme parti. Ungarn og Polen er i tillegg med i Visegrad-gruppen sammen med Tsjekkia og Slovakia, gruppen ble grunnlagt for å belyse og gjenspeile statenes interesser, denne gruppen kan videre være et hinder for utløsningen av artikkel 7 mot en av statene (*Moss, 2018*).

Utfordringene med artikkel 7 som har de siste årene kommet til synet virker å være knyttet til statenes syn og verdi av den Europeiske Union som en overnasjonal organisasjon, under den nye populisme bølgen har det vært en ny holdning angående hva som gjør en stat suveren, et suverenitetskompleks nærmest. Den negative holdningen til å være bundet til en overnasjonal organisasjon kan ha blitt forsterket etter Storbritannias løsrivelse (Brexit). Brexit har blitt romantisert hos flere populistiske og høyre-radikale politiske partier, i deres øyne har Brexit resultert i at Storbritannia har fått sin fulle suverenitet tilbake (*Bakare & Sherazi, 2019:13*), (*Moss, 2018*).

Allianser hvor statene hjelper hverandre for å unnsnippe EUs sanksjoner og EUs strafferammer kan vise til en mulig mistillit blant medlemsstatene ovenfor den overnasjonale organisasjonen. En økt mistillit blant EUs borgere blir fort utnyttet av populistiske ledere og regimer som maler Unionen som en ulv i fåreklær, en organisasjon som frarøver staten suverenitet og befolkningens identitet, kultur og arv. Både Polen og Ungarn har høyreekstreme regimer hvor Polen har vist sterk støtte til Ungarn etter staten undergikk artikkel 7 prosessen, man kan argumentere om resultatet av slike allianser ved å bruke Polen

og Ungarn som eksempel lammer hele funksjonen. Hvis EU adresserer utfordringene med artikkel 7 og eventuelt setter søkelyset mot de eventuelle alliansene den utpekte staten har, ved å videre benkete sterke allianser å stemme i avgjørelser som angår en stat kan man muligens se en positiv effekt. Dette er selvfølgelig utenfor lovens rammer som vil si at den må gå igjennom avstemmingsprosess som ikke ser lys ut (*Michelot, 2019*), (*Bakare & Sherazi, 2019:8*).

Sanksjoner i EUs artikkel 7 kan føre mot medlemsstater som bryter med EUs retningslinjer kan være en suspensjon av stemmemuligheten i EU institusjonene, restriksjoner på import og eksport, og andre økonomiske tiltak. I situasjonene med Polen og Ungarn har EU hatt store utfordringer med å sanksjonere dem (*Moss, 2018*).

6.3.2 EU domstolen

EU domstolen skal sikre at EU lovgivningene blir brukt på samme måte i alle medlemsstatene, domstolen avgjør i tillegg juridiske konflikter mellom nasjonale myndigheter og EU institusjoner. Domstolen kan i enkelte tilfeller bli brukt av organisasjoner, selskaper og enkelt individer for å iverksette tiltak mot en av EU institusjonene, dette skjer hvis de føler at institusjonen har krenket rettighetene deres (*European Union, 2020*).

Domstolens arbeid er å tolke loven og sørge for at den blir iverksatt og opprettholdt av statene, dermed kan domstolen være et viktig verktøy mot statene som bryter med EUs lovgivning. 14 mai 2020 avsa EU-domstolen at Ungarns transitt soner for asylsøkere på grensen mellom Ungarn og Serbia var ulovlig internering. 21 mai flyttet den ungarske regjeringen rundt 300 mennesker til halvåpne anlegg og videre erklærte at transitt sonene ville stenges og avskaffes. Selv etter avskaffelsen hevder ungarske medier at regjeringsposisjonen forblir uendret og er fullstendig uenige i EU-domstolens dom, videre anser den ungarske regjeringen at domstolens avgjørelse kommer til å bli en sikkerhets risiko for Europa. I dette tilfellet anerkjente myndighetene i Ungarn at de er forpliktet til å følge domstolens avgjørelser, som får institusjonen til å virke som et sikkert verktøy, men dette er bare et tilfelle hvor regjeringen følte seg presset (*European Council on Refugees and Exils, 2020*).

31 mars 2021 refererte den europeiske kommisjonen Polen til EU domstolen, på det grunnlag av Polens motvilje til å reversere de juridiske reformene og har bedt den europeiske domstolen om å pålegge midlertidige tiltak til domstolen har avsagt en endelig dom. Polen har vist en stor mengde fiendtlighet mot Unionen, blant annet valgte å beskytte Ungarn mot

artikkel 7 på det grunnlag om å beskytte statens suverenitet. Det er vanskelig å si om den endelige dommen til domstolen kommer til å føre til endringer i Polen, den polske regjeringen har vist såpass mistillit som har smittet over på befolkningen, dette gjør at for Polen å reversere reformene må dommen føre til sterke sanksjoner mot Polen til reformene har blitt helt reversert (*European Commission, 2021*).

6.3.3 Rettsstatsvilkåret

I 2018 etter flere forslag fra medlemsstatene kom Europa kommisjonen med et forslag om en ny metode som skal knytte EUs budsjett opp mot EUs rettsstatsprinsipp. Denne metoden skal gi kommisjonen makten til å fryse eller tilbakeholde et medlemsland tilgang til Unionens økonomiske midler, i de tilfellene hvor et medlemsland bryter med rettsstatsprinsippene. For at denne metoden skal bli utløst mot en medlemsstat må det være en avstemning i ministerrådet, avstemningen krever 55% godkjenning av medlemsstatene for å bli iverksatt. Forslaget har så langt skapt store splittelser og konflikt mellom medlemsstatene, selv om forslaget om et rettsstatsvilkår er ment for å sikre universelle rettigheter for befolkningene i EU statene og opprettholde EUs verdier (*Malmer, 2020*).

Ved at Europa kommisjonen brakte opp dette forslaget kan man kartlegge sammenhengen mellom medlemsstatenes negative respons til de statene som blir kategorisert som nettobidragstagere. Nettobidragstagere beskriver de medlemsstatene som får mest økonomiske midler fra EU og som samtidig bidrar minst økonomisk. Det har vist seg at disse er noenlunde korrelerte og sammenhengen mellom illiberale medlemsstater og nettobidragstagere har man sett en korrelasjon i tillegg. I studien blir Polen og Ungarn nevnt som nettobidragstagere, illiberale og skal være negative til forslaget om rettsstatsvilkåret (*Malmer, 2020*).

Rettsstatsvilkåret blir sett på som en sterk metode for å opprettholde EUs verdier og skal være et sterkt hjelpemiddel i å forhindre at EU blir undergravet i en helhet. Ny forskning skal i tillegg henvise seg til en enorm positivitet av europeiske borger til rettsstatsvilkåret.

Rettsstatsvilkåret har hovedsakelig blitt foreslått etter svakhetene til Artikkel 7 kom til lyset etter tiltalene mot Ungarn og Polen. Forslaget om rettsstatsvilkåret ble godkjent i Europaparlamentet med 397 stemmer for og 158 stemmer mot, i stemmegivningen kan man se et sterkt skille mellom nettobidragsgivere og nettobidragstagere. Stemmegivning skal også ha vist et demokratisk skille som er basert på de demokratiske nivåene i medlemsstatene. Det helhetlige resultatet fra avstemningen viste at fullverdige demokratiske medlemsstater er i

større grad nettobidragsgiver og stemte for rettstatsvilkåret. Ikke fullverdige demokratier som Polen og Ungarn, er i større grad nettobidragstagere og stemte mot forslaget. Selv med sterk motstand fra illiberale regimer endte forslaget med å gå igjennom europaparlamentet, som tilsvarer en større forståelse blant majoriteten av medlemsstatene ovenfor nødvendigheten av rettstatsvilkåret og hva dens etterfølger vil si for illiberale regimer og EUs fremtid (*Malmer, 2020*).

Under den parlamentariske avstemning om rettstatsvilkåret har vi i tillegg sett en geografisk skillelinje mellom medlemsstatene, der en del av de Østeuropeiske statene som hovedsakelig kan kategoriseres som konservative og som nettobidragstagere, med tidligere brudd på EUs grunnleggende verdier stemmer imot rettstatsvilkåret. Dermed er det mulig å konkludere at stater i Øst-Europa stemmer imot forslaget på grunnlag av deres svake demokratiske institusjoner og illiberale tendenser, i frykt over å miste svært essensiell økonomisk støtte fra EU som nasjonene anser som nødvendige. I dette tilfellet kan man anse rettstatsvilkåret som essensielt for å opprettholde EUs verdier, ved at de Østeuropeiske statene opplever et sterkere press på å iverksette de demokratiske institusjonene og i oppgavenes tilfelle minoritetsrettighetene (*Malmer, 2020*).

Ukraina er ikke ett fullverdig medlem av den Europeiske Unionen så dermed har ikke de hatt muligheten til å stemme i avstemningen om rettstatsvilkåret, selv med en stor spenning mellom EU og Ukraina har befolkning og myndighetene vist et ønske om å bli medlem i Unionen. Dermed blir et eventuelt medlemskap hos Ukraina etter godkjenningen eller avslåingen av rettstatsvilkåret, og hvordan det ville påvirket staten blir interessant. Polen og Ungarn som begge stemte nei til forslaget kan begge bli påvirket av en godkjenning i ministerrådet, det er antatt at begge nasjonene kommer til å få utløst rettsstatsvilkåret mot seg og om de kommer til å bøye seg som etterfølge av konsekvensene er en annen diskusjon, men de kommer til å bli satt i en økonomisk situasjon som kommer til å presse regjeringene til å gi etter eller avslutte medlemskapet som kommer til å dra med seg en rekke andre utfordringer for statene. I sammenheng med sterke brudd ved minoritetenes rettigheter har både Ungarn og Polen begått store brudd med transittsonene og de LHBT fri sonene, i tillegg til statenes benektelse over å ta imot flyktninger, bevare og oppgradere rettighetene til mennesker tilhørende LHBT. Kvinners rettigheter har også slitt den neste tiden i alle de tre statene med økende antall vold og fratagelse av retten til abort i Polen (*Malmer, 2020, President of Ukraine, 2020, Zalan, 2020, Ash, 2020*) Spørsmålet blir om dette bli adressert under

rettstatsvilkåret? Eller om dens hovedfunksjon blir å sikre demokrati til en viss grad hos medlemsstatene?

6.3.4 Benekte medlemskap

Ukraina er ikke en medlemsstat av den Europeiske Union dermed er tiltakene mot dens eventuelle og pågående brudd mot minoritetenes rettigheter minsket, men studier viser oss et stort ønske om et medlemskap blant befolkningen som kan legge press på den nåværende regjeringen for å oppfylle borgernes ønske. Så langt er stemningen mellom den Ukrainske myndighetene og EU spente, Ukraina fortsetter samtidig deres sterke relasjon med Polen og takker staten for deres støtte angående Ukrainas suverenitet. Både Ukraina og EU anerkjenner at mye endringer må til i Ukraina før selve spørsmålet om et medlemskap skal oppstå. I tilfellet med Ukraina ser EU på korrupsjons nivået og de demokratiske institusjonene Ukraina har opprettet og iverksatt. Den økende høyreekstremismen og behandlingen av minoritetene av høyreekstremistiske grupper har ikke blitt nevnt i disse forhandlingene mellom partene. I Ukraina er voldelige og ikke voldelige handlinger utført av høyreekstremistiske grupper rettet mot minoriteter ukjent eller fremmed. Handlingene har i økende grad vært rettet mot jøder, Roma befolkningen, muslimer og mennesker tilhørende av LHBT. I et kontinent hvor flere stater adopterer mer illiberale holdninger til demokratiske institusjoner kan minoritetsrettighetene bli satt til siden i et forsøk på å ta hånd om det mange mener er det viktigste, som blir å beskytte de demokratiske rettighetene til majoriteten (*President of Ukraine, 2020, Dickinson, 2020, Likhachev, 2018*).

Å benekte et medlemskap blir likevel et verktøy som EU kan bruke for å iverksette sterkere beskyttelse metode for minoritetene i Ukraina, ved å kreve at ukrainske myndigheter opprettholder en viss standard ovenfor hat-kriminalitet gjort av høyreekstremistiske bevegelser og individer. Så langt har Ukraina vist mye unntakelse i å ta kontroll over og stemple voldshandlingene som hat motivert vold. Ukraina har vist en såpass stor interesse i et medlemskap hvor EU er i en posisjon hvor de kan stille krav om å ikke bare beskytte de demokratiske institusjonene, men også kjempe for rettighetene og ta tak i utfordringene til statens minoriteter (*President of Ukraine, 2020, Human rights Watch, 2021*)

Denne strategien for den Europeiske Unionen kan sikre at organisasjonen ikke får enda et hinder i form av en ny illiberal stat som EU må forholde seg til. Målet blir å kunne iverksette sanksjoner mot medlemstater som bryter med EUs verdier uten at de styrker visse allianser som har vist seg å være et hinder i utløsningen av sanksjoner. Ved å gi Ukraina medlemskap

uten å at reformer i staten har funnet sted, risiker Unionen at dens legitimitet blir undergravd og risikerer et ideologisk skifte i Europa parlamentet (*Moss, 2018*).

6.3.5 Utkastelse av den Europeiske Unionen

I forskningsartikkelen til Leonardo Scuria blir vi introdusert til et alternativt verktøy EU kan benytte seg av for å hindre at medlemstatene blir udemokratiske eller bryter med EUs grunnleggende verdier og prinsipper. Scuria nevner kort i hans artikkel at i 2016 ville Luxemburg utvise Ungarn fra EU etter staten nektet å ta imot flyktninger eller å fylle flyktnings kvoten, Luxemburg viste i tillegg sterk misnøye rettet mot Ungarn og hevdet at myndighetene ikke hadde gjort en god nok innsats for å overholde EUs grunnleggende prinsipper (*Scuria, 2017:119*). Som sagt tidligere er Ungarn og Polen nettobidragstagere som gjør at hvis EU skulle iverksatt en prosess om å utvise statene fra Unionen, kunne det lagt et sterkt press på medlemsstatene, ettersom at man kan argumentere for at statene er økonomisk avhengig av et medlemskap hos EU (*Malmer, 2020*). Dette er ikke en strategi som har blitt brukt eller vært åpen diskusjon rundt, Luxemburgs forslag i 2016 endte heller ikke med noe mer (*Scuria, 2017:119*).

Om denne strategien skulle blitt tatt i bruk hadde den kun operert som en truende mekanisme, og kun vært effektiv hos medlemstater som er kategorisert som nettobidragstagere. Stater som er kategorisert som nettobidragsgivere hadde opplevd andre konsekvenser som å miste europeiske goder ved en utvisning. De europeiske godene stater kan miste har vi sett i Brexit, hvor Storbritannia ikke lenger har fri arbeidsinnvandring i form av en avtale med EU og toll på import og eksport varer. Strategien sender likevel en sterk beskjed om hva som er forventet av medlemstatene og av som ikke er tolerert. En slik type strategi vil mest sannsynlig ikke med det første bli godkjent av ministerrådet og parlamentet, og de likesinnede statene kan ende med å danne partnerskap med hverandre og heller ha enkelt avtaler med Unionen. Etter Brexit kom Daniel Cohn-Bendit som satt i Europa Parlamentet for de Grønne fra 1994-2014, med uttalelsen om at «Unionen må slanke seg frisk». Denne uttalelsen kan bli sett i lys av nedslanking av illiberale regimer, det har blitt hevdet at det bare er et spørsmål om tid før de rike nettobidragsgiverne i EU går lei av å betale for regimer som bryter med EUs grunnleggende verdier og retningslinjer (*Rossavik, 2018*).

Mediene i Ungarn har vist og uttalt seg om et Exit fra EU er det siste de ønsker seg, som kan sette EU i en maktposisjon hvor krav til den ungarske myndigheten kan bli stilt. For øyeblikket er står Brussel sterkt mot Ungarn og en eventuell utkastelse av Ungarn kan være

sluttgangen av demokratiet og ivaretagelsen av menneskerettighetene i Ungarn. Utvisningen av de illiberale regimene kan medføre en alvorlig nedgang av demokrati i Europa, men en trussel om utkastelse kan muligens ha en ønskende effekt (Rossavik, 2018). Likevel er denne tankegangen full av lett synlige svakheter, om EU skulle begynt å true medlemsstater med utkastelse om de ikke fulgte retningslinjene, men aldri gjennomførte en utkastelse av en stat, kan man argumentere for at det ikke hadde tatt lang tid før medlemstatene hadde stoppet og tatt EUs trusler på alvor.

6.3.6 Oppsummering av strategiene

Strategier	Forsøkt utløst av Unionen mot ett eller flere av de utvalgte statene	Har strategien blitt foreslått av andre medlemsstater mot ett eller flere av de utvalgte medlemstatene?	Har strategien vist å ha en effekt i lys av utfordringene i de utvalgte medlemstatene?
Artikkel 7	X	X	
EU-domstolen	X		X
Rettstatsvilkåret		X	
Benekte medlemskap	X		X
Utkastelse av Unionen		X	

De forskjellige strategiene jeg har nevnt ovenfor viser muligheter for å holde medlemsstatene ansvarlige for eventuelle brudd med EUs lovgivning og verdier. Utenom Ungarns transittsoner som ble tatt opp i EU domstolen, har Unionen vært mest fokusert på statenes institusjoner og demokratiske nedgangen i statene. Den økende trusselen mot minoritetene og deres rettigheter har ikke fått det fokuset det trenger. Det er foreløpig usikkert hvilken rolle rettstatsvilkåret vil ha ovenfor brudd og mistenkte brudd mot minoriteter. EU domstolen fikk bevist i situasjonen med Ungarn at dens autoritet ble respektert og ble vist som et effektivt

verktøy for å beskytte minoriteter. Etter nedstengningen av transittsonene kom behandlingen av asylsøkerne frem, rapporter henviser til dype fysiske og psykiske livsvarige traumer hos ofrene av interneringsleiren. Dette bringer frem spørsmålet om hvor langt har en medlemsstat mulighet til å gå, hvor mye skade har de mulighet til å gjennomføre før det blir brakt opp hos EU domstolen. Transittsonene ble i tillegg brakt opp til domstolen på grunnlag av at det var ungarske myndigheter som sto bak interneringsleiren. Dom bringer opp skillet mellom om myndighetene er direkte involverte i handlingene eller tilskuere til gjæringen, hvordan ville det i så fall blitt håndtert? (*European Council on Refugees and Exils, 2020*).

I andre illiberale stater som i Ukraina kommer ikke trusselen mot minoritetene direkte fra staten, men fra høyreekstreme grupper. EU har ikke lagt noe særlig stort press på medlemstatene angående å holde gruppene ansvarlige og minske deres høyreekstreme aktivitet. Etter frigjøringsmarsjen i Polen, mottok staten rikelig med kritikk fra EU og andre medlemstater, men likevel ble det aldri lagt noe press på polske myndigheter om å ta tak i den svært økende høyreekstremismen. Både Polen og Ungarn har svært illiberale regimer som kan gjøre det en god del vanskeligere å få myndighetene til å ta tak i den voksende høyreekstremismen uten noen form for press eller trusler om sanksjonering. Polen har vist sin uvilje til å samarbeide med Unionen og har ikke blitt skremt av trusselen om utløsningen av artikkel 7, midlertidig frysing av økonomiske midler fra Union kan legge det presset på polske myndigheter som staten trenger (*Likhachev, 2018*), (*Charnysh, 2017*).

6.4 Ideologisk skifte i EU parlamentet

I artikkelen til Bakare og Sherazi presenterer de en mulig transformasjon i den Europeiske Unionens politikk, videre blir en tabell presentert som viser oss de høyreekstreme politiske partiene innenfor Europa parlamentet og deres prestasjon rent politisk. På tabellen ser vi at ut av 751 seter holder de populistiske partiene 188 av dem etter parlaments valget i 2019, dette er da 25% mer enn deres resultat i 2014. Bakare og Sherazi mener dette er stort tegn til at vi mulig vil se en transformasjon innad i EU. Likevel viser tabellen også til at den populistiske partiene presterer bedre i enkelte stater enn andre, og med mindre partiene fortsetter å øke popularitet blir det vanskelig å bare sammenlikne to valg resultater (*Bakare og Sherazi, 2019, :23*).

De populistiske partienes suksess i Europa parlamentet kan by på utfordringer, mer spesifikt om det kan sette en stopper for videre utløsning av sanksjonering mot medlemsstater som bryter med EUs verdier. Hvis de populistiske partiene får et større forfeste i Unions politikk

kommer det til å medføre at organisasjonen får et mer konservativt-nasjonalistisk utsyn, som kommer til påvirke dens innenriks og utenriks politikk, hvordan den blir oppfattet av medlemsstatene og i det internasjonale samfunnet. Det er usikkert om en populistisk styrt EU vil medføre en mindre inngripende organisasjon som ikke ansvarlig gjør medlemsstatene for eventuelle brudd. Mer sannsynlig er at populismen ser på EU som en organisasjon brukt av de privilegerte for å frata staters suverenitet for å forsterke deres autoritet, og dermed kan det populistiske styresettet gjøre det samme. Det kan argumenteres at et høyreorientert populistisk styre i Europa parlamentet ikke ville utløst artikkel 7 mot medlemsstater som bryter med EUs verdier angående menneskerettigheter og minoritetsrettigheter. Situasjonen i Ungarn med transitt sonen kan bli diskutert om de ville blitt presset til å avskaffe interneringsleiren eller om det hadde blitt skyvet under teppet (*Bakare & Sherazi, 2019, S24*).

Bakare og Sherazi mener at den Europeiske Unionen undergår for øyeblikket etter Brexit en transformasjon som kan lede til et ideologisk skifte i Europa Parlamentet.

Forskningsartikkelen av Bakare og Sherazi ble skrevet i 2019 som hever spørsmålet om situasjonen kan ha endret seg, eller om et eventuelt medlemskap for Ukraina kan påvirke det ideologiske skifte. De populistiske og høyreorienterte politiske partiene i Europa Parlamentet blir ofte sammenliknet med de religiøse og ultratradisjonelle politiske partiene. I den formen at de er en motpart til liberalismen, sammen med den økende høyreekstremismen i Europa har vi sett en stor økning i ultratradisjonisme. Dette viser til en mistillit av liberalismen blant den europeiske befolkningen. I den første modellen vist av artikkelen til Bakare og Sherazi henviser de til graf som viser Eurobarometeret i 2019 angående tilliten til befolkningen i medlemstater av EU til den Europeiske Unionen, de nasjonale myndighetene og Europa parlamentet. Grafen viser den største nedgangen i 2011 frem til 2014, etter 2016 viser grafen oppgangen før det flates det ut. Buštíková viser en graf i hennes artikkel om høyreekstremisme i Øst-Europa, hvor vi kan se at de tre statene som er hovedfokuset for oppgaven ikke vanligvis kommer lenger enn sjette valgcyklus som kan fortelle oss noe om befolkningens støtte, som vil antageligvis argumentere mot Bakare og Sherazi sin alvorlighetsgrad av høyreekstremismen. Grafen til Buštíková viser at den politiske høyreekstremismen kommer i bølger og varer svært sjeldent, Bakare og Sherazi sin graf fra 2019 viser en stor tillit blant medlemstatenes befolkning fra 2006-2011 deretter viser grafen en nedstigning, dette kan forklares av de økonomiske krisene EU gikk igjennom som Bakare og Sherazi refererer til. Tilliten blant befolkningen i EU for den nasjonale regjeringen og Europa parlamentet har siden 2004 alltid vært lavere enn tillit til Unionen, men svingene i

grafen viser at de har vært samsvarende med mistilliten ovenfor den Europeiske Unionen. Nedgangen av tillit til EU og dens institusjoner kan være en forklarende faktor til den økende populariteten til høyre-radikale politiske partier i Europa Parlamentet. Økningen av høyre-radikale og populistiske partiets popularitet kan komme av at enkelte medlemsstater innenfor EU er mer høyre-radikale enn andre. Med tanke på Bušíková sin graf om populariteten til høyre-radikale og høyre-ekstreme partier i Øst-Europa viser dette til en mer optimistisk fremtid hvor populariteten til partiene går i bølger før det avtar. Hvis majoriteten av støtten til de høyre-radikale partiene i Europa parlamentet er fra Øst-Europa så vil det si etter Bušíková sin beregning at støtten til de politiske partiene vil avta drastisk. Bakare og Sherazi vil likevel argumentere for at de høyre-radikale og høyre-ekstreme politiske partiene har fått et sterkt fotfeste i Europa parlamentet som kan prege Unionens presentasjon på den internasjonale arenaen (*Bakare & Sherazi:13*), (*Bušíková, 2018:3*).

Om et ideologisk skifte EU parlamentet hadde funnet sted, hvor majoriteten av parlamentet hadde vært høyreorientert, populistisk og illiberal, kunne man antatt at medlemsstaters brudd på minoritetsrettighetene hadde blitt sterkt underprioritert eller skyvet under teppet. Ungarns situasjon hvor menneskerettighetsorganisasjoners aktivitet har minsket drastisk de siste årene og hvor det er ulovlig for aktivister og organisasjoner å støtte asylsøkere. Om grove brudd som statlig diskriminering mot medlemmer av LHBT, økende voldshandlinger utført mot etniske minoriteter hadde blitt skyvet under teppet er det en stor mulighet dersom vi hadde sett et ideologisk skifte i parlamentet. Jeg har allerede diskutert allianser og politiske partier i parlamentet som har gjort det vanskeligere for EU å straffe medlemsstater som bryter med EUs lovgivning. I EUs lovgivning er å kriminalisere homofili ulovlig for medlemsstatene, i dag har vi ikke sett noen medlemsstater som har kriminalisert homofili, men flere illiberale stater, Polen og Ungarn inkludert. Selv om det er ingen bevis for at Polen og Ungarn kommer til å kriminalisere homofili, har de tatt alvorlige steg rettet mot å fjerne homofiles og transskjønnets sivile rettigheter. I forhold til et potensielt ideologisk skifte i EU parlamentet kan man anta at om ikke flere sivile rettigheter hadde blitt fratatt, at statene hadde vært truende til å kriminalisere homofili (*BBC, 2020*), (*Human Rights Watch, 2020*, *Jupskås, 2020*).

6.5 Er de illiberale regimene truende til å forlate Unionen?

Etter Storbritannias løsrivelse fra den Europeiske Unionen som fikk kallenavnet Brexit var andre populistiske europeiske parti ledere ut med sin egen versjon av deres stats løsrivelse. Brexit ble et symbol for gjenopprettingen av statens fulle suverenitet, i denne symboliseringen ble EU sett på som den undertrykkende funksjonen. En organisasjon som holder stater nede og er et hinder for de demokratisk valgte myndighetene innad i statene. Selv med løsrivelses bølgen som bredde seg utover medlemstatene argumenterer Bakare og Sherazi at den britiske løsrivelsen brakte til lys vanskelighetene og de store tapene med å forlate EU (*Bakare & Sherazi, 2019:13*).

Spørsmålet blir dermed om de illiberale regimene i oppgavens tilfelle Polen og Ungarn ville fortsatt risikert å forlate EU i lys av mulige fremtidige sanksjoner fra Unionens side. Om rettstatsvilkåret skulle gå igjennom ministerrådet er Polen i stor risk for å oppleve konsekvensene av å få utløst funksjonen mot seg. Dermed kan man diskutere om videre godkjenning av rettstatsvilkåret vil med føre en løsrivelse fra Polens side. På den ene siden har polske myndigheter vist misnøye med EUs innblanding i deres interne affærer og reformer. De polske myndighetene har i tillegg vist støtte til andre stater som har kommet i kryssilden mellom EUs lovgivning og grunnleggende verdier, og hevder videre at EU ikke skal være et hinder for statenes politiske ledere. Ved å forlate den Europeiske Unionen har de polske myndighetene muligheten til å fortsette sine politiske reformer uten forstyrrelser fra EU. Det nåværende politiske regimet i Polen ledet av president Duda, har vist en negativ holdning til EU som gjør at dette mulige utfallet for Polen ikke er altfor urealistisk. På den andre siden kan man argumentere for at Polen er i en posisjon som nettobidragstager ikke har råd til å bryte med Unionen, rent økonomisk hadde det ikke være lønnsomt. Rotet og konsekvensene som etterfølger en løsrivelse kan skape stor misnøye blant befolkningen innad i staten, dette kan bringe videre konsekvenser for det regjerende politiske partiet PiS. Selv med udemokratiske reformer som styrker deres regjerende makt betyr nødvendigvis ikke det at partiet er uovervinnelig mot folkets misnøye og utilfredshet (*Malmer, 2020, Vignæs, 2017, Moss, 2018*)

Situasjonen med Ungarn er ganske annerledes, Ungarn har vist en viss respekt ovenfor den europeiske domstolen og anerkjente dens avgjørelser, men har samtidig ikke tatt trusselen om utløsning av artikkel 7 på alvor. Likevel har ikke den regjerende myndighet i Ungarn uttrykt negative holdninger mot EU som kan tyde på en interesse om å forlate Unionen. Ungarn er i

sammen med Polen en nettobidragstager som gjør at en løsrivelse fra Unionen kan gi økonomiske konsekvenser for statene. Dette kan videre skape misnøye hos befolkningen. Orbáns regjering uttrykte at de var uenig i EU domstolens avgjørelse med å avskaffe transittsonene så en eventuell løsrivelse fra Unionen ville medført alvorlige konsekvenser for de ungarske asylsøkerne og den muslimske minoriteten. Ved en mulig løsrivelse har det regjerende politiske partiet muligheten til å videre føre sine illiberale og udemokratiske regelverk over mediene innad i staten (*European Council on Refugees and Exils, 2020*), (*Moss, 2018*).

Med tanke på statens økonomiske situasjon danner det et bilde av en viss type avhengighet ovenfor den Europeiske Unionen, som gjør at selv med muligheten til løsrivelse bringer med seg såpass store konsekvenser ovenfor de regjerende politiske partiene. Det blir å spekulere om de regjerende myndighetene er villige til å risikere å miste makten. Bakare og Sherazi gir oss flere argumenter om hvordan medlemstater med illiberale regimer vil heller endre organisasjonen innenfra enn å forlate organisasjonen fullstendig (*Bakare & Sherazi, 2019:13-15*).

Likevel er det antatt at de illiberale medlemstatene vil søke seg ut av Unionen om pengestrømmen kommer til stoppe, som allerede sagt ovenfor er det et spørsmål om tid før de rike medlemstatene ikke lenger vil betale for stater som ikke følger EUs prinsipper. Konsekvensene for medlemstater som ender med å forlate Unionen er ikke bare økonomiske, men kan også påvirke arbeidsinnvandringen til statene. Om statene skulle valgt å forlate Unionen er deres innenriks affærer ute av EUs kontroll, medlemstatene kan fortsatt bli møtt med kritikk, men etter det vi har sett av statenes møte med kritikk tidligere, virker det ikke som å plage dem (*Rossavik, 2018*).

6.6 Er den Europeiske Unions tid omme?

I forskningsartiklene til både Bakare & Sherazi og Scuria blir vi introdusert til en potensiell kollaps av den Europeiske Unionen, bakgrunnen for bekymringen av Unionens kollaps er basert i den økende nasjonalismen, populismen og høyreekstreme holdninger på tvers av Europa. Den Europeiske Unionen har gjennomgått flere kriser de siste årene som har fått mange til å tvile på institusjonens evne til å bygge seg opp og ivareta dens legitimitet. Bakare og Sherazi bringer frem påstander om EUs økende udemokratiske tendenser som har resultert i økt misnøye blant medlemstatene, anklagende baserer seg rundt undergravning av den nasjonale statens suverenitet. Finans krisen viste EU i et lys av en dårlig økonomisk

overnasjonal aktør som skapte videre dårlig misnøye blant de mer fattige medlemstatene (*Bakare & Sherazi, 2019:8 & 10*).

Bakare og Sherazi argumenterer videre for at EU har en evne til å reparere seg selv innvendig og sannsynligheten for at organisasjonen undergår en transformasjon skal være større enn en eventuell kollaps. EU er et symbol av regionalisme og har overlevd tidligere populistiske bølger med stor kritikk rettet mot institusjonen, så dermed blir det logisk å rette fokuset mer mot om en transformasjon som skal være nødvendig for organisasjonens overlevelse under en populistisk bølge? Diskusjonen om EU er i ferd med å kollaps kan komme fra den økende «Exit trenden» etter Storbritannia valgte å forlate EU, selv om bare en stat til nå ha begynt og fullført exit prosessen. Flere forskere argumenterer for at denne «Exit trenden» ikke er et bevis til at Unionen nærmer seg en kollaps, men heller et bevis til at Unionen undergår en transformasjon (*Bakare og Sherazi, 2019:18-20*).

6.6.1 Tidligere populisme bølger

Siden 1945 har eksperter på feltet skilt mellom tre kronologiske forskjellige bølger av høyreekstremisme i Europa. Den første bølgen skal ha vart fra 1945-1980, denne perioden var høyreekstremismen fokusert på det historiske kontinuiteten mellom før og etter andre verdenskrig. De som forsket på høyreekstremismen i denne perioden, så høyreekstremismen i lys av den historiske fascismen. Den andre populistiske bølgen i Europa var fra 1980-2000-tallet, hvor vi har sett en stor økning i høyreekstre politiske partier og sosiale bevegelser fra 1990-tallet og fortsatt og økte frem mot 2010. Den tredje bølgen skal ha begynt rett etter århundreskifte og flere forskere og eksperter på felte argumenterer for at vi nå er på vei inn i en fjerde bølge. De høyreekstre bølgene som har vært i Europa siden 1945 har hatt forskjellig styrke, kraft og har variert i popularitet, så ved å argumentere for at den Europeiske Unionen kan overleve den fjerde bølgen ettersom at den har stått stødig igjennom de tre andre blir et svakt argument. I tillegg til en økning av styrke og popularitet må man ta i betraktning når de eks sovjetiske nasjonene ble integrert inn i den Europeiske Unionen og hvordan dette kan endre påvirkningen på EUs muligheter til å håndtere den nye bølgen med høyreekstremisme og populisme (*Mudd, 2016:3-4*).

Høyreekstremismen har et sterkere rotfeste i de Øst-europeiske nasjonene, spesielt de som har tidligere vært en del av Sovjet Unionen, en av begrunnelsene for dette er en den utbredte og sterke anti-kommunistiske holdningene. Identitets politikk er i tillegg noe som har blomstret opp i de eks sovjetiske statene etter frigjøringen, som kan være en forklarende faktor til de

økende nasjonalistiske holdningene. Dette gjør at EU står ovenfor en større utfordring med å håndtere regimer som blir mer illiberale og ivareta deres legitimitet den på internasjonale arenaen (*Buštiková, 2018:1-3*).

Den Europeiske Unionen har nærmest eksistert i 70 år og dermed har gjennomgått flere av disse høyreekstremer og populistiske bølger, det blir derfor lite sannsynlig at med tanke på såpass mange tiår med en sterk motstandskraft at den overnasjonale organisasjonen kan likevel bli sårbar for eksistensielle utfordringer knyttet til dens kollaps. Det faktumet i seg selv at institusjonen ikke har sluttet å fungere i dens oppgaver stående midt i flere kriser, kan forklare organisasjonens utholdenhetsnivå med å stå imot motstand. Flere forskere hevder dette tyder på Unionens evne til å forvandle dens sårbarhet til mulighet for endring (*Bakare og Sherazi, 2019:19*).

Selv med en eventuell evne til å forvandle utfordringer til muligheter har innlemmingen av de Østeuropeiske statene til EU skapt og fremhevet underliggende problemer, Øst-Europa ligger bak Vest og Sentral-Europa når det gjelder sosial, økonomisk og teknologisk utvikling, mye av dette kan stemme fra resten av konflikten med den kommunistiske ideologien og den kjappe omvendingen til kapitalismen. Det må anerkjennes at det er nærmest umulig for en regional organisasjon å skape bare positive forandringer for alle de 28 medlemsstatene, Hellas sin økonomiske katastrofe var et bevis på det, situasjonen skapte stor skepsis til EU og til EU sin evne til å hjelpe en medlemstat ut av krisen. Om EU kommer til å overleve den fjerde bølgen med høyreekstremisme og populisme er vanskelig å si, ettersom at de har klart de andre tre så bringer de nye innlemmede statene inn flere utfordringer rundt temaet (*Scuria, 2017:115-117, Bustikova, 2018:2*)

6.7 Alternativ analyse; konsekvensene av EUs fall eller ideologisk skifte

I denne delen av analysen vil jeg gjøre en alternativ analyse hvor jeg ser på hva som ville vært konsekvensene av et ideologisk skifte i EU parlamentet og konsekvensene av en eventuell kollaps av den Europeiske Union. Jeg vil fortsatt sette søkelyset på konsekvensene av menneskerettighetene og minoritetsrettighetene i Ungarn, Ukraina og Polen. Vil en kollaps eller ideologisk skifte i EU medføre en demokratisk kollaps i statene? Eller vil statenes demokratiske system overleve regjeringenes videre reformer? Den polske presidenten Duda hevdet at LHBT samfunnet som en ideologi var verre enn den kommunistiske ideologien, som starter diskusjonen om hvor langt er han villig til å gå for å undertrykke rettighetene

deres (*BBC, 2020*)? Ungarn var tvunget til å stenge ned og avskaffe transitt sonene for asylsøkerne selv om regjeringen var fullstendig uenig i EU domstolens avgjørelse, er de truende til å bringe interneringsleirene tilbake ved en eventuell kollaps av unionen (*European Council on Refugees and Exils, 2020*)? Forholdet mellom EU og Ukraina er for øyeblikket ekstremt spent, vil en kollaps eller ideologisk skifte la den allerede rotfestete høyreekstremismen opp blomstre mer? Ukraina har flere voldelig og ikke voldelige angrep mot rom samfunnet, det jødiske samfunnet og LHBT samfunnet, villet vi ha sett en enda større i økning (*Likhachev, 2018, Dickinson, 2020*)?

6.7.1 Hva har vi sett fra historien? Kan det gjenta seg?

Bušťiková mener at fram til 2015 var den høyreekstreme mobiliseringen i Øst-Europa eksklusivt mot minoriteter med statsborgerskap og stemmerett, dermed etter flyktningkrisen fra Syria kom muslimer og asylsøkere opp på radaren til de høyreekstremerne. Den polske regjeringen har sørget for en oppreisning av nasjonalisme, og holdningen om at «polen er for europeiske katolikker» som har eksistert siden 1923, har fått en sterkere betydning etter flyktningkrisen i 2015 (*Dudzinska, 2019*). Etter de demokratiske statene ble etablert etter Sovjet Unionens fall, var minoritetsrettighetene noe som styrket og løftet demokratiet opp. I midlertidig førte det også til et slags forakt mot minoritetene blant befolkningene i disse statene, som man kan argumentere om at det reflekterer utviklings hindringer i en post-autoritær stat. En annen alternativ mulighet for mobiliseringen mot minoritetene som Bušťiková bringer til lys er at, etter å ha vært mest opptatt av opprettelsen av de grunnleggende demokratiske institusjonene, oppsto det en motvilje mot de mulighetene som det nye liberale demokratiet åpnet opp for minoritetene, som da kan ha resultert i en mobilisering av den radikale høyresiden (*Bušťiková, 2018:5*).

Bakare og Sherazi argumenterer for at det heller er populistiske politiske ledere, talspersoner og innflytelsesrike personer fra plattformer som «Youtube» som radikaliserer og sprer fremmedfrykt og islamofobi. De mener videre at i stater med mye høyreekstremisme har vold mot minoriteter blitt mer «sosialt akseptabelt». I de tre statene jeg går ut ifra viser ikke dette helt til å stemme, voldelige handlinger blir sjeldent slått hardt nok ned på eller stemplet som hat motiverte handlinger. Likevel skryter Orban over hvordan hans regjering har fått ned volden mot rom samfunnet. I Polen fordømmer de åpen vold, men Dudas regjering tillot deltakerne av frigjøringsmarsjen bære hatefulle og truende bannere mot minoriteter. I Ukraina

blir volden mot minoriteter dårlig etterforsket og ikke stemplet som hat motivert vold (*Bakare & Sherazi, 2019:15, Karatnycky, 2018, Verseck, 2019*)

6.7.2 Hva hadde skjedd med de utvalgte statene?

6.7.2.1 Polen

Polen har vist en stor misnøye ovenfor EUs kontroll over medlemstatene, men likevel har vi ikke sett noen sterke tegn til at de ønsker å finne en utvei. Sammen med Ungarn har Polen fått store mengder kritikk for den udemokratiske retningen den sittende regjeringen har valgt å gå. Spørsmålet blir om det nåværende regimet i Polen er truende til å innføre flere reformer som vil forvandle polen et fullstendig autoritært regime, etter å ha gjennomgått deres siste politiske og juridiske reformer kan man argumentere for at det ikke er helt urealistisk og ulogisk å tenke at staten kommer til å fortsette med å undergå udemokratiske reformer, som gir regjeringen makt og kontroll over uavhengige institusjoner (*Vignæs, 2017*).

Den polske regjeringen har gjennomført en rekke diskriminerende tiltak rettet mot minoriteter tilhørende av LHBT samfunnet, blant annet deres innføring av LHBT fri soner. Den polske presidenten har vist såpass mye forakt med denne minoritets gruppen som åpner opp for muligheten til en mer ekstrem holdning rettet mot LHBT (*Ash, 2020*) Polen er en av statene i Europa med et minst antall muslimer, under 0.1% av den polske befolkningen. Likevel er islamofobi og fremmedfrykt stort utbredt blant befolkningen, som kan gi inntrykk av et nærmest forbud av asylsøkere og flyktninger på bakgrunn av deres etnisitet og religion (*Dudzińska & Kotnarowski, 2019*). I det sivile samfunnet kunne man forestilt seg en mulighet for en mer sosial aksept ovenfor åpen høyreekstremisme og høyreekstre holdninger, denne antagelsen er basert på regjeringens forsvar av frigjøringsmarsjen i 2017 og dens mange deltakere (*Charnysh, 2017*).

6.7.2.2 Ungarn

Ungarn har ikke uttrykt eller uttalt seg med et ønske om å forlate den Europeiske Unionen, flere ungarske statseide medier har uttrykt at å forlate EU er deres siste ønske (*Rossavik, 2018*). De ungarske myndighetene har blitt rapport av å gå til angrep på statens minoriteter, spesielt asylsøkere, muslimer og medlemmer av LHBT samfunnet. Ungarn har de siste årene brakt frem flere lover som tilbakeholder og diskriminerer mot homofile og transkjønnede, lover som blant annet ikke tillater homofile parr å adoptere barn og som krever at transkjønnede bærer deres biologiske kjønn på legitimasjon (*Human Rights Watch, 2020*). Det er mulig å diskutere om uten EU som et hinder mot diskriminering, om myndighetene er

truende til å gå enda hardere ut mot de transkjønnede og homofile. Som allerede diskutert kan man forestille seg at ved en kollaps av Unionen hadde den sittende myndigheten gjenåpnet transittsonene for asylsøkerne (*European Council on Refugees and Exils, 2020*). Den demokratiske situasjonen i Ungarn har gått kraftig ned de siste årene etter statsminister Victor Orban og hans regjering har presset frem flere konstitusjonelle og juridiske endringer som har gjort det mulig for hans regjering å konsolidere kontrollen over landets uavhengige institusjoner. Dermed er det ikke urealistisk å undre over om det nåværende regimet hadde blitt mindre demokratisk og mer autoritært uten EUs tøyler (*FreedomHouse, 2020*).

6.7.2.3 Ukraina

Ukraina ikke en fullverdig medlemstat av den Europeiske Unionen, men har uttrykt et stort ønske om å bli en medlemstat og jobber dermed mot å bli en. EU har stilt flere krav til Ukraina før diskusjonen om et eventuelt medlemskap skal begynne, et av de stilte kravene er opprydding i flere av statens demokratiske institusjoner og håndtering av Ukrainas korrupsjons problem (*President of Ukraine, 2020*). Ved en eventuell kollaps av Unionen har ikke lenger staten noe å jobbe opp mot, dens hovedmotivasjon for demokratiske endringer forsvinner. Likevel kan den ukrainske staten overraske oss med å fortsette å arbeide mot en mer demokratisk retning. Den ukrainske regjeringen har ikke tatt ordentlig tak i den politiske volden og de hatmotiverte kriminelle handlingene som er rettet mot statens minoriteter og det er ingen tegn til at de kommer til å ta et hardere grep rundt situasjonen (*Human Rights Watch, 2020*). I Freedomhouse rapporten skrevet av Likhachev i 2018, fremstår forfatteren den høyreekstreme situasjonen i Ukraina som en legitim trussel mot demokratiet og statens minoriteter. Hvis høyreekstremismen skulle fortsette øke i årene som kommer frem, uten en regional union for myndighetene å jobbe seg frem mot, kunne man forestilt seg en svært alvorlig situasjon for minoritetene og et mer autoritært regime (*Likhachev, 2018*).

7 Avslutning

7.1 Oppsummering

Hovedpoenget med denne oppgaven har vært å kartlegge høyreekstremismen og høyreradikalismen i Øst-Europa ved å benytte meg av tre ulike stater, Ukraina, Ungarn og Polen. Videre har denne oppgavens mål vært knytte høyreekstremismen i disse statene opp mot den Europeiske Unionen, for å se om hvordan den økende høyreekstremismen i Øst-Europa påvirker Unionens evne til å handle i situasjoner hvor medlemstater bryter med grunnleggende verdier. En sentral del av oppgaven er minoritetenes rettigheter og den eventuelle trusselen høyreekstre bevegelser og politiske partier gjør ovenfor statenes minoriteter.

Jeg mener dette er et viktig og sentralt fenomen til dagens Europa, den største sikkerhetstrusselen ovenfor dagens Europa kommer fra høyreekstre bevegelser. Minoriteter har «alltid» vært de høyreekstre bevegelsene sin syndebukk og dermed når det gjelder å skulle beskytte de mest utsatte borgerne må man etter min mening kartlegge høyreekstremistens aktivitet innad i staten for å så minske den. Dette er lettere sagt enn gjort i stater med illiberale regimer, som allerede nevnt antas minoritetsrettighetene å gå under aspektet av det liberale demokratiet. Hvis den mest sårbare gruppen mennesker ikke er beskyttet mot høyreekstre og høyreradikale bevegelser fra de statlige organene, ser man en nødvendighet til at overnasjonale organisasjoner som kan legge press på de statlige organene for å minske trusselen. Det gjør at med den voksende høyreekstremismen i Europa, blir EUs verktøy og deres effektivitet essensiell i forebyggingen mot høyreekstremistiske bevegelser og regimer (*Koehler, 2016:85-86, Jupskås, 2020*).

I denne oppgaven har jeg valgt å ta i bruk tre forskjellige forskningsartikler som er skrevet av; Scuria, Bakare & Sherazi og Buštková. Forskningsartiklene fra Scuria og Bakare & Sherazi omhandler EU etter Storbritannias løsrivelse og hvordan dette har startet en bølge hvor populistiske partiledere har uttrykt sitt ønske om en løsrivelse. En sentral del i deres forskningsartikler har omhandlet den voksende populismen og høyreekstremismen og hva slags konsekvenser det har fått ovenfor de demokratiske institusjonene, minoritetenes rettigheter og trygghet, og kvinners rettigheter. Disse to forskningsartiklene har gitt meg et overblikk over den populistiske situasjonen i Europa og EU post-Brexit, artiklene har hjulpet meg med å se populismen bølgens sterke tak rundt EU etter flere medlemstater blir illiberale og populistiske. Dette sterke taket rundt EU har videre startet debatt om en eventuell kollaps

av Unionen eller et ideologisk skifte i EU parlamentet. Den tredje forskningsartikkelen jeg valgte å ta med i oppgaven var skrevet av Buřtiková og omhandler høyreekstreme politiske partier og sosiale bevegelser i Øst-Europa. Forskningsartikkelen har gitt meg et overblikk over bakgrunnen til mobiliseringen mot minoritetene i Øst-Europa, oppstandelsen og levetiden til de høyreekstreme politiske partiene i de Østeuropeiske statene, samt deres suksess rate.

I denne oppgaven har jeg valgt å definere enkelte relevante begreper for oppgaven, som beskriver politiske ideologier på høyresiden av den politiske skalaen. Grunnlaget for dette har vært og gitt et overblikk over de sentrale trekkene ved de politiske ideologiene, i min egen erfaring har jeg kommet av den oppfattelse av at ideologiene blir ofte sammenvevet og det er mye forvirring over hva ideologiene faktisk står for. Høyreekstremisme, konservatisme og høyre-radikalisme er tre forskjellige ideologier hvor det er mye forvirring rundt forskjellen mellom dem.

Med bruk av forskningsartiklene og de teoretiske begrepene har jeg prøvd å få en dypere forståelse angående de forskjellige type bruddene, diskrimineringen og mishandlingen som minoritetene blir utsatt for av deres egen stat eller høyreekstreme sosiale bevegelser. Videre har jeg sett på forskjellige metoder og verktøy EU kan benytte seg av for å minske den høyreekstreme aktiviteten i medlemstatenes politiske system og gater. Verktøyene og metodene jeg har gjennomgått har vært Artikkel 7, EU domstolen, Rettstatsvilkåret, benektelse av medlemskap og utkastelse av Unionen. Artikkel 7 har vist store svakheter etter forsøket på utløsningen av funksjonen mot Polen og Ungarn, som gjør at man stiller spørsmål til effektiviteten av metoden. I tilfellene hvor Polen og Ungarn fikk utløst Artikkel 7 rettet mot dem, kom det frem at allianser og de politiske partiene i EU parlamentet viste seg å være et stort hinder for videre sanksjonering av medlemstatene (*Malmer, 2020, Michelot, 2019*).

EU domstolen viste seg effektiv i Ungarns interneringsleir tilfelle, hvor den ungarske myndighet var uenig med domstolens avgjørelse med å stenge ned interneringsleirene for asylsøkerne ettersom at det var i strid med EUs lovgivning. EU domstolen har muligheten til å fungere som et overordnet organ for å bevare menneskerettighetene og minoritetsrettighetene (*European Council on Refugees and Exils, 2020*). Rettstatsvilkåret er et verktøy som fortsatt ikke er fullstendig introdusert og integrert i EUs lovgivning, Polen og Ungarn stemte imot forslaget i EU parlamentet, men ble likevel godkjent og er for øyeblikket under høring i det Europeiske Rådet. Siden Rettstatsvilkåret er en såpass nylig introdusert

funksjon er det vanskelig anslå den eventuelle effekten den vil ha, vi vet at hvis en medlemstat blir utsatt for rettstatsvilkåret vil økonomiske midler fra EU bli fryst, som vil påvirke de utvalgte statene som er medlem av EU. Ettersom at Ukraina ikke er et fullverdig medlem av Unionen blir det vanskelig å si hvordan dette verktøyet kommer til å påvirke dem, men man kan anta at en frysning av midler fra «assosierings avtalen» kan skifte statens prioriteringer (*Malmer, 2020*).

Det nest siste verktøyet jeg har valgt å ta med i oppgaven gjelder Ukraina som ikke er et fullverdig medlem av Unionen, dermed blir metoden å benekte et medlemskap. Dette er et verktøy allerede i bruk av Unionen, ettersom at Brussel har gjort det tydelig at et medlemskap for Ukraina ikke kommer til å skje i nærmeste fremtid. Unionen har stilt flere kriterier til de ukrainske myndighetene angående demokratiske endringer, det har likevel ikke blitt stilt krav angående den dårlige etterforskningen fra politiet av hat motivert vold rettet mot statens minoriteter. Ukraina har hatt en stor vekst i høyreekstremisme de siste årene og ved at majoriteten av den ungarske befolkningen ønsker et EU medlemskap er mulighetene åpne for EU å stille kriterier angående den høyreekstreme aktiviteten i staten (*Likhachev, 2018, Dickinson, 2020*).

Det siste verktøyet nevnt i denne oppgaven stammer fra Luxemburg sin uttalelse om Ungarns fremtid i Unionen. En utkastelse av Unionen, både Ungarn og Polen er hva som blir beskrevet som å være nettobidragstagere. Denne faktoren gjør at en utkastelse fra Unionen hadde vært katastrofal for statene og de sittende regjerende partiene ville slitt. Med tanke på å beskytte minoritetene i statene fra de regjerende myndighetene og de høyreekstreme bevegelsene vil en utkastelse av Polen og Ungarn ende i katastrofe for minoritetsrettighetene. Diskusjonen angående dette verktøyet er at muligheten for en utkastelse vil virke som en skremmende faktor ovenfor medlemstater som bryter med EUs verdier og prinsipper. Det er anslått at det bare er et spørsmål om tid før medlemstater kategorisert som nettobidragsgivere nekter å betale for stater som ikke respekterer EUs verdier og lovgivning. Dette har brakt spørsmålet videre om Ungarn, Polen og andre likedannede stater hadde forlatt Unionen om de økonomiske midlene hadde sluttet. Uansett er det antatt ved det tilfellet hvor en mulig utkastelse kan blir virkelig at Ungarn og Polen ville medført overfladisk og hvis ikke midlertidig endring for å unngå en utkastelse (*Rossavik, 2018, Scuria, 2017:119*).

Jeg har i analysekapittelet diskutert muligheten for at Ungarn og Polen kommer til å forlate den Europeiske Unionen, med den tanke om at både Ungarn og Polen er nettobidragstagere

gjør sannsynligheten for en «exit» fra deres side usannsynlig. Polen og Ungarn har begge illiberale regimer som er uenige i EUs avgjørelser. Det kan argumenteres at Ungarn anerkjenner EUs autoritet mer enn Polens som er kjapper med en negativ respons til EUs avgjørelser. De siste to eksemplene kommer likevel fra Ungarns møte med EU domstolen, og Polens møte med EU parlamentet etter utløsning av Artikkel 7. Vi har enda ikke sett Polens reaksjon i et møte med EU domstolen som gjør at disse to sammenligningene ikke er fullstendig gjeldende (*Malmer, 2020, Rossavik, 2018*).

Videre diskuterer jeg et eventuelt ideologisk skifte i EU, diskusjonen var basert på Bakare & Sherazi sin forskningsartikkel hvor et ideologisk skifte var et sentralt emne. Ved å ha tatt i bruk deres tabell som viser til de politiske partiene i EU parlamentet suksess i valgene 2014 og 2019. Resultatene fra valgene viser en økning av popularitet for de høyre-radikale partiene i parlamentet, ettersom denne tabellen kun har innhentet data fra to valgcykluser, er det ikke nok for å se en faktisk langvarig endring (*Bakare & Sherazi, 29:23*).

7.2 Antakelse

De funnene jeg har gjort under dette studiet tilsier at den økende høyreekstremismen i Europa, mer spesifikt i de utvalgte statene påvirker EUs muligheter til å beskytte minoritetene i medlemsstatene, og har en lammende effekt ovenfor flere av EU verktøyenes handlingsevne til å holde medlemstatene ansvarlig for brudd på EUs grunnleggende verdier. Ettersom at tilfellet med EU domstolen hvor Ungarn måtte bøye seg etter organets avgjørelse og hvordan Ukraina gjennomfører reformer og strekker seg etter et medlemskap, kan jeg ikke si at den økende høyreekstremismen har en fullstendig lammende effekt ovenfor strategiene og verktøyene til EU. Likevel mener jeg med at den økende høyreekstremismen i EUs medlemstater har gjort det vanskelige å holde medlemstater ansvarlige for brudd, dette blir hovedsakelig basert på forsøket med å utløse Artikkel 7 mot Polen og Ungarn på bakgrunn av blant annet at de illiberale regimene danner allianser for å beskytte hverandre (*Malmer, 2020, Moss, 2018*).

Dette medfører at jeg beholder min hoved antakelse angående at en økende vekst av høyreekstremisme innad i en medlemstat påvirker den Europeiske Unions evne til å beskytte minoritetene.

7.3 Forskningsspørsmålene

Denne oppgaven skulle utforske og besvare tre forskjellige forskningsspørsmål som omhandler høyreekstremismen og dens rotfeste i Øst-Europa og den Europeiske Unionens ståsted i et mer høyreekstremt Europa. For å besvare det første forskningsspørsmålet:

«Kan den Europeiske Unionen stoppe de gamle øst-blokk landene fra å bli autoritære? Med utgangspunkt i Ungarn, Ukraina og Polen»

Under analyse kapitlet har jeg diskutert forskjellige strategier den Europeiske Union kan benytte seg av for å hindre at medlemstater gjennomfører konstitusjonelle endringer som kan resultere i en mer illiberal og autoritær stat. Både Ungarn og Polen er kategorisert av Freedomhouse (2021) som «nesten fritt», dette kan videre tolkes som «nesten demokratisk». Jeg har gjennomgått de to regimenes udemokratiske politiske og juridiske reformer, og de konstitusjonelle endringene. Artikkel 7 også kjent som «atombomben» i EU lovgivning har vist å ha store svakheter som lammer funksjonen, dermed hindret EU i å stoppe nasjonene fra å bli udemokratiske. EU domstolen har vist en sterk påvirkningskraft som kan endre kursene for statene, men det er likevel for tidlig å si. Det samme gjelder om rettstatsvilkåret går igjennom ministerrådet, men så langt ser det ut til at denne funksjonen kan få en viss mengde effekt. EU skal rent teoretisk stoppe medlemstater fra å bryte med grunnleggende demokratiske verdier, spørsmålet blir mer om de har muligheten til det, rent praksis. Angående situasjonen i Ukraina som allerede nevnt strever de etter et medlemskap som plasserer EU i en posisjon som gjør at de enkelt kan hindre Ukraina fra å bli et autoritært regime (Malmer, 2020).

«Hvor sterkt står høyreekstremismen og høyre-radikalismen i Øst-Europa?»

Høyreekstremismen og høyre-radikalismen har et sterkt fotfeste og holdningene knyttet til ideologiene er svært utbredt i Øst-Europa, spesielt i de tidligere sovjetiske statene. Det er mange underliggende forklaringer av dette, noen av disse er direkte knyttet opp mot den kjappe overgangen fra den kommunistiske ideologien til kapitalismen. Høyreekstremismen er i tillegg kjent for dens anti-kommunistiske og anti-etablerings holdninger som store deler av befolkningen i disse statene bærer på grunnlag av undertrykkelsen de opplevde under Sovjet Unionen. I demokratiseringsprosessen til de eks sovjetiske statene kom minoritetenes rettigheter kjøpt opp på den politiske agendaen som kan forklare en forakt mot dem på

grunnlag av mulighetene de fikk. Flere av de Østeuropeiske medlemstatene av EU er kategorisert som nettobidragstagerer som tenger et bilde av litt mer fattige stater sammenliknet med Vest og Sentral-Europa. Økonomisk misnøye blant befolkningen kan gjøre staten mer sårbar ovenfor spredning av høyreekstremisme og høyreekstreme holdninger. Dermed står høyreekstremismen sterkere i Øst-Europa, enn i Vest og Sentral-Europa, dette er selvfølgelig ikke en sannhet for alle de europeiske statene (*Bustikova, 2018:2 & 6*).

«Hvor stor trussel er dagens høyreradikalisme og høyreekstremisme ovenfor minoriteter?»

Høyreradikalismen som ideologi er kjent for å være voldelig eller promotere hatmotiverte voldelige handlinger, høyreradikalismen promoterer demokrati, men er en motstand til det liberale demokratiet, som har åpnet diskusjonen om menneskerettigheter og minoritetsrettigheter går under det liberale demokratiet. Hvis det er tilfellet, utgjør de en trussel ovenfor de sivile og politiske rettighetene til minoritetene. Høyreekstremismen kjennetegnes som udemokratisk, illiberal og politisk motivert vold er ikke noe som forekommer sjeldent hos denne ideologien. Høyreekstremismen utgjør en stor trussel ovenfor minoritetenes rettigheter og deres trygghet i samfunnet. Høyreekstremistiske bevegelser er den største terrortrusselen i dagens Europa, deres kategorisering av mennesker til såkalte «inn grupper» og «ut grupper» kan gjøre dem ekstremt farlige mot dem de antar å være i «ut gruppen». Politiske partier som hører til hos den høyreekstreme ideologen kan være en ekstremt stor trussel mot minoritetene i lys av diskriminering hvis de skulle kommet til makten i staten (*Jupskås, 2020, Jupskås & Segers, 2020, Koehler, 2016:85-86*).

7.4 Problemstilling

Med problemstillingen til denne oppgaven ville jeg sette EUs autoritet og handlingsevne på prøve, ved å sette søkelyset mot illiberale medlemstater diskriminering av minoriteter og EUs mulighet til å opptre som et beskyttende organ for minoritetene. Med problemstillingen ville jeg ikke bare fokusere på skaden påført av staten mot minoritetene, men også påført av høyreekstreme bevegelser innad i staten. Jeg mener oppriktig at det burde være et press fra EU og andre institusjoner på å få de nasjonale myndighetene til å minske den høyreekstreme aktiviteten innenfor deres nasjonale territorielle grenser.

«Har EU muligheten til å beskytte minoriteter mot diskriminering og vold fra radikal høyreekstremisme i stater knyttet til EU?»

I analysekapitlet har jeg sett på eventuelle muligheter for EU å opptre som et beskyttende organ, likevel har fokuset til Union vært hovedsakelig forbeholdt de udemokratiske retningene til regimene, med unntak av EU domstolens avgjørelse angående transittsonene i Ungarn. Polen fikk store mengder kritikk etter frigjøringsmarsjen som viste seg å være en stor forsamling av høyreekstremister, men den polske regjeringen hadde ikke noe problem med å forsvare seg og ingen krav ble stilt til regjeringen om å håndtere den utbredte høyreekstremismen. I forhold til Ukraina har EU stilt krav om interne endringer før staten får tilbudet om et medlemskap i EU. Kravene EU har stilt har hovedsakelig omhandlet reformer som vil gjøre staten mer demokratisk, som å minske korrupsjons problemet deres. Den høyreekstreme aktiviteten i Ukraina er ganske alvorlig, og den væpnede konflikten kan argumenteres har gjort staten til en høyreekstrem «hot-spot» for ekstremister fra hele Europa. EUs organer skal hovedsakelig ha muligheten til å stanse menneskerettighetsbrudd i stater knyttet til institusjonen, selv om det vi har sett er at allianser og politiske partier i EU parlamentet beskytter hverandre fra sanksjoner, som gjør at deres handlingsevne til å opptre som et beskyttende organ blir lammet (*Zalan, 2020, Charnysh, 2017, Dickinson, 2020, Likhachev, 2018*).

Det er mye endringer som foregår i innad i Unionen i forhold til sanksjonerings verktøy, inkludert rettstatsvilkåret. På grunn av dette blir det vanskelig å komme med en konklusjon av noen slag før man har sett ministerrådets avgjørelse angående rettstatsvilkåret og EU domstolens avgjørelse angående de juridiske reformene i Polen. Jeg vil avslutte med å si at EU definitivt har muligheten til å beskytte minoritetene fra høyreekstremisme i EU landene, men det finnes flere hindre som organisasjon må komme seg over og som kan skape problemer som gjør muligheten vanskelig å nå. Medlemstatene til EU er forventet å ha stor respekt for menneskerettighetene, men hvis bruddene finnes i illiberale stater som befinner seg i en allianse innad i EU, kan de minske verktøyenes effektivitet ovenfor utfordringene.

Referanseliste

Ash, Lucy(2020), Inside Poland's 'LGBT-free zones', BBC News, published: 21.09.2020, <https://www.bbc.com/news/stories-54191344>

Bakare, Najmdeen & Sherazi, Tatheer Zahra (2019) Is the European Union Evolving or Failing?, Policy Perspectives, Vol 16, no2, pp. 5-25, Pluto Journals, 2019, <https://www.jstor.org/stable/10.13169/polipers.16.2.0005>

BBC News(2020), Polish election: Andrzej Duda says LGBT 'ideology' worse than communism, BBC News, Published: 14.06.2020, <https://www.bbc.com/news/world-europe-53039864>

BBC (2019) Ukraine election: President Zelensky's party set for big win, BBC News, 23.07.2019, <https://www.bbc.com/news/world-europe-49061504>

Brinkmann, Svend & Tanggaard, Lene (2018) Kvalitative metoder – Empiri og teoriutvikling, Gyldendal akademisk, 1 utgave, 3 oppslag, 2018, Oslo.

Buštková, Lenka (2018) The Radical Right in Eastern Europe, The Oxford handbook on the radical right, Oxford handbooks online, publisert på nett: 02.2018, <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780190274559.001.0001/oxfordhb-9780190274559-e-28>

Castelli, Pietro & Leidig, Eviane & Ravndal, Jacob (2020), What characterizes the far right scene in Europe and beyond?, UIO faculty of social science, publisert: 07.09.2020, sist oppdatert: 15.11.2020, Oslo, <https://www.sv.uio.no/c-rex/english/groups/compendium/what-characterizes-the-far-right-scene-in-Europe-and-beyond.html>

Charnysh, Volha, (2017) The Rise of Polands Far Right – How Extremism is going Mainstream, Foreign Affairs, published: 18.12.2017. https://www.foreignaffairs.com/articles/poland/2017-12-18/rise-polands-far-right?utm_medium=promo_email&utm_source=lo_flows&utm_campaign=registered_user_welcome&utm_term=email_1&utm_content=20210414

Coalson, Robert (2021) 'We Know What To Do': Far-Right Figures Across Eastern Europe Applaud U.S. Capitol Violence, Radio Free Europe/Radio Liberty, published: 07.01.2021, <https://www.rferl.org/a/far-right-figures-across-eastern-europe-applaud-us-capitol-violence/31038085.html>

Dickinson, Peter (2020) EU-Ukraine tensions mount ahead of annual summit, Atlantic Council, publisert: 28.09.2020, <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/eu-ukraine-tensions-mount-ahead-of-annual-summit/>

Dudzińska, Agnieszka & Kotnarowski, Michał (2019) Imaginary Muslims: How the Polish right frames Islam, Brookings, published: 24.07.2019, <https://www.brookings.edu/research/imaginary-muslims-how-polands-populists-frame-islam/>

Easton, Adam (2019) Polish Election: Leaders targets gay rights as threat to society, BBC News, published: 08.10.2019, <https://www.bbc.com/news/world-europe-49904849>

EUR-lex (2016), Promoting and safeguarding the EUs values, eur-lex.Europa, sist oppdatert: 10.06.2016. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=legisum:133500>

European Commission (2021) Rule of Law: European Commission refers Poland to the European Court of Justice to protect independence of Polish judges and asks for interim measures, European Commission, published: 31.03.2021, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_1524

European Council on Refugees and Exiles (2020) Hungary: Abolishment of Transit Zone Following CJEU Ruling, ECRE- European Council on Refugees and Exiles, published: 22.05.2020, <https://www.ecre.org/hungary-abolishment-of-transit-zone-following-cjeu-ruling/>

European Union (2020), Court of Justice of the European Union (CJEU), European Union, sist oppdatert: 17.11.2020 https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/court-justice_en

Fisher, Jonah (2019) Zelensky win: What does a comic president mean for Ukraine?, BBC News, 22.04.2019, <https://www.bbc.com/news/world-europe-47769118>

FN-sambandet (2020) Demokrati og medborgerskap, FN-sambandet, sist oppdatert: 31.01.2020, <https://www.fn.no/tema/menneskerettigheter/demokrati-og-medborgerskap>

FN-sambandet (2020) Ukraina, konflikter, FN-Sambandet, sist oppdatert: 11.02.2020,
<https://www.fn.no/Konflikter/Europa/ukraina>

Freedomhouse (2021) Hungary 2021, Nations in Transit, Freedom House, 2021, Washington DC, <https://freedomhouse.org/country/hungary/freedom-world/2021>

Freedomhouse, (2021) Poland 2021, Nations in Transit, Freedom House, 2021, Washington DC, <https://freedomhouse.org/country/poland/freedom-world/2021>

Freedomhouse, (2020) Poland 2020, Nations in Transit, Freedom House, 2020, Washington DC, <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2020>

Freedom House (2020) Ukraine 2020, Nations in transit, Freedom House, 2020,
<https://freedomhouse.org/country/ukraine/freedom-world/2020>

Gordon, April (2020) A New Eurasian Far Right Rising: Reflections on Ukraine, Georgia, and Armenia, Freedom House, Special Report, published: 01.2020
https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-02/FarRightEurasia_FINAL_.pdf

Human Rights Watch, (2021) European Union events of 2020, Human Rights watch, 2021,
<https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/european-union>

Human Rights Watch (2021) Hungary Events of 2020, Human Rights Watch, 2021,
<https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/hungary#>

Human Rights Watch (2020) Hungary: Intensified Attack on LGBT People, Human Rights Watch, 18.11.2020, <https://www.hrw.org/news/2020/11/18/hungary-intensified-attack-lgbt-people>

Human Rights Watch (2021) Poland: Events of 2020, Human rights watch,2021
<https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/poland>

Human Rights Watch (2021) Ukraine: Events of 2020, Human Rights Watch, 2021
<https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/ukraine>

Jupskås, Anders Ravik (2010) Anders Ravik Jupskås, C-REX - Senter for ekstremismeforskning, Universitetet i Oslo, publisert: 21.09.2010, sist endret: 07.12.2020, kl20:33, <https://www.sv.uio.no/c-rex/personer/vit/andersju/>

Jupskås, Anders Ravik (2020) What is populism?, C-REX – Center for research on Extremism, faculty of social sciences, Universitetet I Oslo, published: 07.09.2020, last modified: 07.11.2020. <https://www.sv.uio.no/c-rex/english/groups/compendium/what-is-populism.html>

Jupskås, Anders Ravik & Segers, Iris Beau (2020) What is right-wing extremism?, C-REX – Center for research on Extremism, faculty of social sciences, Universitetet I Oslo, published: 31.08.2020, last modified: 07.11.2020, <https://www.sv.uio.no/c-rex/english/groups/compendium/what-is-right-wing-extremism.html>

Jupskås, Anders Ravik (2020) What is right-wing radicalism?, C-REX – Center for research on extremism, faculty of social sciences, Universitetet I Oslo, Published: 07.09.2020, last modified: 07.11.2020, <https://www.sv.uio.no/c-rex/english/groups/compendium/what-is-right-wing-radicalism.html>

Karatnycky, Adrian (2018), Ukraine, Anti-Semitism, Racism, and the Far Right, Atlantic Council, 16.10.2018, <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/ukraine-anti-semitism-racism-and-the-far-right/>

Koehler, Daniel (2016) Right-Wing Extremism and Terrorism in Europe Current Developments and Issues for the Future, European Security in the 21st Century, PRISM National Defense University, Volume 6, number 2, side 85-104, 18.07.2016 https://cco.ndu.edu/Portals/96/Documents/prism/prism_6-2/Koehler.pdf?ver=2016-07-05-104619-213

Kondor, Katherine (2018), Mapping the Radical Right in Hungary, Europe now, Council for European Studies (CES), published: 02.10.2018, <https://www.europenowjournal.org/2018/10/01/mapping-the-radical-right-in-hungary/>

Krekó, Péter (2017), Rethinking the Far Right in Hungary: Defeating Orbán is Impossible without Jobbik's Votes, Friedrich-Ebert-Stiftung Budapest, 12.2017, <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/14182.pdf>

Larsen, Kjetil Mujezinović, Menneskerettigheter, Store Norske Leksikon, sist oppdatert: 07.01.2019, <https://snl.no/menneskerettigheter>

Likhachev ,Vyacheslav (2018) Analytical Brief: Ультраправий екстремізм як загроза українській демократії, Freedom House, 2018, <https://freedomhouse.org/uk/report/analytical-brief/2018/ultrapravyi-ekstremizm-yak-zagroza-ukrainskiy-demokratii-0>

Machnikowski, Ryszard (2019) Extremism in Poland, European Eye on Radicalization, published: 14.01.2019, <https://eeradicalization.com/extremism-in-poland/>

Malmer, Erlend (2020) Vilkårlig solidaritet? EUs forslag for å håndtere illiberale medlemsland, Europeisk Politikk.no, artikkelen ble først publisert hos Tja EU. 07.03.2020, <https://www.europeiskpolitikk.no/blogg/2020/3/7/vilkrlig-solidaritet-eus-forslag-for-hndtere-illiberale-medlemsland>

Michelot, Martin (2019) THE “ARTICLE 7” PROCEEDINGS AGAINST POLAND AND HUNGARY: WHAT CONCRETE EFFECTS ?, Jacques Delors Institute, 06.05.2019, Paris, https://institutdelors.eu/en/publications/_trashed/

Minorities rights group international (2019), Hungary, Minorities rights group international, Current issues, last updated: 06.2019, <https://minorityrights.org/country/hungary/>

Moss, Maya (2018) THE EU V HUNGARY: THE FAILURES OF ARTICLE 7 OF THE TEU, Keep Calm Talk Law, published: 30.10.2018, kl 12:00, <http://www.keepcalmtalklaw.co.uk/the-eu-v-hungary-the-failures-of-article-7-of-the-teu/>

Mudde, Cas (2016) The Study of Populist Radical Right Parties: Towards a Fourth Wave, Center for Research on Extremism (C-Rex), University of Oslo, C-REX Working Paper Series, no. 1, 09.2016 <https://www.sv.uio.no/c-rex/english/publications/c-rex-working-paper-series/Cas%20Mudde:%20The%20Study%20of%20Populist%20Radical%20Right%20Parties.pdf>

NSD (u.å) Hungary political parties, database: europeiske valg, I NSD, Bergen, https://o.nsd.no/european_election_database/country/hungary/parties.html

NTB-AFP, (2020) Ungarn Forbyr juridisk endring av kjønn, Dagen, 19.05.2020, <https://www.dagen.no/Nyheter/2020-05-19/Ungarn-forbyr-juridisk-endring-av-kj%C3%B8nn-893934.html>

Olsen, Espen D.H & Rosen, Guri & Trondal, Jarle (2017), Hvordan virker EU? Institusjoner og politiske prosesser, universitetsforlaget, 1 utgave, Oslo

Open Society Institute (2002) Monitoring the EU Accession Process: Minority Protection, Open Society Institute, publisert: 2002,

<https://www.opensocietyfoundations.org/uploads/b4f09f15-d845-4c1f-ac9e-e8b7dc29c73f/overview.pdf>

President of Ukraine (2020), Ukraine does everything to be an equal member of the EU – President, ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ (President of Ukraine), published: 13.10.2020, kl: 22:42, Kyiv, <https://www.president.gov.ua/en/news/ukrayina-robit-use-shob-buti-rivnopravnim-chlenom-yes-glava-64541>

Rossavik, Frank (2018), Vanskelig å kaste ut problembarn, Aftenposten, publisert 02.01.2018, sist oppdatert: 03.01.2018,

<https://www.aftenposten.no/meninger/kommentar/i/2131M4/vanskelig-aa-kaste-ut-problembarn-frank-rossavik>

Schlagwein, Felix (2020), Rising anti-Semitism in Hungary worries Jewish groups, Deutsche Welle, published: 17.12.2020 <https://www.dw.com/en/rising-anti-semitism-in-hungary-worries-jewish-groups/a-55978374>

Scuria, Leonardo (2017) Brexit beyond borders: Beginning of the EU collapse and return to nationalism, Journal of International Affairs, Vol 70, No 2, The end of international cooperation? pp. 109-123, 2017,

Szczerbiak, Aleks (2020) What does Andrzej Duda's presidential election victory mean for Polish politics?, The London School of economics and political science (LSE) publisert: 27.07.2020, London, <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2020/07/27/what-does-andrzej-dudas-presidential-election-victory-mean-for-polish-politics/#Author>

Tyburski, Maciej (2021), The Problematic Relations Between Hungary and the European Union, Warsaw Institute, 21.01.2021, <https://warsawinstitute.org/problematic-relations-hungary-european-union/>

Verseck, Keno (2019) Decade after neo-Nazi killings, Hungary hostile for Roma, Deutsche Welle, published: 22.02.2019, <https://www.dw.com/en/decade-after-neo-nazi-killings-hungary-hostile-for-roma/a-47642342>

Versteegh, C. R. M. (2015). Minority Protection in the European Union: From Economic Rights to the Protection of European Values. Erdélyi Társadalom, 13(3), 85-106. publisert: 2015, https://pure.uva.nl/ws/files/2683813/170190_9.pdf

VG (2013), Ukraina sier nei til EU-samarbeid, VG, publisert: 21.11.2013, sist oppdatert: 26.11.2013, kl: 07:08, <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/rwjaa/ukraina-sier-nei-til-eu-samarbeid>

Viereck, P. , Dagger, . Richard , Minogue, . Kenneth and Ball, . Terence (2020). Conservatism. Encyclopedia Britannica, published: 30.01.2020, <https://www.britannica.com/topic/conservatism>

Vignæs, Maria Knoph (2017) EU vil innføre sanksjoner mot Polen, VG, publisert: 19.11.2017, sist oppdatert: 19.11.2017 kl: 14:34, <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/3jk49d/eu-vil-innfoere-sanksjoner-mot-polen>

Wójcik, Jan (2019) Between Moderation and Extremism: The Strange Evolution of Hungarian Far-Right, European Eye on Radicalization, published: 18.11.2019, <https://eeradicalization.com/between-moderation-and-extremism-the-strange-evolution-of-hungarian-far-right/>

Zalan, Eszter (2020) Top court finds Hungary and Poland broke EU rules, EU observer, 18.12.2020, Brussel <https://euobserver.com/political/150424>

